

SIIVEKÄS

NRO 60

2011

32. VSK

LINTUVARUSTAUDU

RUOKINNAT LINNUNPÖNTÖT **OPTIIKKA**

KIIKARIT **KAUKOPUTKI** VANGUARD

LINTUOPAS **ZEISS** VOGELSTIMMEN **VELBON**

SWAROVSKI PENTAX **LEICA**

LINTURUOKINNAT **JALUSTAT**

MANFROTTO MINOX LAULULINNUT

ADVANCED BIRD ID HANDBOOK

HAWKE

MOBILET

GITZO

ÄÄNITTEET

NIKON

LINTUDVD

KOWA

RADIOHACK

OPTICRON

LINTUKUVAUKSEN KÄSIKIRJA

NATIONAL GEOGRAPHIC UTÖ **STEINER**

OLYMPUS PEHMOLINNUT CALLS OF EASTERN VAGRANTS

Lintuvaruste Oy, Koetilantie 1 B 3, 00790 Helsinki

Avoinna Ma 11.00-17.00, Ti-Pe 11.00-17.30

www.lintuvaruste.fi, lintuvaruste@birdlife.fi, puh. 09-386 7856

BirdLife
SUOMI-FINLAND

lintu **varuste**

Lintuharrastajan paras palvelija

Pääkirjoitus 29.11.2011

Mitä meillä oli ennen havaintojärjestelmä Tiiraa? Mitä, ei ollut Tiiraa!? Tämä on varmaan monen lintuharrastajan tunto tänä päivänä. No, Kuikalla oli kyllä varsin hyvä oma ilmoitusjärjestelmä, josta havainnot menivät Exel-tiedostoon. Sitä ennen oli monimutkaisempi järjestelmä Kuikkakantoiheen ja internet-kauden aluksi havainnot ilmoitettiin Kuikkaverkkoon. Niiden tallentaminen sieltä tietokantaan oli työläs projekti.

Ennen sähköisen tiedon aikakautta lintuhavainnot ilmoitettiin yhdistykselle erilaisilla lomakkeilla, listoilla tai vapaamuotoisesti kirjeitse. Silloin Siivekäs oli todellinen uutislehti katsauksineen; havainnot olivat julkisuudessa ensi kertaa. Nyt katsauksen funktio on koota olennainen ja julkaisukelpoinen tieto havaintomassasta.

Tiira mullisti ainakin minun lintuharrastukseni ja tunnustan auliisti päivittäisen riippuvuuteni sen lintuhavaintoihin. Vaikka en itse ennättäisikään retkelle, niin tiedän, mitä lintujaksoa luonnossa nyt eletään. Joskus kyllä harmittaa havaintoja katsoessa, kun ei ole itse ehtinyt tai tullut lähteneeksi vaikkapa hyvänä kurkimuuttopäivänä kokemaan sitä itsekin.

Tästä näkökulmasta katsoen ihmettelen, etteivät läheskään kaikki jäsenemme ole ottaneet Tiiran palveluita käyttöönsä ja alkaneet itsekin ilmoittaa havaintojaan sinne. Yhdistys maksaa BirdLife Suomelle jäsenmaksussa, 11 € / jäsen, myös järjestelmän käytöstä ja ylläpidosta. Tämä jäsenetu kannattaa hyödyntää.

Tiiran kaikkien ominaisuuksien käyttöön otto edellyttää sähköpostiosoitetta ja järjestelmään kirjautumista. Kun kirjautuessa laittaa mukaan jäsennumeron, joka löytyy Tiira-lehden osoitetarrasta tai BL:lta saadusta liittymispostista, saa vielä lisää laatua havaintojen selaamiseen.

Tiirassa on alkuhankaluutensa, myönnetään. Jos ei onnistu ohjeita seuraten, niin käyttöapua saa vaikka minulle soittamalla. Lupaan myös järjestää Tiira-illan alkuvuodesta 2012. Mutta: järjestelmä ei mene rikki, vaikka siellä seikkailee huonommallakin selaustaidolla! Eikä koskaan ei ole liian vanha opettelemaan uutta.

Mitä havaintoja Tiiraan sitten saa ilmoittaa? Mitä vain, järjestelmä on myös jokaisen oma lintupäiväkirja. Itse kirjaan sinne enemmän havaintoja kuin havisvihkoon. Jos olet epävarma, niin ilmoitusohjeita löytyy sivuilta <http://lintuyhdistyskuikka.net/havainnot/ohjeita/>. Etenkin syrjäseudulta ihan kaikki havainnot ovat tärkeitä.

Kuikka on kaikenlaisten lintuharrastajien yhdistys. Tässä lehdessä esittäytyvät ns. tavalliset harrastajat, Kaarina Heiskanen ja Petteri Ovaskainen.

Runsaat kiitokset kaikille kirjoittajille ja kuvaajille!

Asta Lähdesmäki

päätoimittaja

SISÄLTÖ

3	PÄÄKIRJOITUS
4-5	TOSI RASVAINEN JUTTU
6-7	LINNUT HARRASTUKSENA
8-13	KANALINNUT 2006-2010
14-15	SAAPUJATAULUKKO 2009
16-33	LINTUVUOSI 2009:
16-20	VESILINNUT
21-24	KAHLAAJAT
25	LOKIT
25-26	KYYHKYT, TIKAT

26-33	VARPUSLINNUT
34-36	YÖLAULAJAT
37-39	HARVINAISUUDET
40	HAVAINNOIJAT
41	TAESTO 2011 JA PINNAVIKKO 2011
42	TAESTON SIIVELLÄ
43	SADEPÄIVIÄ KEITELEELLÄ
44-45	VARKAUDEN TALVISET LINTUPAIKAT
46	UUTISIA

Riekko JUHA KOPONEN

Kansi: Tilhi TERO MIKKONEN

Tosi rasvainen juttu

Teksti ja akvarellit Helena Rönkä

Millainen rasvatanko, talipallo tai ihra-kimpale vetoaa kotipihan siivekkäisiin? Tinteille tuntuvat kelpaavan kaikenlaiset suolattomat rasvat, kunnes iskee niin ankara pakkaskausi, että jyvät erottuvat akanoista.

Perinteinen sianihra oli ennen takuuvarma tuote. Kun läskin kiinnitti puunkylkeen, tintit saivat siitä aina irti osansa - viimeistään esityön tehneen tikan tai harakan vierailun jälkeen. Aiemmin kaupoista sai muhevia sianihraklönttejä jopa kilon erissä. Nykyään possut on jalostettu niin vähärasvaisiksi, ettei tarjolla ole muuta kuin nihkeitä siannahkapaloja ohuella silavakerroksella tai silkkaa eiota.

Sianihran tilalle tulivat värikkääseen muoviverkkoon pakatut siistit kuivat talisiemenpallot ja -tangot. Pakkasilla ne jäykistyvät kivikoviksi eivätkä oikein tee kauppansa, koska tinttiparat eivät saa niistä mitään irti. Näiden tuotteiden hyödyntäminen onnistuu kyllä pakkasillakin, jos murskaa ne murusiksi.

Aseta talipallomuruset tarjolle katiskaverkkohäkissä, johon on leikattu tintinmentäviä kulkuaukkoja. Muruset ovat erinomaista talviravintoa tinteille, pikkuvarpusille ja talvehtimaan jääneille muuttolinuille.

Samana asiaa ajavat rasva-pähkinä-siemenseospelletit ja hiutalesekset. Ne ovat talipalloja siistimpiä, mutta yleensä hieman hinnakkampia.

Talitankojen tai ”makkaroiden” koostumusta on kehitetty ja nyt on tarjolla pakkasilla notkeina pysyviä tuotteita. Ne tunnistaa vaaleasta rasvasta, joka sottaa sormet huoneenlämmössä. Rasvatangoista pitää poistaa suojamuovipäällis käyttöohjeen mukaisesti, mutta näpertely kannattaa: pian tangossa häärii viisi kuusi tinttiä yhtäikaa, hyvässä lykyssä jopa parvi pyrstöiaisia.

Talipötkystä riittää pitempään iloa pikkulinuille, jos sen ujuttaa muoviverkkoineen oravanpitävän teräslankatelineen sisään. Hyvän telineen kokoa pystyy säätämään.

Jos olet omatoiminen ja kaipaat rasvaruokintaan vaihtelua, sulata sianrasvaa padassa ja lisää joukkoon ruokaöljyä, siemeniä ja pähkinämurskaa. Kaada seos

Mustarastaat ja punarinnat pärjäävät talipallomurskeella, johon lisätään höystöksi pähkinämurskaa, myslä, omenaraastetta ja pakastemarjoja.

Puukiipijä nyppii kaarnarakosiin siveltyä munkinpaistorasvaa ja voi noppia myös maahan tippuneita jämiä.

saviruukkuun, kookospähkinän kuoreen tai maitotölkkiin, anna jähmettyä ja ripusta puunoksaan, saviruuku ylösalaisin. Seos pysyy notkeana pakkasillakin ja suosio on taattu.

Kokeile pakkaskaudella myös munkinpaistorasvan vetovoimaa. Tarjoile rasva teevadilta tai sivele kaarnan rakosiin. Näin osingoille pääsee kipuamaan myös ohutnokkaainen puukiipijä.

Tikatkin suosivat pehmeitä rasvoja. Töyhtö- ja talitiainen pyrkivät osingoille käpytikan aloittamasta kohdasta.

LINNUT HARRASTUKSENA

Teksti ja kuvat Kaarina Heiskanen

Hämmästyin, kun minua pyydettiin kirjoittamaan lintuharrastuksestani Siivekkäeseen, vaikkei minua tunnetaakaan aktiivina Kuikan jäsenenä. Mutta kaltaisiani on kuu- lemme lintuyhdistyksessämme valtaosa.

Olen asunut Savossa, mieheni synnyinseudulla, tämän vuosituhannen alusta. Muutin tänne Kainuusta perustamaan perheen ”kypsällä iällä”. Nyt lähentelemme 50 vuotta. Meillä on kolme alakouluikäistä lasta.

Olen aina tykännyt luonnosta, lapsesta saakka. Siihen oli hyvät puitteet synnyin- kotonani laajan erämaan keskellä. Ensin kiinnostuin eläimistä, olihan meillä monipuolisesti kotieläimiä. Sitten innostuin kasveista ja reilun 10 vuoden iässä halusin oppia lintujakin.

Isältä saamallani palkalla ostin ensimmäisen lintukirjani, Retkeilijän lintuopas. Petyin, kun en löytänyt siit havukkaa. Myöhemmin ymmärsin sen haukaksi. Vähitellen opin tuntemaan yhä useampia lajeja kirjan avulla.

Linnut ja linnunpesät -kirjan sain ”Tun- nustukseksi ja kannustukseksi Sotkamon yläasteen puolesta 31.5.1977”. Se antoi lisäpontta lintuharrastukseeni, joka on jat- kunut muun luonnon tarkkailun ohessa. Luontohavaintoja aloin kirjata keväällä 1978. Opettajan vinkistä liityin Sotka- mon Luonto ry:hyn ja myöhemmin myös Kainuun Lintutieteelliseen yhdistykseen. Savo- on muutettuani oli luontevaa liittyä Kuikkaan ja sen myötä KLYY:een.

Alkuaikoina täällä hämmästyin valtavaa lintujen määrää muuttoaikoina. Sellaista en ollut kokenut Kainuussa. Siellä kiikaroim- me innoissamme muutamaa metsähanhea soidensuojelualueella. Täällä näemme niitä lähempää paljon enemmän.

Olipas siellä melkoinen metsähan- hiparvi!

Perhe tarkkailupiilossa

Asumme Käärnelahden Tortteella, missä seuraamme luontoa enimmäkseen pihapiirissämme, mutta myös lähiseudul- la liikkuen. Keväisin ja syksyisin olemme nähneet isojakin muuttolintuparvia jopa keittiön ikkunasta aamiaisella ja iltapalalla. Näyttävimpiä ovat olleet parin sadan kur- jen ohilennot ruokailu- ja yöpymispaikoille tänäkin syksynä. Havainnointi ikkunasta ja pihaltamme merkitsi minulle paljon lasten ollessa pieniä, kun en päässyt katselemaan lintuja kunnolla kauemmas. Joskus ajelim- me kuitenkin autolla Maaningan lintupai- koille.

Nykyisin pyöriemme keväisin koko perheenä Lapinjärven ympäri. Mieheni on erityisen tarkkasilmäinen huomaamaan lin- tuja, joita tunnistan kykyjeni mukaan. Lap- setkin ovat innolla mukana. Yksin retkeni sujuvat myös hiihtäen ja kävellen ja joskus hurautan autolla kauemmaksi. On ollut ilo tavata muita lintuharrastajia ja oppia heiltä uutta.

Havaintoja pihasta ja lähiseudul- ta

Aina ei tarvitse lähteä pihaympäristöä kauemmaksi lintujen perään; kuultuani pihaan peltosirkun laulua nappasin kiika- rit ja vauvan nukkuessa lähdin läheiselle pellolle lintua etsimään. Löysinkin sen pa- julla laulamassa. Rusko- ja sinisuohaukka ovat tuttuja näkyjä, kuten eri pöllölajitkin varpuspöllöstä huuhkajaan. Kaulushaikar- an puhallus kuuluu pihaamme keväisin ja joutsenet kuuluvat pitkälle syksyyn. Ruis- räakkä on raksuttanut muutamina kesinä lähipelloilla. Kerran takapihallakin sillä seurauksella, että kesken saunomisen läh- dimme sitä vauhdilla etsimään ilkosillaan ja ovi meni perässämme lukkoon...

Päiväkirjamerkintöjäni vuodelta 2011: Talviruokinnallamme kävi yleisten ruokintalintujen lisäksi 7 fasaania. Uutena lajina tulivat kymmenen vuoden odotuksen jälkeen pikkurpuset (31.10.2010) syrjäyttäen harmikseni varpuset muutamaankin yksilöön.

Tammikuun 22. huomasi vilaukselta isomman linnun lentävän läheiseen koivikkoon. Ryntäsimme koko perhe keittiön ikkunasta katsomaan. Nuori kanahaukka! Otimme äkkiä kiikarit ja kamerat esiin. Pikkulinnut härnäisivät haukkaa, joka lähtikin pian lentoon. Tammikuun pakkasilla kuvasin hömötintin, jonka alanokka oli puolet normaalia pitempi. Hyvin se silläkin sai ruokaa syötyä. Kuun lopussa osallistuin taas Pihabongaukseen.

Kevättä oli ilmassa, kun kuulin talitintin laulavan ti-ti-tyytään 12.2. Kevään ensimmäinen varis ja joutsenpari lensivät 24.3. Tee-ret pulisivat 2.4. ja verkoilla käydessämme havaitsimme harmaa-

lokin ja mustarastaan. 5.4 näin tien varrella kahdeksan pulmusta. 7-8.4. näimme kurkiparin Valkeisen jäällä ja kuulin myös peipon laulavan. 9.4 kävi vihervarpusparvi ruokinnalla ja Suoperäntien varrella oli kottarainen ja töyhtöhyppiä. Punarinta lauloi takapihallamme 11.4.

Huhtikuun puolessa välissä hiihtelin vielä hangilla Pienen Lapinjärven piilolle, josta näin mm. sinisorsia, taveja, telkän, töyhtöhyppiä ja rastaitakin. Naakka vei nokassaan pesäainesta läheiseen pönttöön. Vesajoella oli 17.4 mm. jouhisorsia ja kiuruja sekä isoja rastasparvia. Kiirastorstaina tulivat järripeipot ruokinnalle. 22.4. kävin pojan kanssa autolla kiertämässä Lapinjärven, jolloin näimme pajusirkun ja metsäviklon uusina lajeina.

Toukokuun alussa olin 4 - luokkalaisten oppaana linturetkillä, ensin Kinnulanlahdessa ja 6.5. Käärnelahdessa, missä retki alkoi klo 5 opettajan pihalla lintuja tarkkaillen. Välillä kävin kotona laittamassa pojat kouluun. Palattuani retkeläiset olivat nähneet vesilintujen lisäksi ruskosuohaukan sekä kuulleet jo käenkin kukkuvan. Koulun päätyttyä klo 9 saattelin oppilaita ”järripeipossa-teessa” takaisin kotiin päin.

Toukokuun puolivälissä teimme perinteisen koko perheen pyörälenkin Lapinjärven ympäri ihastellen suokukkoja piilolla. Lavan lähistöllä näin kivitaskun, mutta muutama lintu jäi tunnistamattakin.

Toukokuun lopussa mieleni teki metsään yöksi. Niinpä ajelimme Talaskankaalle ja kävelimme laavulle yöksi. Kuikat nukkuivat järvellä. Sirittäjä ja pajulintu lauloivat. Käki kukkui. Palattuamme kotiin hernekerttu ja punavarpuksen olivat saapuneet.

Kesällä pihapöntöissä pesivät pikkurpuksen, kirjosiippo ja sinitintti. Keskikesästä syksyyn aikani meni marjastaessa ja sienestäessä. Syksyn lintumerkintänä löytyy sentään eka tilhiparvi 6.10. Lokakuun lopulla tätä kirjoittaessani enin osa muuttolinnuista on lähtenyt kohti etelää. Mutta yli kymmenen teeren parvi lensi juuri pihamme yli, asummehan Teeripellontielle.

Pitkänokkainen hömötiainen.

POHJOIS-SAVON KANALINNUT 2005 - 2010

Olavi Rautiainen

Tekstiä on hieman lyhennetty ja monia taulukoita on tilan puutteen vuoksi jätetty lehdestä pois. Koko artikkeli taulukoineen löytyy osoitteesta <http://lintuyhdistyskuikka.net/julkaisut/katsaukset/>.

Metso soi!
HELENA RÖNKÄ

Vuonna 2010 valmistunut ”Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja” sijoittaa metson, teeren ja riekon tarkkailtavien lajien joukkoon’ (Mikkola ym. 2001, Rassi ym., toim. 2010). Metsäkanalintujen status ei ole muuttunut edellisestä punaisesta kirjasta. Lajit eivät ole siis uhanalaisia tai vaarantuneita, mutta metson (Tetrao urogallus) ja teeren (Tetrao tetrix) osalta lehtipuiden, vanhojen metsien ja kookkaiden puiden väheneminen sekä metsästyksen on arvioitu tekijöiksi, joiden vaikutuksia kantaan pitää seurata. Riekon (Lagopus lagopus) osalta seurattavia tekijöitä ovat ojituksen vaikutukset ja ilmaston muutos.

Merkittävin alamäki kannoissa tapahtui jo vuosikymmeniä sitten. Toivanen ja Ruokolainen (1999a-d) ovat kuvanneet Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto-kirjassa metsäkanalintukantojen romahdusta ja sen syitä vuosituhaten vaihteeseen saakka. Useimmat meistä ovat kuulleet, kuinka kokeneet erämiehet muistelevat kuusikymmenluvulle jatkuneita hyviä lintusyksyjä. Esim. Talluskylän Riistaveikot kertoo omassa historiikissaan, kuinka vielä vuonna 1967 seuran metsosaalis oli 35 lintua. Useimpina vuosina 1990-luvulla metso oli rauhoitettu, ja nykyisenä kiintiöaikana koko 120-jäsenen seuran syksyinen saalis 7000 hehtaarin metsästyksmailla on 0 – 2 metsoa (Lahti 2010).

Tämä katsaus tarkastelee Pohjois-Savon metsäkanalintujen ja fasaanin tilannetta tilastoihin perustuen. Metso, teeri, riekko, pyy (Bonasa bonasia) ja fasaani (Phasianus colchicus) ovat lajeja, joihin kohdistuu myös laajan metsästäjäjoukon mielenkiinto, joten tilastoja on saatavissa useammista lähteistä kuin vähemmän mielenkiintoa herättävistä lajeista. Käytössäni olivat verkkopalveluista saamani Tiiran havainnot, yhteensä 2554 kpl (Birdlife Suomi

2011), Atlas-kartoitus ja talvilintulaskennat (Luonnontieteellinen keskusmuseo 2011a,b), sekä riistakolmiolaskennat (RKTL 2011) ja saalistilastot (RKTL 2010).

Tilastojen kertomaa

Metso *Tetrao urogallus*

Pohjois-Savossa vuosina 2006-2010 kartoitetuilla 203 Atlasruudulla metso havaittiin 149 ruudussa ja 94 ruudussa todettiin varma tai todennäköinen pesintä. Parhaat ruutujen selvitysasteet sijoittuvat pääasiassa 5-tien varrelle ja Koillis-Savoon, joilta alueilta havaittiin myös metson korkeimmat pesimävarmuusindeksit. Tiiraan metsohavaintoja on kirjattu 345 (543 yksilöä), eniten Vieremällä ja Kuopiossa (molemmissa 61 lintua), mikä kuvastanee vähintään yhtä paljon lintuharrastajien kuin metsojen esiintymistä. Eniten havaintoja tehtiin soidin- ja pesimisaikaan keväällä ja metsästykskauden alkaessa syksyllä. Tarkasteltujen kuuden vuoden aikana Tiiraan kirjattujen metsojen vuotuinen lukumäärä on kohonnut 44:sta 140:aan.

RKTL:n riistakolmiolaskentojen ja niitä edeltäneiden linjalaskentojen pohjalta on mahdollista tarkastella myös pitempiä trendejä. Pohjois-Savossa riistakolmioiden kilometrimäärä vaihtelee vuosittain 500 - 600 kilometriin; kolmioilta kerätyt tiedot on myös otettu mukaan Atlas-kartoituksessa. Riistakolmiot kertovat metsokannan taantumista 1980 - 90-lukujen taitteeseen saakka, mutta sen jälkeen lasku ja vaihtelun 6-7 vuoden sykli on muuttunut vuotuiseksi heilahteluksi. 1960-luvulla linjalaskennat antoivat metsojen tiheydeksi keskimäärin yli 10 yksilöä/km², kun taas

tarkastelemallani jaksolla tiheys on vaihdellut vuosittain välillä 1,8 - 3,6 yksilöä/km², keskiarvon ollessa 2,7. Lasketut tiheydet v. 2010 olivat korkeimmat Kiuruvedellä (4,6), Rautavaaralla (4,5) ja Vieremällä (4,3) ja matalimmat Siilinjärvellä (0,5), Maaningalla (0,7) ja Kuopiossa (0,8).

Runsain metsojen määrä osuu vuodelle 2006, jolloin kesäkuu oli jakson lämpimin. Myös vuonna 2010 metso menestyi varsin hyvin. Talvi 2009/2010 näyttää olleen metsolle melko suotuisa, sillä talvikuolevuus oli vähäistä, ja kesän 2010 poikastuotto oli hyvä. Alueellisesti todetut poikasosuudet olivat Pohjois-Savossa maan suurimpia, eli 61 prosenttia. Vaikka metson runsastuminen 2010 oli voimakasta, kannat eivät ole huonojen vuosien jälkeen päässeet kasvamaan erityisen suuriksi (RKTL 2011). Viimeisen saalistilaston mukaan Pohjois-Savossa saatiin vuonna 2009 saaliiksi 1200 metsoa, eli n. 0,09 yksilöä metsätalousmaan neliökilometriä kohden, joka taas on n. 5 prosenttia ko. vuoden metsojen syksyn tiheydestä (RKTL 2010).

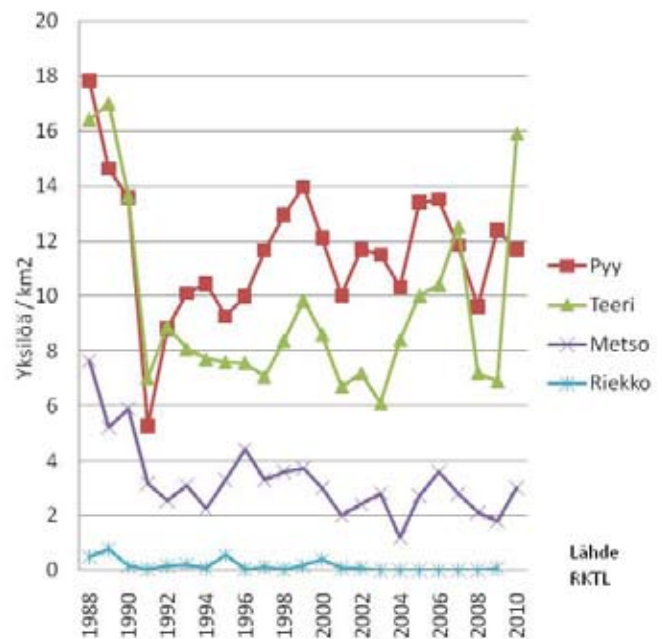
Teeri *Tetrao tetrix*

Teeri havaittiin 197 Atlasruudulla. Pesintä oli vähintään todennäköinen varsin kattavasti, eli 77 prosentilla ruuduista. Erinomaisesti selvitettyillä ruuduilla pesimisen todennäköisyys näytti yleensä olevan lähes varma. Tiiran teerihavainnot, (955 havaintoerää, 15616 yksilöä) on tullut selvästi eniten Rautalammilta (2669). Toisin kuin metsohavainnot, sekä havaittujen yksilöiden että havaintojen määrät keskittyvät sydäntalvelle, jolloin teeret liikkuvat parvissa. Havaintojen määrä on ollut kas-vussa vuotta 2008 lukuun ottamatta. Vuonna 2010 kirjattiin Tiiraan 3173 teertä.

Riistakolmiot kertovat menneiden vuosikymmenten ajalta teerestä samaa laskevaa kehitystä kuin metsosta. Sen sijaan viime vuodet ovat olleet erityisen jyrkkää vaihtelua. Vuodet 2008 ja 2009 olivat varsin heikkoja (n. 7 yksilöä/km²), kun taas viime vuoden määrä oli maan korkeinta tasoa, lähes 16 yksilöä/km². Jakson keskiarvo oli 10,5 yksilöä/km². Teeren poikasosuus oli v. 2010 Pohjois-Savossa 65 prosenttia, mikä on myös maan korkeinta tasoa. Saalistilaston 2009 mukaan Pohjois-Savossa ammuttiin 10700 teertä, siis 0,8 yksilöä/km² eli n.11 prosenttia syksyn kannasta (RKTL 2010 ja 2011).

Teeriteinit. LIISA TOLVANEN

Pohjois-Savon metsäkanalintukantojen kehitys riistakolmiolaskentojen mukaan vuosina 1988 – 2010.

Pyy *Bonasa bonasia*

Pyy löydettiin 179:lla Atlasruudulla (88 prosentilla). Todennäköisten pesimisruutujen osuus oli 74 prosenttia. Kuten teerellä, erinomaisesti selvitetystä ruuduista vain kahdella pesintä ei ollut vähintään todennäköinen. Pyyhavainnot on ilmoitettu Tiiraan 493 (1082 yksilöä), eniten Leppävirralta ja Kuopiosta, ja ajallisesti eniten kesäkuussa ja syyskuussa, vähiten helmikuussa. Riistakolmioiden mukaan pyykanta on 90-luvun alun jyrkän laskun jälkeen vaihdellut välillä 9,6 – 13,5 (keskiarvo 12,1) yksilöä/km², siis teerikantaa runsaampana viime vuotta lukuun ottamatta. Vuonna 2009 pyytä ammuttiin 5800 kpl, siis 0,4 yksilöä/km² metsätalousmaalla, eli n. 3 prosenttia kannasta (RKTL 2010 ja 2011).

Riekko *Lagopus lagopus*

Vain viidellä Atlas-ruudulla löydettiin varma riekon pesintä ja todennäköinen pesintä kahdeksalla ruudulla. Varmat pesinnät todettiin Sonkajärvellä (3), Vieremällä (1) ja Rautavaaralla (1). Myös todennäköiset pesinnät sijoittuvat Ylä-Savoon, mutta niin ikään Nilsiässä ja Kaavilla löydettiin todennäköinen pesintä. Eteläisimmät mahdolliset pesintähavainnot (2 kpl) tulivat Suonenjoen ruudulta. Tiiran 48 havaintoa kertyivät kymmenen kunnan alueelta, pääasiassa Sonkajärveltä, Rautavaaralta ja Vieremältä. Vaikka 5-tien ja 9-tien varrella ruutujen selvitysaste on erinomainen, ei niiltä riekkojen pesintähavainnot tullut. Yhteensä riekkohavainnot oli 33 atlasruudulla (16 %:lla). Riistakolmioilla riekkoja tavattiin vain Kiuruvedellä ja Vieremällä (RKTL 2011). Riekkoa metsästettiin Ylä-Savossa viimeksi vuonna 2008, saalistiedosta ei ole varmuutta.

Parempi pyy pihassa. MARKKU VAITTINEN

Fasaani *Phasianus colchicus*

Helposti näkyvästä ja kuuluvasta lajista on kirjattu Tiiraan yhteensä 403 havaintoa. Atlaksessa löytyi 14 vähintään todennäköistä fasaanin pesintäruutua. Todennäköisesti fasaanin kulttuuriluonteen vuoksi Tiiraan on saatu havaintoja lähes kaikista kunnista. Vieremältä tuli lähes kolmasosa havainnoista. Helpoimmin fasaanit näyttävät löytyvän sydäntalvella. Riistakolmiolaskennasta ei ole saatavana tietoa fasaanista. Fasaaneja istutetaan metsästystarkoituksiin ja usein ne päätyvät myös petojen suihin.

Yhteenvedoa tilastoista

Atlaskartoituksen ja riistakolmioiden tiedot ovat keskenään loogisia. Sen sijaan Tiiran tilastojen kanssa riistakolmioilla on alueellista ristiriitaa, joskin koko maakunnan havaintojen lukumäärien suhteen tiedot ovat samansuuntaisia. Tiiran havainnot ovat alueellisesti riittämättömiä ja korreloivat harrastajien asuinpaikkaa. Talvilintureitit sijoittuvat siten, ettei niistä voi päätellä metsäkanalintukannasta Pohjois-Savon tasolla paljoakaan. Esimerkiksi talvilaskennassa 2009/2010 lasketuilla 26 reitillä ei havaittu metsoja lainkaan, teeriä nähtiin 41 kpl seitsemällä reitillä, pyytä viisi viidellä reitillä ja kolme fasaania kahdella reitillä. Suurin piirtein samat määrät on havaittu aiempinakin vuosia (Luonnontieteellinen keskusmuseo 2011b).

On luonnollista, että lintujen muuton ja harvinaisuuksien havainnointi on meille harrastajille mielenkiintoisempaa kuin tavallisten, ympäri vuoden metsissä viihtyvien lajien seuranta. Pitäisikö saada Tiiraan havaintoja myös alueilta, joilla metsäkanalintuja esiintyy eniten? Toisaalta ajantasainen tieto ja pitkät trendit löytyvät luotettavasti RKTL:n laskennoista.

Tiiran kanalintuhavainnot ovat kertyneet yhteensä yli 400 ilmoittajalta. Ahkerimpia ovat olleet Markku Haataja, Pertti Hartikainen, Uolevi Skarén, Juha Koponen ja Hannu Kärkkäinen, joilta havainnoista tuli noin neljäsosa.

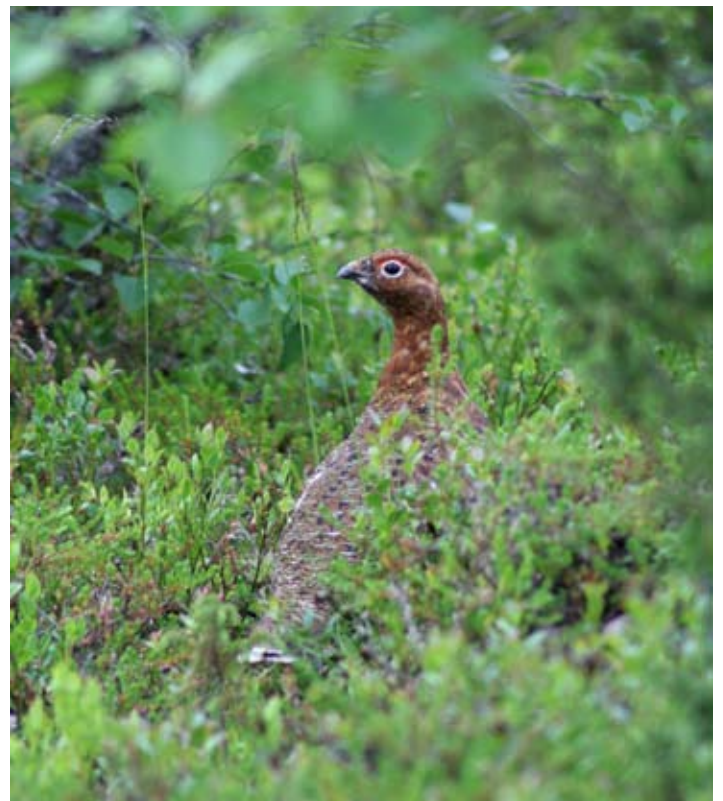
Kanalintujen elinympäristöt muutosten kourissa

Pohjois-Savon metsien pitkä muutoskausi alkoi 1500-luvulla, kun huuhtakasken kaatajan kirves alkoi muuttaa kuusikoita rukiiksi tai ohraksi. Tämä vaihe päättyi vasta 1800-luvun lopulla, kun saha- ja paperipuulle tuli arvoa. Silloin ”kaskenpoltto, linnuille turmiollisin viljelysmuoto, on saanut väistyä ... uudenaikaisemman maanviljelyksen ja metsänhoidon tieltä ... vaan kieltämättä ei edistys maanviljelyksen ja metsänhoidon alalla ole aina ollut onneksi lintumaailmalle”, kuten Benjamin Ståhlberg kirjoitti ”Lintusuojelus”-kirjassaan (1926; ensimmäinen painos 1916). Metsien ryöstökäyttö jatkui, sillä arvokkaimman puuston valikoiva poiminta köyhdytti metsiä toiseen maailmansotaan saakka. Sodan jälkeen puuston hupenemiselle pantiin piste ja vajaatuottoisten metsien kunnostaminen alkoi. Se näkyi 1980-luvulle saakka jatkuneena voimakkaana metsien uudistamisena, suurina avohakkuualoina ja puuston kasvun nopeana nousuna nuorissa metsissä.

Metsäluonnon radikaali muutos stressasi metsäkanalintuja, ja kannat alenivat. Noin neljännesvuosisata sitten noista laajoista uudistusaloista alkoi kehittyä nuoria kasvatusmetsiä. Nyt 2010-luvulla ollaan tilanteessa, jossa hakkuiden suuntautuminen on hyvin erilainen kuin vielä 1980-luvulla, sillä nykyhakuista kolme neljäsosa on harvennushakkuita ja loput uudistushakkuita.

Metsien käsittelyssä tapahtui myös toinen merkittävä muutos, kun erityisen tärkeiden elinympäristöjen säilyttäminen otettiin mukaan metsien käsittelysuositukseen ja metsälakiin vuonna 1996. Suurpiirteisyyden ja laajojen käsittelyalojen tilalle tulivat pienipiirteiset uudistusalat, joille kuuluvat säästetyt puuryhmät, pötkelöt ja lahopuut. Lisäksi erityisen tärkeinä elinympäristöinä varjeltavia puronvarsia, lehtolaikkuja, kalliometsiä, jne. on jo hakkuiden yhteydessä ilmoitettu Pohjois-Savossa yli 10000 kpl, ja uusia ilmoitetaan n. 700 kpl vuodessa.

Hakkuutapojen muutoksilla on ollut luonnollisesti merkitystä metsäkanalintujen varhaisimpaan elinympäristöön, esim. mustikan varvuston ja heinäisten alueiden määrään, mitkä tekijät taas vaikuttavat sekä ravintoon että petojen saalistusmahdollisuuksiin.

Riekko kesäpuvussa. HELENA RÖNKÄ

Suometsien uudisojitus päättyi yli 20 vuotta sitten. Sen jälkeen on kunnostettu vanhoja ojitusalueita, sekä entisöity muutamia epäonnistuneita investointeja. On arvioitu, että ojitus on vaikuttanut kielteisesti teeren, riekon ja pyyn poikastuottoon ainakin 1960–1980-luvuilla. Pintakasvillisuuden muutos on voinut heikentää ojitusalueita poikasympäristöinä, ojituksen myötä kasvanut pirstaloituminen on ehkä luonut esim. ketulle paremman saalistusympäristön. Tupasvillan väheneminen voi heikentää naaraiden keväistä ravitsemusta ja poikasia voi hukkua ojiin.

On selvää, että elinympäristön muutokset ovat vaikuttaneet kaikkien metsäkanalintujen kannan vaihteluun. Kaskikausi loi riekolle sopivat elinympäristöt normaalia levinneisyysaluettaan etelämmäksi. Eteläiset riekkokannat ovat ehkä vetäytyneet pohjoiseen ja isojen sisävesien saarille (Linden 2002a). Teeren vuoro tuli kaskikoivikoiden kasvettua aikuisikänsä. 1950 - 60-luvuilla koivua ei suosittu metsänhoidossa, koska sille ei ollut teollista käyttöä. Lehtipuustoa on nyt n. 22 % puustosta, eli lähes kaksinkertaisesti 70-luvun alun määrä. Paraikaa käynnissä oleva nuorten kasvatusmetsien vyöry vanhempiin ikäluokkiin (Tomppo ym. 1999, Korhonen ym. 2007) merkitsee metsien ikärakenteen vanhenemista ja laajojen keski-ikäisten metsien ”syntymistä”.

Myös aluskasvillisuuden muutoksista on käytettävissä valtakunnan metsien inventointiaineistoja viimeisten 60 vuoden ajalta. Kun puuston kasvu ja tilavuus ovat lisääntyneet, aluskasvillisuuden kokonaispeittävyys on pienentynyt. Yleisimmät kasvilajit ovatkin pysyneet samoina, mutta niiden runsaudet ovat muuttuneet varsin merkittävästi. Vanhojen metsien runsaimmista lajeista eniten taantuneita ovat mm. mustikka, puolukka ja vanamo (Vanha-Majamaa 2001).

Mustikka on erittäin merkityksellinen kasvi kanalinnuille poikasvaiheessa ja myöhemminkin. Sieltä löytyy alkukesästä poikasten tarvitsemia toukkia ja kasvusto antaa niille näkösuojan. Myöhemmin marjat ovat tärkeää ravintoa. Taimikkovaiheen jälkeen mustikan esiintyminen lisääntyy metsikön iän karttuessa ja pohjapinta-alan kasvaessa tiettyyn rajaan (ppa 24 m²/ha) asti, jonka jälkeen puuston tiheys rajoittaa peittävyyttä. Harvennushakkuut ovat tarpeen, jos mustikan esiintyminen halutaan pitää mahdollisimman suurena (Miina ym. 2009). Metsätalouden haasteita on, miten yhä lisääntyvä harvennushakkuiden tarve saadaan toteutetuksi. Se on myös metsäkanalintujen elinympäristöjen myönteisen kehittymisen kannalta suuri haaste ja mahdollisuus.

Latvateeriä. TERO PELKONEN

Fasaanit käyvät pihassa ruokinnalla. KAARINA HEISKANEN

Kannanvaihtelu

Metsäkanalintujen säännönmukaiset kannanvaihtelut, syklit, ovat olleet eräs populaatioekologian haasteellisimpia ongelmia. Aiempina vuosikymmeninä metsäkanalintukannoissa on ollut selvä 6-7 vuoden sykli, mutta parin viimeisen vuosikymmenen aikana se on muuttunut vuosittaiseksi satunnaisvaihteluksi. Syklisyys on selvästi yhteydessä poikastuotantoon, mutta säätökijät eivät näytä suoraan aiheuttavan syklejä. Kohtalokkainta pienille poikasille on kylmä ja sateinen sää. Kylmyys yksin ei ole ylivoimainen koettelemus. Pääsääntöisesti vanhat naaraat tuottavat poikasia paremmin kuin nuoret. Yksivuotiaiden naaraiden suuri osuus saattaa kääntää hyvän poikasvuoden jälkeisenä keväänä kannan laskusuuntaan (Linden 2002b).

Kuolleisuus selittää kuitenkin kannanvaihtelua enemmän kuin syntyvyys (Rajala 1974). Metson ja teeren muniminen alkaa toukokuun puolivälissä. Pesiä tavataan usein hakkuualueilla, mutta todennäköisesti se johtuu vain siitä, että siellä liikutaan istutustöiden ja taimien varhaisoidon vuoksi useammin kuin muualla metsässä.

Pesäkuolleisuus on molemmilla lajeilla vähintään 30 prosenttia. Sitteen seuraavat poikasajan tappiot, metsästys ja talvikuolleisuus, niin että ensimmäisen vuoden jälkeen poikasista on elossa vain noin joka kymmenes. Pienpoikasajan kuolleisuus voi johtua ainakin petojen saalistuksesta, epäedullisista sääoloista, köyhtyneestä poikuehabitaatista, taudeista ja loisista tai siitä, että naaras on kovan talven jälkeen niin heikossa kunnossa, että syntyvät poikaset ovat heiveröisiä.

Kanalinnut ovat helppo saalistuksen kohde erilaisille pedoille. Peto- linnut eivät ole kiinnostuneista pesäryöstelystä, mutta hautova kanalintuemo on kanahaukalle haluttu saalis (Linden 2002b,c). RKTL:n tuoreen radiotelemetriaseurannan mukaan kuolinsyy ainakin kahdella kolmasosalla riekkoista oli kanahaukka. Ojalinjat ja harvennuseksentit ajourat näyttävät helpottavan kanahaukan saalistusta. Varislintujen vaikutusta pesimismenestykseen on epäilty vähäiseksi, mutta suomalainen tutkimus asiasta

Koppelo eli akkametso. MARKKU VAITTINEN

puuttuu lähes täysin.

Varsinaista pääravintoa metsäkanalinnut eivät ole millekään pienpedolle (Linden 2002d). Kotimaisessa tutkimuksessa merkittävimmäksi pienpedoksi on huomattu kettu. Vahvistuneen ilveskannan vaikutuksesta metsäkanalintukantaan on sitä vastoin positiivisia havaintoja, sillä ilves poistaa reviereiltään kilpailijoitaan, mm kettua ravinnokseen.

Tulevaisuuden näkymiä

Erityisesti metso on saanut osakseen paljon huomiota niin tutkimuksessa kuin käytännön toimenpiteinä. Koska metsien rakenne Pohjois-Savossa vanhenee, yhtenäisten keski-ikäisten metsien määrä lisääntyy merkittävästi. Toisaalta uusien uudistushakkuualueiden pienipiirteisyys myös lisääntyy. Ensiksi mainittu kehityssuunta on enemmän eduksi metsolle ja jälkimmäinen pyylle ja teerelle.

Monet havainnot eri puolelta Suomea (RKTL & Keski-Suomen Metsoparlamentti 2006, Valkeajärvi ym. 2007, Miettinen 2007, Sirkiä 2010) ovat osoittaneet, että metso sopeutuu nuoriin kasvatusmetsiin. Havaintojen perusteella metsoa voisi luonnehtia pikemminkin peitteisen kuin varttuneen metsän lajiksi (Miettinen 2007). Boreaalinen talousmetsä kehittyi metsolle soveliaaksi 30–40 vuodessa. Keski-Suomen kartoituksessa kolmannes 2000-luvun soidinpaikoista oli alle 50-vuotiaissa metsissä. Soidinpaikan syntyminen nuoreen metsään edellyttää riittävän laajaa yhtenäistä ydinaluetta ja riittävästi ”metsometsää” soidinalueella. Metson elinympäristöjen tutkimus ja hoito tulisi toteuttaa useammalla mittakaavalla. Laajojen alueiden metsäpeitteisyys tulisi säilyttää riittävän korkeana, ja yksittäisten metsäalueiden sisällä tulisi suosia monipuolista metsän ikä-, puulaji- ja alus-kasvillisuusrakennetta.

Metson kannanhoidon tulisi tarkastella satojen hehtaarien, jopa kymmenien tai satojen neliökilometrien laajuisia alueita. Tämä vaatii uudenlaista aluetason maankäytön suunnittelua ja yhteistyötä metsänomistajien kesken (Sirkiä 2010). Kehitysmässä olevat keski-ikäiset metsät ovat Pohjois-Savossa pääosin mäntyvaltaisia sekametsiä, joten poikashabitaitin tärkeän ominaisuuden, mustikkavarvuston peitteisyyden, voi olettaa kehittyvän runsammaksi, mikäli metsien harvennukset onnistutaan hoitamaan.

Vuosina 2009–2010 laadittiin laajana yhteistyönä maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta Suomen metsäkanalintukantojen hoitosuunnitelma, jonka avulla lintukannat pyritään elvyttämään. (Marjakan- gas 2011). Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma Metso (Ympäristöministeriö 2008) tulee vaikuttamaan myönteisesti metsäkanalintujen elinympäristöihin. Erityisesti se, että ohjelma perustuu vapaaehtoisuuteen, auttaa asenteiden muuttamista myös muiden kuin metsästäyksestä ja linnuista kiinnostuneiden metsänomistajien keskuudessa. Pohjois-Savossa on työn alla metsäkeskuksen metsäsuunnittelun yhteydessä toteuttama metson soidinpaiikkojen kartoitus. Tiedossa olevista soidinpaiikoista ollaan yhteydessä alueen metsänomistajiin, ja heidän suositumuksellaan kohteen mahdollisesti tarvitsemat erityiskäsittelyt otetaan mukaan tavalliseen metsäsuunnitelmaan. Jokaiseen kontaktiin kuuluu metsänomistajan henkilökohtainen neuvonta. Metsänomistajien suhtautuminen kartoitukseen on ollut pääsääntöisesti myönteistä, mutta ”naturan pelko” korostaa edelleen luottamuksen ja eri tahojen yhteistoiminnan merkitystä.

Ståhlberg kirjoitti 100 vuotta sitten: ”Lintusuojelus ei suinkaan koske vaan luonnonystäviä. - Niin kauan kuin honkia humisee näillä mailla, niin kauan kuin koivut, lepät ja pajut jaksavat marjoja työntää, katajat marjoja kypsytää, ei kanalinnuillamme metsolla, teerellä, pyyllä ja metsäkanalla ole hätää mitään”.

Optimismiin taipuvana uskon, että metson, teeren ja pyyn osalta aallopohja Pohjois-Savossa on todella ohi, mutta meidän maisemissamme riekon tulevaisuus ei näytä yhtä lupaavalta. Fasaani tulee edelleenkin säilymään kulttuurilintuna. Ilmastonmuutos tuonee kuitenkin metsäluonnon kilpailutilanteeseen muutoksia, joita on hyvin vaikea ennakoita.

Lähteet

- BirdLife Suomi Finland 2011: <http://www.tiira.fi/>
- Hägman, B. (toim.) 2000: Metsäluonnonhoidon suositukset. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. F.G. Lönnberg. Helsinki. 115 s.
- Koivistoinen, H. 2011: Metson soidinpaikkojen kartoitus Pohjois-Savossa. Suull.
- Korhonen, K.T., Ihalainen, A., Heikkinen, J., Henttonen, H. & Pitkänen, J. 2007. Suomen metsävarat metsäkeskuksittain 2004–2006 ja metsävarojen kehitys 1996–2006. 2007: Metsätieteenaikakauskirja 2B/2007: 149–213.
- Kursula O. 2011: Metsäparlamentti – käytännön työtä metson puolesta. Esitelmä riistapäivillä 19.1.2011. RKTL, Vaasa.
- Lahti, E. 2010: Riistaveikkojen erätaival. Talluskylän Riistaveikot 1960 - 2010. Suomen Graafiset Palvelut LTD. Kuopio. 112 s.
- Lindén, H. (toim.) 2002a: Metsäkanalintutkimuksia: Elinympäristöt. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Metsästäjien keskusjärjestö. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi. 42 s.
- Lindén, H. (toim.) 2002b: Metsäkanalintutkimuksia: Kannanvaihtelut. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Metsästäjien keskusjärjestö. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi. 45 s.
- Lindén, H. (toim.) 2002c: Metsäkanalintutkimuksia: Pesä- ja poika-aika. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Metsästäjien keskusjärjestö. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi. 44 s.
- Lindén, H. (toim.) 2002d: Metsäkanalintutkimuksia: Saalistus. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Metsästäjien keskusjärjestö. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi. 44 s.
- Ludwig, G. A. 2011: Onko ojituksella vaikutusta metsäkanalintujen määrään? Esitelmä riistapäivillä 19.1.2011. RKTL, Vaasa.
- Luonnontieteellinen keskusmuseo 2011a: Lintuatlas: <http://www.lintuatlas.fi/>
- Luonnontieteellinen keskusmuseo 2011b: Talvilintulaskennat. <http://www.luomus.fi/talvilinnut/>
- Marjakangas, A. 2011: Metsäkanalintujen hoitosuunnitelma – tavoitteena elinvoimaiset lintukannat. Esitelmä riistapäivillä 19.1.2011. RKTL, Vaasa.
- Metsästäjien keskusjärjestö, riistanhoitopiirit & Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. <http://riistaweb.riista.fi/>
- Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. 2006: Hyvän metsänhoidon suositukset. Metsäkustannus Oy. Helsinki.
- Miettinen, J. 2007: Capercaillie (Tetrao urogallus L.) habitats in managed Finnish forests – the current status, threats and possibilities. Faculty of Forest Sciences University of Joensuu. 32 p.
- Miettinen, J. 2010: Metson elinympäristöt ja niiden huomioon ottaminen taolousmetsissä. Metsätieteen aikakauskirja 3/2010:309-314.
- Miina, J., Hotanen, J.-P. & Salo, K. 2009: Modelling the abundance and temporal variation in the production of bilberry (*Vaccinium myrtillus* L.) in Finnish mineral soil forests. *Silva Fennica* 43(4): 577–593. <http://www.metla.fi/silvafennica/full/sf43/sf434577.pdf>
- Mikkola-Roos, M., Tiainen, J., Below, A., Hario, M., Lehtikoinen, A., Lehtikoinen, E., Lehtiniemi, T., Rajasärkkä, A., Valkama, J., & Väisänen, R.A. (toim.): Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. ss. 320–331.
- Rajala, P. 1974. The structure and reproduction of Finnish population of capercaillie, *Tetrao urogallus*, and black grouse, *Lyrurus tetrix*, on the basis of late summer census data. *Finnish Game Research* 35:1-51.
- Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos & Keski-Suomen Metsäparlamentti 2006: Metso ja nuoret metsät. Tutkimusraportti, Metsäparlamentti. Jyväskylä. 7 s.
- RKTL 2010: Metsästys 2009. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki.
- RKTL 2011: Metsäkanalinnut 2010. Riistakolmiolaskennan tuloksia. Internetpalvelu <http://www.rktl.fi/riista>.
- RKTL & Keski-Suomen Metsäparlamentti 2006: Metso ja nuoret metsät. Jyväskylä 2006. 7 s.
- Savonia ammattikorkeakoulu: Kuopion sää. Internetpalvelu <http://weather.savonia.fi>.
- Sirkkiä, S. 2010. Effects of large-scale human land use on Capercaillie (*Tetrao urogallus* L.) populations in Finland. Department of Biosciences Faculty of Biological and Environmental Sciences, University of Helsinki, Finland. Academic dissertation. 41 p. Ståhlberg, B. 1926: Lintusuojelus. Kuopion Luonnonystävään yhdistyksen julkaisuja III. 3. painos. Kirjapaino Sanan Valta. Kuopio. 43 s.
- Toivanen, J. & Ruokolainen, K. 1999: Metso *Tetrao urogallus*: Teoksessa: Ruokolainen, K. & Kauppinen, J. (toim.). Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto. ER-Paino Ky, Lievestuore. ss. 146-148.
- Toivanen, J. & Ruokolainen, K. 1999: Riekkolagopus *Lagopus lagopus*: Teoksessa: Ruokolainen, K. & Kauppinen, J. (toim.). Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto. ER-Paino Ky, Lievestuore. ss. 143-145.
- Toivanen, J. 1999: Pyy *Bonasa bonasia*: Teoksessa: Ruokolainen, K. & Kauppinen, J. (toim.). Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto. ER-Paino Ky, Lievestuore. ss. 142-143.
- Toivanen, J. 1999: Teeri *Tetrao tetrix*: Teoksessa: Ruokolainen, K. & Kauppinen, J. (toim.). Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto. ER-Paino Ky, Lievestuore. ss. 145-146.
- Tomppo E., Henttonen H., Korhonen, T.K., Aarnio, A., Ahola, A., Heikkinen, J. & Tuomainen, T. 1999: Pohjois-Savon metsäkeskuksen alueen metsävarat ja niiden kehitys 1967–96. Metsätieteen aikakauskirja 2B/1999: 389–462.
- Valkeajärvi, P., Ijas, L & Lamberg, T. 2007: Metson soidinpaikat vaihtuvat – lyhyen ja pitkän aikavälin havainnot. Suomen Riista 53: 104–120 (2007)
- Vanha-Majamaa, I. 2001: Metsätalouden vaikutus kasvillisuuteen. Metsätieteen aikakauskr 1/2001: 72-76.
- Ympäristöministeriö 2008: Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2016 METSO. Ympäristöministeriön raportteja 5/2008. Edita Prima Oy. Helsinki. 48 s.
- Äijälä, O., Kuusinen, M. & Koistinen, A. (toim.) 2010: Energiapuun korjuu ja kasvatusta. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Vammalan kirjapaino Oy. Sastamala. 56 s.

Tulevaisuuden metson soidinmetsä?

OLAVI RAUTIAINEN

pikkujoutsen	28.4.	Vrk	12.10.	Kuo
laulujoutsen	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää.			
metsähanhi	8.4.	Vrk, Ves	6.10.	Kuo, Sii
lyhytnokkahanhi	21.4.	Maa	ei syyshavaintoja	
tundrahanhi	23.4.	Maa	24.10.	Vrk
merihanhi	12.4.	Lap, Sii	24.10.	Maa
kanadanhanhi	8.4.	Vrk	1.10.	Kuo
valkuposkihanhi	9.5.	Ves	1.10.	Kuo
sepelhanhi	ei keväthavaintoja		24.10.	Suo
ristisorsa	29.3.*	Vrk	ei syyshavaintoja	
haapana	11.4.	Rau	5.12.	Vrk
harmaasorsa	11.4.	Vrk	13.9.	Sii
tavi	10.4.	Maa	27.10.	Sii
sinisorsa	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
jouhisorsa	11.4.	Kuo	23.10.	Sii
heinätavi	26.4.	Maa	9.7.	Sii
lapasorsa	23.4.	Vrk, Kuo	15.10.	Sii
punasotka	11.4.	Vrk	20.9.	Sii
tukkasotka	21.4.	Lep	5.12.	Vrk
lapasotka	ei keväthavaintoja		14.11.	Sii
alli	5.5.	Jua	13.12.	Vrk
mustalintu	25.4.	Vrk	12.12.	Vrk
pilkkasiipi	5.5.	Jua	24.12.	Vrk
telkkä	20.2.	Nil	**	
uivelo	13.4.	Kuo	29.10.	Lap
tukkakoskelo	25.4.	Sii, Vrk	31.10.	Kuo
isokoskelo	18.3.	Jua	**	
viiriäinen	9.6.	Vieremä	29.7.	Sii
kaakkuri	24.4.	Vrk	29.10.	Sii
kuikka	23.4.	Suo, Vrk	28.11.	Sii
silkkuiikku	19.4.	Vrk	14.12.	Vrk
härkälintu	25.4.	Suo	25.10.	Kuo
mustakurkku-uikku	25.4.	Vrk	23.8.	Iis
merimetso	4.4.	Vrk	31.10.	Kuo
kaulushaikara	3.4.	Suo	10.10.	Iis
jalohaikara	8.5.	Kuo	ei syyshavaintoja	
harmaahaikara	14.4.	Kuo	8.10.	Lep
mehiläishaukka	22.5.	Son	13.9.	Kaa, Kuo, Sii
merikotka	14.3.	Kuo	4.12.	Lep
ruskosuohaukka	8.4.	Vrk	13.9.	Sii
sinisuohaukka	9.4.	Ves	3.10.	Kuo, Lap
kanahaukka	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
varpushaukka	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
hiirihaukka	28.3.	Sii	14.10.	Sii
piekana	31.3.*	Kuo	14.10.	Sii
maakotka	14.3.	Kaa	14.11.	Sii
sääksi	14.4.	Rau	2.10.	Kuo
tuulihaukka	4.4.	Keitele	3.10.	Kuo
ampuhaukka	4.4.	Lap	**	
nuolihaukka	28.4.	Kuo, Ves	20.9.	Sii
muuttohaukka	25.4.	Kuo	2.10.	Lap
luhtakana	21.4.	Lap	29.8.	Kuo
luhtahuitti	1.6.	Maa	2.8.	Pie
ruisrääkkä	25.5.	Rau, Sii	1.8.	Maa
liejukana	22.4.	Kuo	ei syyshavaintoja	
nokikana	1.4.	Iis	11.10.	Iis
kurki	5.4.	Sii	6.10.	Kuo
meriharakka	11.4.	Vrk	5.10.*	Kuo
pikkutylli	25.4.	Sii	5.9.	Sii
tylli	27.4.	Kuo	23.10.*	Sii

MUUTTAJATAULUKKO 2009

Vuoden 2009 ensimmäiset ja viimeiset havainnot

muuttavista lajeista

* =ennätys

** =syysmuuton loppua ei voida määrittää

*** =kevään viimeinen ja syksyn ensimmäinen

****=muuton alkua ei voitu määrittää

Pikkulepinkäinen teki uuden
saapumisennätyksen
ILKKA MARKKAN EN

kapustarinta	23.4.	Lep, Maa	5.10.	Vjä
tundrakurmitsa	3.6.	Sii	11.10.	Sii
töyhtöhyyppä	29.3.	Tuu	14.10.	Sii
isosirri	ei keväthavaintoja		20.9.	Sii
pulmussirri	ei keväthavaintoja		4.10.	Sii
pikkusirri	25.5.	Sii	13.9.	Sii
lapinsirri	19.5.	Iis, Suo	30.8.	Sii
kuovisirri	ei keväthavaintoja		12.9.	Sii
suosirri	11.5.	Maa, Sii	11.10.	Sii
jänkäsirriäinen	29.5.	Keitele	27.8.	Sii
suokukko	26.4.	Rau	13.9.	Sii
jänkäkurppa	24.4.	Maa	23.10.	Sii
taivaanvuohi	12.4.	Kaa	18.10.	Iis
lehtokurppa	29.3.	Kuo	25.10.	Kaa
mustapyrstökuiiri	29.4.	Kuo	29.6.	Sii
punakuiiri	ei keväthavaintoja		19.9.	Sii
pikkukuovi	17.4.*	Jua	14.7.	Kuo,Rva,Son
kuovi	7.4.	Vrk	5.9.	Maa
mustaviklo	29.4.	Sii	16.8.	Sii
punajalkaviklo	22.4.	Maa	21.8.	Sii
lampiviklo	12.5.	Sii	ei syyshavaintoja	

valkoviklo	23.4.	Suo, Vrk	29.8.	Sii
metsäviklo	12.4.	Suo	21.8.	Sii
liro	27.4.	Kuo, Maa, Ves	29.8.	Sii
rantasipi	22.4.	Jua	7.9.	Kuo
karikukko	11.5.	Sii	ei syyshavaintoja	
vesipääsky	24.5.	Sii	6.7.	Sii
pikkulokki	26.4.	Kuo	9.9.	Lap
naurulokki	5.4.	Vrk	25.10.	Kuo
kalalokki	4.4.	Tuu	29.11.	Rau
selkälokki	6.4.	Kuo	8.11.	Iis
harmaalokki	3.3.	Vrk	13.12.	Suo, Vrk
merilokki	15.3.	Vrk	14.11.	Kuo
kalatiira	25.4.	Maa	30.8.	Sii
uuttukyyhky	29.3.	Kaa	27.10.	Nil
sepelkyyhky	1.4.	Kuo, Maa	13.10.	Kuo
käki	6.5.	Kuo, Suo	28.8.	Kaa, Lap
sarvipöllö	****		2.9.	Lap
suopöllö	22.3.	Lap	2.10.	Tuu
tervapääsky	17.5.	Kuo	4.9.	Nil
käenpiika	25.4.*	Kuo	ei syyshavaintoja	
kangaskiuru	12.4.	Kuo	ei syyshavaintoja	

kiuru	25.3.	Kuo	24.11.	Kuo
tunturikiuru	12.4.	Kuo	10.10.	Kuo
törmäpääsky	2.5.	Sii	19.9.	Lap
haarapääsky	17.4.	Rva	15.10.	Kuo
räystäspääsky	24.4.	Maa	12.9.	Kuo
metsäkirvinen	23.4.	Ves	22.9.	Kuo
niittykirvinen	12.4.	Maa	19.10.	Kuo
lapinkirvinen	ei kevähavaintoja		13.9.	Sii
keltävästäräkki	25.4.	Kuo	23.9.	Kaa, Maa
västäräkki	5.4.	Lep	11.11.	Kaa
koskikara ***	22.4.	Kuo	30.10.	Nil
peukaloinen	7.4.	Vrk	11.10.	Tuu
rautiainen	13.4.	Sii	22.10.	Kuo
punarinta	5.4.	Vieremä	18.11.	Suo
satakieli	20.5.	Lep	ei syyshavaintoja	
sinirinta	4.5.	Kuo	23.9.	Kuo
mustaleppälintu	12.4.	Rau	ei syyshavaintoja	
leppälintu	25.4.	Vrk	27.9.	Sii
pensastasku	29.4.	Suo	10.9.	Suo
kivitasku	9.4.	Lap	2.10.	Iis
sepelrastas	25.4.	Nil	11.10.	Nil
mustarastas	8.3.	Maa	**	
räkättirastas	1.4.	Kuo	**	
laulurastas	8.4.	Vrk	15.11.	Keitele
punakylkirastas	13.4.	Kar, ym.	2.11.	Kuo
kulorastas	9.4.	Lap, Ves	8.11.	Suo, Tuu
pensassirkkalintu	29.5.	Nil	7.7.	Maa
viitasirkkalintu	29.5.	Kuo	26.7.	Sii
ruokokerttunen	9.5.	Maa	3.10.	Kuo
rytikerttunen	27.5.	Kuo	ei syyshavaintoja	
luhtakerttunen	14.6.	Kuo	26.7.	Lep
viitakerttunen	26.5.	Sii	28.8.	Sii
kultarinta	23.5.	Vjä	ei syyshavaintoja	
mustapääkerttu	5.5.	Lep	Syysmuuton loppua ei voitu määrittää	
lehtokerttu	13.5.	Kuo	13.9.	Jua
hernekerttu	1.5.	Sii	29.9.	Kuo
pensaskerttu	7.5.	Vrk	20.9.	Kuo
idänuunilintu	26.5.	Kuo	9.8.	Sii
sirittäjä	28.4.	Kuo, Lep	25.8.	Lep
tiltaltti	25.4.	Kuo	31.10.	Kuo
pajulintu	30.4.	Suo	1.10.	Sii
harmaasieppo	10.5.	Lep	7.10.	Nil
pikkusieppo	18.5.	Sii	21.8.	Kuo
kirjosieppo	27.4.	Nil	23.8.	Kuo, Lep
pähkinänakkeli ***	27.4.	Lep	10.10.	Ves
kuhankeittäjä	23.5.	Kaa	ei syyshavaintoja	
pikkulepinkäinen	29.4.*	Lep	13.9.	Kuo
mustavaris	13.3.	Kuo	ei syyshavaintoja	
kottarainen	27.3.	Kuo	1.12.	Lep
peippo	2.4.	Lep, Pie	Syysmuuton loppua ei voitu määrittää	
järripeippo	8.4.	Kuo	31.10.	Lap
tikli	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
vihervarpunen	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
hemppo	14.4.	Kuo	23.9.	Iis
punavarpunen	17.5.	Kuo, Suo	15.8.	Lep
lapinsirkku	22.4.	Tuu	12.9.	Kuo
pulmunen	15.3.	Kuo	8.11.	Iis
peltosirkku	2.5.	Maa	23.8.	Maa
pohjansirkku	13.5.	Rva	27.8.	Sii
pajusirkku	11.4.	Rau	20.10.	Kuo

Käytetyt kuntalyhenteet

Iis Iisalmi
Jua Juankoski
Kaa Kaavi
Kar Karttula
Kei Keitele
Kiu Kiuruvesi
Kuo Kuopio
Lap Lapinlahti
Lep Leppävirta
Maa Maaninka
Nil Nilsä
Pie Pielavesi
Rau Rautalampi
Rva Rautavaara
Sii Siilinjärvi
Son Sonkajärvi
Suo Suonenjoki
Ter Tervo
Tuu Tuusniemi
Vjä Varpaisjärvi
Vrk Varkaus
Ves Vesanto
Vie Vieremä

JOUTSENET JA HANHET

Laulujoutsenesta kurkeen: Harri Hölttä

Laulujoutsen *Cygnus cygnus*

Koko talveksi neljä laulujoutsenta Ter Äyskoskelle ja perinteiseltä talvehtimispaikalta Rau Tyyrinvirralta ilmoitettiin kaksi tammikuista havaintoa: 3.1. 7 p ja 23.1. 1 p. Tammikuun alkupuoliskolta (1.-18.1.) tuli 12 muutakin havaintoa ainakin 23 yksilöstä, jotka olivat talvea pakenevia mattimyöhäisiä.

Helmikuulta: 20.2. 1 p Nil Vuotjärvi ja 27.2. 4p Rau Tyyrinvirta, jotka ovat voineet olla jo kevätmuuttajia (vrt. telkkä ja isokoskelo). Kevätmuutto alkoi varsinaisesti maaliskuun alussa: 5.3. 1 p Iis Kihlovirta ja 6.3. 11 p Rau Tyyrinvirta. Alkukevään selvästi suurimmat kerääntymät Kiu Ryönänjärvellä, missä enimmillään 18.4. 258 p laulujoutsenta. Myös Kar Keihäsjärvellä oli komea joukko, 30.4. 130 p.

Toukokuussa suurimmissa kerääntymissä puolestaan 6.5. 138 p Suo Sakarila, 7.5. 185 p Maa Juurikkamäki, 14.5. 143 p Maa Pohjois-Haatala ja 31.5. 128 p Vjä Korpinen.

Syyskerääntymiä ilmoitettiin syyskuun puolivälistä lähtien ja suurimmat seuraavasti: 1.-3.10. 260 p Maa Maaninkajärven kylän pellot, 1.10. a340 p Son Sukeva Iskolan pellot, 11.10. 320 p Maa Lapinjärvi, 17.10. 350 p ja 19.10. n. 400 p Iis Made-

Pohjois-Savon

Asta Lähdesmäki

Aiempaan tapaan muuttavien lajien ensimmäiset ja viimeiset havainnot löytyvät ytimekkäästä taulukosta. Kotisivuilla osoitteessa <http://lintuyhdistyskuikka.net/havainnot/saapumisennatykset> löytyy sekä saapumisennätysten taulukko että saapumistaulukko 1965 - 2009, josta löytyvät kaikkien näiden vuosien ensihavainnot. Kanalinnuista 2006 - 2010 julkaistaan oma artikkeli, pitkäaikainen puute on siltä osin nyt korjattu. Petolinnut 2009 julkaistiin jo edellisessä numerossa.

Jo vakiintuneen käytännön mukaan katsauksissa ei ole havainnoijanimiä mukana (lukuun ottamatta harvinaisuusosiota), sillä Tiiran havaintoaineistoa on katsaukseen tarkasteltu varsin laajasti ja näin nimiä kertyisi suuri ja tilaa vievä määrä. Mutta kaikkien vuonna 2009 alueeltamme Tiiraan havaintoja ilmoittaneiden nimet löytyvät erillisestä listasta ja lisäksi vielä erikseen 30 aktiivisimman ilmoittajan lista. Kaikkiaan Tiiraan ilmoitettiin vuonna 2009 22935 lintuhavaintoa Pohjois-Savon alueelta, vain muutama sata enemmän kuin 2008.

Mikäli haluatte tietää tietyn havainnon tekijän, sen voi selvittää Tiirasta käyttäen hakukriteereinä lajia, kuntaa ja päivämäärää. Osa havainnoista voi olla salattuja eikä niitä löydy, mutta tarvittaessa tarkempia tietoja saa katsausten kirjoittajilta tai aluevastaavalta. Kuntalistaus on vuoden 2009 mukainen, Karttula ja Varpaisjärvi ovat omina kuntinaan.

Korjaus edellisen Siivekkään numero 59 muuttajataulukoon: Sivujen 14 - 15 taulukon otsikkoon oli lipsahtanut vuodeksi 2010, pitää olla 2008, mikä ilmeni kyllä tekstistä. Pahoittelut virheestä.

salmi sekä 15.10. n.300 p Kiu Hautakylä. Muutolla eniten 12.10. 159 m (23a) Cygnus sp:t mukaan lukien Sii Vehkamäki. Marraskuulta vielä kolme yli sadan linnun kerääntymää.

Ja riittihän niitä joukahaisia joulukuullekin: enimmillään 4.12. 40 p + a22 m Sii Iso-Jälä, 5.12. 76 p Iis Kihlovirta ja 9.12. 101 p Iis Vedenpäänlahti. Joulukuuisia havaintoja tuli yhteensä 44 painottuen kuukauden alkupuoliskolle, yhteensä noin 625 yksilöä.

Metsähanhi *Anser fabalis*

Kevään ensimmäiset nähtiin 8.4. Vrk Ruokojärvellä sekä Ves Horontaipaleella ja 12.4. lajia tavattiin jo eri puolilla maakuntaa. Suurimmat hanhikerääntymät löydettiin 24.4., jolloin mm. 400 p Maa Lapinjärvet, 121 p Kuo Riistavesi Ruunajoki, 116 p Lap Lahdenperä, 62 p + 17 m Lap Linnansalmi ja 80 p Kiu Hautakylä. Suurimmat muuttosummat päivää myöhemmin: 25.4. 80 m metsähanhea Kuo Itkonniemi sekä 52 m (10a) metsähanhea, 69 m (10a) Anserhanhea ja 72 m (6a) hanhea (A/B) Sii Veh-

kamäki. Kuo Riistaveden Keskimmaisellä vielä 26.4. 167 p. Muutto jatkui toukokuun puoliväliin asti, esimerkiksi 9.5. eri puolilta yhteensä 85 m. Myöhäisin kevätmuuttajaksi tulkittava 18.5. 1 p Sii Siltasalmi.

Pesintään viittaavia havaintoja tehtiin neljältä paikalta Sonkajärveltä ja Rautavaaralta, joista mainittakoon 10.7. Rvr Suurisuolla nähty poikue. Lisäksi kesäkuulta tuli kaksi havaintoa Lapinlahdelta, mutta ne eivät viitanneet pesimiseen.

Syksyllä 24.8.-6.10. ilmoitettiin yhteensä 526 muuttajaa eli hanhien määrät olivat toista syksyä peräkkäin alhaalla. Suurin parvi 25.9. a75 m Vrk Komminselkä ja myöhäisimmät 6.10. a20 m Kuo Puutossalmi ja a46 m Sii Vehkamäki.

Lintuvuosi 2009

Kurkikuva TERO PELKONEN

Säiden säätyminen

Tammi- ja helmikuu olivat melko leutoja keskilämpötilan ollessa -7 - 8 astetta. Kovimmatkin pakkaset jäivät -20:n tuntumaan. Maaliskuun alin lämpötila oli -12,9 ja keskilämpötila -3,1, mutta tiukat yöpakkaset hidastivat kevään tuloa. Lämpimiä päiviäkin koettiin. Huhtikuu oli Itä-Suomessa hiukan normaalia viileämpi keskiarvon ollessa 2,5 astetta. Kuun lopussa päästiin kuitenkin yli +17 asteen. Vappuna mitattiin vain 2,3 astetta, mutta toukokuun lopussa oli sitten hellettä. Kallaveden jäät lähtivät 8.5. ja samaan aikaan puut olivat hii-renkorvalla.

Kesäkuun alussa oli melko pitkä kylmä jakso, mutta lopukuusta mentiin sitten lämpimään kesään. Heinäkuu oli vähäkelteinen ja viileähkö, mutta elokuu korjasi tilanteen hellepäivineen. Syyskuu oli lämmin, 9.9. mitattiin jopa +22,5. Loka. ja marraskuussa oli vaihtelevaa pikkupakkasineen, mutta lumi saatiin maahan vasta joulukuun puolessa välissä, jolloin alkoivat myös oikeat pakkaset. Kallavesi jäätyi 15.12.

Kiitokset

Suuret kiitokset kaikille katsausten kirjoittajille, taulukoiden laatijoille ja tarkastustyön tekijöille! Erityinen kiitos aluevastaava Jyrki Uotilalle ripeästä avusta monessa asiassa.

SUURKIITOS kaikille teille, jotka olette ilmoittaneet Tiiraan havaintoja Pohjois-Savon alueelta!

Merihanhi *Anser anser*

Eelis Rissanen

Havintomäärät ovat lisääntyneet viime vuosina selkeästi. Yhteensä nähtiin 29 yksilöä. Suurin osa havainnoista on keväältä ja käytännössä huhtikuulta. Vain kolme yksilöä havaittiin huhtikuun ulkopuolella ja niistä kaksi syksyllä. Ensimmäiset: 12.4. 1 p, nousi E + a2NE Sii Vehkamäki/Juurusvesi ja 12.4. a6 S Lap Linnansalmi, joka oli myös vuoden suurin parvi. Huhtikuun ulkopuoliset: 2.5. 2 p Maa Patalahti, 22.9. 1 W Sii Musti ja 24.10. 1 p Maa Mustavirta. Mustavirran havainto on myöhäisin havainto kautta aikojen.

Tundrahanhi *Anser albifrons*

Lajista ilmoitettiin vain yhdeksän havaintoa: 23.4. 1ad p, 24.4. 2 ad p ja 26.4. 2 p Maa Mustavirta, 25.4. 2 m Sii Vehkamäki, 2.-6.5. a15 p Jua Vuotjärvi, 16.-17.5. 1 p Lap Lahdenperä, 5.10. 3 p Iis Itikka, 23.10. a16 m Tuu Koivulahti sekä 24.10. kolme yömuuttavaa parvea Vrk Käpykangas.

Sepelhanhi *Branta bernicla*

Edellisvuotiseen tapaan vain neljä havaintoa, nyt tosin kaikki syksyltä: 4.10. a28 m Kuo Pirttiniemi, 23.10. a100 SSW Sii Vehkamäki sekä 24.10. muuttoparven ääntä illalla Vrk Lehtoniemi ja samana päivänä 1 p Suo Pirttilä.

Valkoposkihanhi *Branta leucopsis*

Lajin pesintä varmistui Kuopiossa: 7.7.-9.8. emot ja neljä poikasta Kuo Siikaniemessä.

Tämä oli Pohjois-Savon toinen havainto valkoposkihanhen pesimisestä maakunnassa. Muita kesähavaintoja tuli kolmelta paikalta: 6.6. 1 p Lap Lahdenperä, 3.-13.7. enimmillään 43 p Sii Musti sekä 10.7. 2 NE (metsä)hanhiparvessa Rvr Tiilikka. Kevät-havaintoja tehtiin ajalla 9.-25.5. yhteensä 20 yksilöstä ja syyshavaintoja 24.9.-1.10.

Käytetyt lyhenteet

k	= koiras
n	= naaras
1 kn	= 1 koiras ja 1 naaras
p	= paikallinen
m	= muuttava, matkalennossa
N	= lennossa pohjoiseen
S	= lennossa etelään
E	= lennossa itään
W	= lennossa länteen
kiert.	= kiertelevä
Ä	= laulava tai soidinääntelevä
ä	= muuten ääntelevä, äänihavainto
n-puk	= naaraspuukainen
jp	= juhlapuku
tp	= talvipuku
vp	= vaihtopuku
pull	= untuvapoikanen
juv	= 1. täydellinen puku
ad	= aikuispuku
1kv	= samana vuonna syntynyt lintu
2kv	= edellisenä vuonna syntynyt lintu
yks.	= yksilö, yksilöä
a	= parvi; a5 = viiden parvi, 5a = viisi parvea, 100 m/5a = yhteensä sata muuttajaa viidessä parvessa
us	= useita
A/B	= lajilleen määrittämätön hanhi
Anser	= lajilleen määrittämätön harmaa hanhilaji
Branta	= Branta-suvun hanhi

yhteensä 93 yksilöstä, joiden lisäksi vielä 16.8. 6 p Raasioissa. Syysesiintyminen oli siis muiden hanhien tapaan kovin vaatimaton.

Kanadanhanhi *Branta canadensis*

Koko vuodelta yhteensä 48 havaintoa, joista 45 kevätkaudelta (8.4.-2.6.). Varhaisimmat 8.4. 3 p Vrk Ruokojärvi ja 9.4. 1 p Vrk Lehtoniemi, Ylä-Savon ensimmäinen 14.4. 1 p Iis Kihlovirta. Eniten havaintoja huhti-toukokuun vaihteessa ja kevätkauden viimeiset 31.5. 1 p Vjä Korpjärvi ja 2.6. 1 p Maa Lapinjärvi. Lukuisista toukokuuisista havainnoista huolimatta ei pesintään viittaavia havaintoja tehty ja kesäkuun alun jälkeen enää kaksi havaintoa: 19.7. a2 E Ter Suokkuanlahti sekä 30.9.-1.10. 3 p Kuo Pöksänlampi. Kaikki havainnot koskivat 1-3 yksilöä, eli suuremmat parvet jäivät 2009 näkemättä.

Määrittämättömät hanhet

Määrittämättömiä Anser-hanhia ilmoitettiin keväältä ajalla 12.4.-16.5. yhteensä 431 m+p ja syksyllä 14.9.-12.10. yhteensä 367 m. Kokonaan määrittämättä jääneitä hanhia (Anser/Branta) puolestaan nähtiin keväällä 12.4.-9.5. yhteensä 124 m ja syksyllä 4.9.-14.11. yhteensä 1314 m. Näistä mainittakoon 19.9. a300m hanhea (A/B)

Suo keskusta Pappilanelto sekä 4.10. a250m hanhea (A/B) ja 6.10. a72m Anseria ja 160m (3a) hanhea (A/B) Kuo Neulamäki. Vuoden viimeinen hanhivainto koski 14.11. Sii Siltasalmella nähtyä kuuden hanhen (A/B) muuttoparvea.

SORSAT

Haapana *Anas penelope*

Vuoden aluksi harvinainen tammikuinen havainto: 18.1. 1 p Varkaus Pirtinvirta. Ensimmäiset kevätmuuttajat 11.4. Rau Toholahdella ja seuraavat viisi lintua 13.4. eri puolilla (Lap, Kiu, Suo), mutta seuraavat havainnot tehtiin vasta 23.4. muuton lähtiessä ponnekkaammin käyntiin. Suurimmat kerääntymät 29.4. 130 p Sii Aappola ja 7.5. n.200 p Maa Lapinranta. Kesällä Raasion suurin ilmoitettu päiväsusma 13.6. 51 k+9 n p.

Päämuutto syksyllä syys-lokakuun vaihteessa. Suurimmat paikalliskerääntymät 27.9. 100 p Vrk Ruokojärvi ja 2.10. 140 p Iis Iso-Ahmo. Vilkkain muuttopäivä oli 4.10., jolloin yhteensä 634 m (9a) Kuo Puutossalmi ja

170 m (4a) Sii Vehkamäki. Lokakuussa havaintoja tuli 25.10. asti ja sen jälkeen syyskauden viimeinen 14.11. 1 p Rau Tyyrinvirta. Talvikaudella nähtiin vielä 5.12. Varkaudessa naaraslintu sekä Ruokojärvellä että Pirtinvirralla, liekö ollut sama yksilö?

Tavi *Anas crecca*

Keväällä ensimmäiset taviparit nähtiin 10.4. Maa Viannankoskella ja 11.4. Suo Iisvedellä. Ylä-Savon varhaisimmat 15.4. Lap Akkalansalmella. Yleistyi haapanan tavoin kuitenkin vasta 23.4. alkaen. Suurimmat kerääntymät 26.-30.4., jolloin vähintään 250 tavin kokoontumisajoja seuraavasti: 28.4. 300 p Sii Aappola ja 475 p Maa Vesajoki, 29.4. 370p Sii Aappola sekä 30.4. 250 p Kuo Riistavesi Keskimäinen. Kesäkerääntymiä perinteiseen tapaan Sii Mustissa, missä enimmillään 9.7. 360 p tavia. Mainittakoon myös 10.7. a45 p Rvr Suurisuo Suurilampi. Raasion suurin kerääntymä alkusyksystä, 7.8. 220 p ja vielä 20.9. 124 p ja 9.10. 60 p. Poikkeuksellisessa seurassa oli Kuo Puutossalmella Anser-hanhiparvessa 6.10. muuttanut tavi ja syksyn viimeiset kymmenen tavia nähtiin jo 27.10. Sii Mustissa.

Sinisorsa *Anas platyrhynchos*

Suurimmat talvikerääntymät Kuopiossa ja Varkaudessa, missä enimmillään Vrk Pirtinvirralla 130 p ja Kuo Maljapurolla 50 p. Suonenjoen keskustassa talvehti 1k4n

p sinisorsaa. Näiden lisäksi tammi-helmi-kuulta yksittäishavaintoja Suo Kutunjoelta, Maa Viannankoskelta, Kei Matokoskelta, Iis Paloisvirralta, Kihlovirralta ja Runnilta, Son Aittokoskelta sekä Rvr Kumpusalmesta. 28.2. Kaa Rauvanjoella nähdyt a4 k+2 n ja 1.3. Sii Pöljänjoen pariskunta koskenevat jo kevätmuuttajia, joita alkoi ilmaantua maakuntaan vähitellen maaliskuun alusta lähtien. Yleistyi kuitenkin vasta huhtikuun alussa ja kuun lopussa nähtiin muutamia suuria kerääntymiä: 26.4. 500 p Maa Pohjois-Haatala ja 400p Kiu Kilpajoki. Syksyltä suurimmat kerääntymät 10.10. a186 p Kaa Niinivaara ja 13.10. 80 p Ter Koros. Joulukuulta ilmoitettiin alkutalvisia havaintoja perinteisiltä paikoilta (Kuo ja Vrk, myös Sii ja Suo yksittäisiä), ainoat niiden ulkopuoliset 5.12. 1 kn p Kaa Sivinvirta ja 28.12. 1 n p Iis Kilpivirta. Suurin määrä oli Vrk Pirtinvirrasta jouluaattona lasketut 160 p sorsaa.

Jouhisorsa *Anas acuta*

Keväällä varhaisimmat 11.4. 1 kn p Puutossalmi ja 13.-15.4. 1 kn p Vrk Ruokojärvi, Ylä-Savon ensimmäiset 18.4. Kiu Ryönänjärvellä. Kerääntymät pieniä, vain kahdella paikalla yli 20 lintua: 28.4. 11 k 11 n p Maa Vesajoki ja 29.4. max. 28 p Sii Aappola. Poikueita todettiin Raasion (3 poikuetta) ja Mustin (ainakin 5 poikuetta) lisäksi myös Lep Osmajärvellä ja Sorsakoskella sekä Rvr Saarisella. Lisäksi Sii Koivumäessä nähtiin avoimella mullospellolla hautova emo.

Syksyllä parhaat päiväsusmat ja myöhäisimmät Sii Raasiosta: 16.8. 55 p, 17.8. 48 p, 12.9. 83 m (2a) ja myöhäisin 23.10. 1 p.

Heinätavi *Anas querquedula*

Kevään aikaisimmat 26.4. 1k p Maa Mustavirta ja 28.4. alkaen muuallakin, Ylä-Savon ensimmäiset Iisalmessa vappuaattona. Enimmillään Sii Toivalannokossa 29.4. 2 k 3 n p. Havaintoja lajista kertyi koko vuodelta yhteensä 28, joista 20 toukokuulta. Ainoa varmistettu pesintä 3.7. Sii Mustista, missä kahdeksan poikasen poikue emonsa kanssa. ”Syksyn” viimeinen jo 9.7., myös Mustissa.

Lapasorsa *Anas clypeata*

Ensimmäiset pariskunnat 23.4. Kuo Puutossalmella ja Vrk Huruslahdella ja yleistyi pian tämän jälkeen. Suurimmat kevätkerääntymät 10-12 linnun kokoisia. Kesän suurimmat kerääntymät 13.6. 19 k 1 n p Sii Raasio ja 20.6. 27 k 3 n p Sii Musti. Alkusyksystä Sii Raasiosta 17.8. 21 p. Syyskuussa vielä kolme havaintoa yksittäisistä linnuista ja vuoden viimeinen Sii Raasiosta 15.10.

Punasotka *Aythya ferina*

Vähiin on käynyt punasotkakanta...Keväällä vielä kohtalaisesti havaintoja, mutta varmistettuja pesintöjä ei ole tiedossa ainuttakaan ja kesä-heinäkuulta havaintoja vain kahdelta paikalta. Varhaisimmat 11.4. 2 k p Vrk Lehtoniemi ja seuraavia 24.4. alkaen. Suurimmat kevätkerääntymät 7-9 yksilön kokoisia. Syksyllä selvästi myöhäisin 20.9. 1 k p Sii Mustissa.

Tukkasotka *Aythya fuligula*

Varsin maltillinen esiintyminen tukkasotkalta tänä vuonna. Kevään varhaisimmat 21.4. 1 kn p Lep Konnuksen kanava ja yleistyi 23.4. alkaen. Suurimmat kerääntymät 7.5. 60 p Lap Juurikka ja 9.5. 50 p Nil Ruokosjärvi. Kesältä 13.6. 38 k+5 n p Sii Raasiosta. Syksyn suurimmat päiväsusmat puolestaan 10.10. 30 p Iis Iso-Ahmo ja 25.10. 41 m (2a) Kuo Puutossalmi. Syyskauden myöhäisin 22.11. 1 p Suo Pappilanelto ja alkutalvelta vielä 5.12. 1n p Vrk Kopolanvirta.

Lapasotka *Aythya marila*

Keväältä ei havaintoja, mutta kesällä yllättäen 17.-21.6. 1 kn p Sii Mustissa. Syysmuutolla ajalta 11.10.-14.11. yhteensä yhdeksän havaintoa 50 linnusta. Selvästi eniten 25.10. 36 m (4a) mustalintuparvissa Puutossalmella ja selvästi myöhäisimpänä 14.11. 1 k p Sii Siltasalmi.

Alli *Clangula hyemalis*

Allin esiintyminen oli tänä vuonna vaatimaton. Kevätmuuttokaudelta 5.-22.5. tuli yhteensä 14 havaintoa, joista eniten 18.5. Kuo Ollinselällä nähdyt 160 yksilöä (2a). Syksyltä havaintoja puolestaan tuli ajalta 4.10.-22.11., mutta silloinkin suurin päiväsusma vain 19.11. 10 p Suo Suontienselkä. Lisäksi vielä yksi talvihavainto: 13.12. 1 kv p Vrk Huruslahti.

Mustalintu *Melanitta nigra*

Keväällä varhaisimmat 25.4. 1 kn p Vrk Lehtoniemi ja myöhäisimmät 22.5. a6 p Kuo Ollinselkä. Selkeä muutonhuippu jo 9.5. 342 m (4a) Sii Vehkamäki. Tällä kertaa havaintoja myös kesältä: 6.7. 1 n p Vie Rotimajärvi sekä 25.7. 122 m (4a) ja 27.7. a80 m Sii Vehkamäki.

Mustalintujen kesämuuton laajuus on P-Savossa puutteellisesti tunnettu ilmiö, jonka selvittämiseen toivoisi useammankin osallistuvan. Rotimajärven kesähavainto on myös mielenkiintoinen.

Syyspuolella havaintoja 11.9. alkaen. Loppusyksyn paras muuttopäivä 25.10. 201 m (7a) Kuo Puutossalmella. Havaintoja kertyi aina joulukuun alkuun asti, joista joulukuiset 2.12. 5 p Suo Suontienselkä,

Ensimmäiset isokoskelot tulevat aikaisin
TERO PELKONEN

5.12. 1 p Iis Kihlovirta ja 12.12. 1 p Vrk Huruslahti.

Pilkkasiipi *Melanitta fusca*

Keväältä yksi havainto tästä harvinaisesta kevätlajista: 5.5. 1 n p Jua Vuotjärvi. Syksyn muuttokausi alkoi 9.10. kun a3 m Kuo Neulamäki. Päiväsummat eivät tänäkään syksynä kohonneet korkeiksi, nyt suurin parvi 31.10. a13 muutolta paikalliseksi Sii Siltasalmella. Havaintoja tuli tasaisesti loka-marraskuun ajan, ja myöhäisimmät viipyivät joulukuulle: 1.-6.12. 1 k p Maa Tavinsalmi, 4.12. 1 p Rau Tyyrinvirta, 5.12. 9 p Iis Itikka, 12.-13.12. 1 n p Rau Nokisenkoski sekä 24.12. 1 k p Vrk Pirtinvirta. Itikan parvi on suurimpia P-Savossa tavattuja pilkkasiiven talviparvia.

Telkkä *Bucephala clangula*

Talvehtiva lintu Suo Suonenjoella ja Rau Tyyrinvirralla nähtiin 17.1. asti kaksi yksilöä ja vielä 23.1. 1p. Lisäksi alkuvuodesta nähtiin 3.1. 1 p Nil Vuotjärvi ja 4.-5.1. 1 p Maa Viannankoski. Kevätmuuton voidaan katsoa avanneen jo 20.2. Nil Lastukoskelle ilmestyneen linnun mutta seuraavat tulivat vasta normaalimpaan aikaan maaliskuun puolivälissä, kun muuttotelkkiä ilmaantui 15.3. Rautalammilte ja Tervoon. Ylä-Savon varhaisimmat nähtiin 29.3. Iis Runnilla ja laji alkoi yleistyä maaliskuun vaihteessa. Suurimmat telkkäporukat 16.4. n.120 p Maa Viannankoski, 24.4. n.100 p Lep Konnus ja 28.4. 150 p Kiu Kaislanen. Kesällä Mustiin oli kerääntynyt 9.7. 110 p telkkää ja Raasioon puolestaan 7.8. 115 p ja vielä 9.10. 52 p. Yksittäisiä telkkiä nähtiin alkutalven asti ja joulukuulle jaksoivat sinnitellä seuraavat: 4.12 1 p Rau Nokisenkoski, 6.12. 1 n p Iis Kihlovirta, 12.12.

1 k p Suo Kimpanlampi, 13.12. 1 n p Vrk Huruslahti ja 27.12. 2 n p Vrk Tyyskä.

Isokoskelo *Mergus merganser*

Tammikuussa nähtiin joulukuusta asti viivytellyt yksilö Lap Akkalansalmella vielä 1.1. sekä Varkaudessa eri paikoilla ainakin kaksi eri naarasta ja kaksi eri koirasta 4.-13.1. Helmikuussa ilmoitettiin vain yksi koiraslintu Varkaudesta 20.2. Maaliskuultakin lajista ilmoitettiin vain kolme havaintoa kahdeksasta yksilöstä, mikä on poikkeuksellisen vähän. Huhtikuun alussa laji viimein alkoi yleistyä. Selvästi suurin kerääntymä 2.-3.5. 37 k + 7 n p Kuo Pök-sänlampi.

Syksyn päämuuttokauden parhaat päiväsummat: 19.10. 500 p Iis Kirma, 24.10. 420 p Lap Onkivesi Kajoonselkä, 29.10. 360 m (22a) Sii Vehkamäki ja 3.11. 900 m + 13 p Kar Autuaankannas. Joulukuulta ilmoitettiin vielä 18 havaintoa noin 34 eri yksilöstä (Kuo, Sii, Vrk, Suo).

Tukkakoskelo *Mergus serrator*

Ensimmäiset kevät havainnot koskivat Vrk Lehtoniemessä ja Sii Vehkamäellä 25.4. nähtyjä koiraslintoja ja tämän jälkeen havaintoja tulikin jo päivittäin. Keväällä ei kerääntymiä nähty mutta syksyllä 28.8. 21 p Kuo Karttula Virmaanpää ja 4.10. 14 m Kuo Puutossalmi. Vuoden viimeiset 25.10. 5 p Suo Jauholahti ja 31.10. 1 m Kuo Puutossalmi. Ylä-Savossa laji on harvalukuisen ja koko vuodelta ilmoitettiin vain kahdeksan havaintoa.

Uivelo *Mergus albellus*

Varhaisin 13.4. 1 k p Kuo Puutossalmella, seuraava 20.4. 1k p Iis Kihlovirtalla ja yleistyi 24.4. alkaen. Suurimmat kevätkerääntymät 26.4. 20 p Maa Ala-Ruokovesi

ja 28.4. ainakin 18 p Kiu Kaislanen. Kevät-havaintoja lähes päivittäin 11.5. asti, minkä jälkeen 21.5. 1 kn p Vie Pieni-Hällämö, 23.5. 3 n p Vie Ala-Kotvakko ja 25.6. 1 n p Sii Musti. Laji voi hyvinkin pesiä maakunnan lintuvesillä, vaikka varmistettuja pesintöjä ei olekaan tiedossa.

Syysmuuton alku 7.9. 1 p Suo Iisveden Jauholahti. Suurimmat syyskerääntymät 10.10. 26 p Suo Iisvesi Jauholahti ja 19.10. 31 p Iis Kirma. Myöhäisimpiä Lap Onkiveden eri puolilla 24.-29.10. yhteensä 27 yksilön verran.

KUIKAT JA UIKUT

Kuikka *Gavia arctica*

Varhaisimmat 23.4. 1 p Vrk Lehtoniemi ja 2 p Suo Saunaniemi, Ylä-Savon ensimmäiset vapunpäivänä Kei Hetejärvellä. Suurimmat kerääntymät järvien sulamista odotellessa 30.4. 40 p Vrk Lehtoniemi sekä 2.5. 58 p ja 3.5. a73 p Rau Säynätsalmi. Muuttohavaintoja vain yksittäisistä linnuista. Pesimäaikaisia havaintoja tuli tavallista enemmän mm. Lintuatlasretkeilystä johtuen, mutta niitä ei käsitellä tässä katsauksessa.

Syysesiintyminen kovin tasainen, mittavin kuikkamuutto 6.10. 40 m (8a) Kuo Puutossalmi. Kaksi myöhäisintä viivytteli marraskuulle: 15.11. 1 p Sii Iso-Jälä ja 28.11. 1 p Sii Rissala.

Kaakkuri *Gavia stellata*

Varhaisin 24.4. Vrk Lehtoniemessä. Vappupäivänä nähtiin 1 m + 4 p Kuo Kotkatniemessä ja 7 p Rau Toholahdessa. Onnistunut pesintä todettiin kolmella paikalla (Pie, Kuo, Lep), minkä lisäksi asuttuja revierejä oli ainakin seitsemän.

Syysesiintyminen todella heikko, 28.8.-29.10. havaintoja vain seitsemästä yksilöstä.

Silkkiuikku *Podiceps cristatus*

Kevään ensimmäiset 19.4. Vrk Siitinselällä ja Iis Kihlovirralla, yleistyi 23.4. alkaen. Keräntymiä: 25.4. n.100 p ja 26.4. 170 p Vrk Lehtoniemessä, Maaningalla enimmillään 28.4. 119 p Ruokovirralla ja 29.4. 176 p Mustavirralla sekä 2.5. 95 p Kuo Puutosalmella. Syyspuolen keräntymisajoista suurimmat Sii Siltasalmella: 20.9. 67 p ja 4.10. 43 p.

Sysshavaintoja säännöllisesti marraskuun alkuun asti, jolloin viimeisinä 8.11. 2 p Iis Satama. Varkauden Huruslahdella marraskuusta lähtien oleskellut yksilö viivytelti paikalla 14.12. asti.

Härkälintu *Podiceps griseigena*

Varhaisin laulahteli 25.4. Suo Saunaniemessä ja sen jälkeen havaintoja päivittäin eri puolilta. Suurimmat keräntymät 27.4. 8 p ja 30.4. 7 p Vrk Lehtoniemen aluevesillä. Ylä-Savon ensimmäiset 2.5. Kei Hetejärvellä, minkä lisäksi Ylä-Savosta tuli havaintoja vain viideltä muulta paikalta lajin esiintymisen painottuessa maakunnan eteläpuoliskoon.

Syksyllä kaksi viimeistä lokakuulta: 4.10. 1 p Sii Juurusvedellä Vehkamäeltä nähtynä ja 25.10. 1 p Kuo Pilpanlahti.

Mustakurkku-uikku

Podiceps auritus

Härkälinnun tavoin varhaisimmat 25.4. paikkana tosin Vrk Lehtoniemi. Seuraavina päivinä havaintoja myös Rau ja Maa, Ylä-Savon ensimmäiset 3.5. Kei Hetejärvellä. Lajin selvästi parhaalta pesimäpaikalta Kei Hetejärveltä ilmoitettiin enimmillään 7.5. viisi pariskuntaa. Poikuehavaintoja ilmoitettiin vain Kar Pörönniemestä, missä nähtiin kaksi kahden poikasen poikuetta. Toukokuun puolivälin jälkeen havaintoja lisäksi kuudelta potentiaaliselta pesimäpaikalta. Viimeiset jo elokuulta, 20.-23.8. 1 p Iis Iso-Lappi sekä 21.8. 1 p ja 22.8. 2 p Sii Raasio.

HARMAAHAIKARA, MERIMETSO, RANTAKANAT JA KURKI

Harmaahaikara *Ardea cinerea*

Keväthavaintoja kaksi: 14.4. 1 p Kuo Puutossalmi ja 23.4. 2 m Kuo Neulamäki. Kesäkuulta yksi havainto ennen heinäkuussa alkanutta syyskiertelyä: 14.6. 1 p Ter Utrianlahti. Heinä-lokakuulta lajista ilmoitettiin yhteensä 95 havaintoa, mikä on samaa luokkaa kuin edellisenäkin vuonna. Enimmillään nähtiin Kuo Riistavedellä 10 p, Maa Kinnulanlahdessa 8 p ja Lap Nerkoon

kanavalla 7 p kenokaulaa. Myöhäisimmät kaksi lokakuussa: 4.10. 1 p Maa Lepälahti ja 8.10. 1 kiert. Lep Konnus.

Merimetso *Phalacrocorax carbo*

Keväällä 4.4.-9.5. yhteensä kuusi havaintoa kymmenestä linnusta, joista varhaisin 4.-6.4. Vrk Lehtoniemessä. Seuraavat havainnot tulivat Kuopiosta, kun 30.7.-1.9. eri puolilta Kallavettä ilmoitettiin yhdeksän havaintoa yksittäisestä linnusta ja kerran nähtiin kaksikin yksilöä. Sysshavaintoja tuli 3.9.-31.10. yhteensä 16, jotka koskivat 31 yksilöä. Suurin muuttoparvi 19.9. a13 W Sii Musti ja eniten paikallisia 22.9. 8 p Suo Iisvesi. Talvelta vielä yksi havainto: 20.12. 1 p Rau Nokisenkoski.

Nokikana *Fulica atra*

Varhaisin nokikana ehti jo aprillipäiväksi Iis Kihlovirralla ja seuraava 5.4. 1 p Vrk Huruslahdella. Enimmillään ilmoitettiin 10-12 linnun kevätkeräntymiä Vrk Lehtoniemestä, Maa Patajärveltä ja Iis Paloisvirralla. Kevätsesongin eli 10.5. jälkeen havaintoja ilmoitettiin enää yhdeksän koko loppuvuodelta. Poikueet tavattiin Lap Linnansalmella ja Maa Lapinjärvellä. Syksyn myöhäisimmät lokakuussa Iis Iso-Ahmolle: 2.10. 3 p ja 11.10. 1 p.

Kurki *Grus grus*

Kevään ensimmäinen 5.4. 1 m Sii Vehkamäki ja seuraavat 8.4., jolloin yhdeksän havaintoa (Suo, Kuo, Pie). Paikallisia kurkia nähtiin eniten Lap Raiviolla 15.-21.4. enimmillään 89 p, 24.4. väh. 100 p Rau Rastunsuolla ja 76 p Lap Lahdenperällä sekä 25.4. n.80 p Maa Lapinjärvillä. Paras muuttosumma 25.4. 62 m (6a) + 1 p Vrk Ruokojärvi ja ajalla 19.-26.4. ilmoitettiin useita 40-50 yksilön muuttajasummaa. Sii Mustin suurimmat kesäkerääntymät toukokuun vaihteessa, eniten 3.6. 157 p ja 5.6. 132 p.

Syksyllä kurkia alkoi kerääntyä pelloille elokuun alusta lähtien. Suurimmat kerääntymät Lapinlahdella ja Maaningalla, missä enimmillään 2.9. 300 p Lap Kuistila sekä 7.9. 120 p Maa Pohjois-Haatala ja 140 p Pulkonkoski. Muualla eniten 30.8. 105 p Ter Haapamäki ja 27.9. 120 p Kuo Riistavesi Talvilahti. Syyskuussa useita hyviä muuttopäiviä: 14.9. 160 m (5a) Kuo Oinosenmäki, 18.9. 246 m (12a) Sii Vehkamäki ja 24.9. 175 m (4a) Kuo Neulamäki. Lokakuulta enää neljä havaintoa, joista viimeiset 6.10. 2 SW Kuo Puutossalmi. Keväältä ilmoitettiin muuttajia yhteensä n.720 ja syksyltä n.1120.

KAHLAAJAT

Markku Ukkonen

Meriharakka *Haematopus ostralegus*

Kevätmuutto käynnistyi huhtikuun puolivälissä. Huhtikuun ja koko kevään parhaana palana 19.4. Vrk Huruslahti 9 p. Huhtikuulta kertyi havaintoja noin 60 paikallisesta. Arktisemmat meriharakat jäivät pääosin näkemättä, sillä toukokuun puolella havaintosumma hyytyi 35 lintuun, mikä karttui lähinnä reviiirilinnuista. Touko-heinäkuaisia reviiiri- ja pesintähavaintoja ainakin seuraavilta paikoilta: Kuo Siikaniemi-Kumpusaari (mm. 4.7. poikue), Kuo Itkonniemi (mm. 23.6. poikue), Lap Linnansalmi ja Lap Koivulahti. Lisäksi havaintoja kesäisistä liikeyhdistyksistä ilman vahvaa reviiiristatusta seitsemältä paikalta (Iis 1, Kuo 1, Sii 3, Vrk 2). Elo-lokakuulta enää vain seuraavat merkinnät: 1.-4.8. Kuo Kumpusaari enimmillään 4 p sekä Kuo Puutossalmi 4.10. a6 S ja 5.10. a3 S. Jälkimmäiset kirjaukset ovat alueemme uudet myöhäisyysennätykset lajista.

Pikkutylli *Charadrius dubius*

Ensimmäiset kevätlinnut ennättivät alueellemme vasta huhtikuun lopulla, ja huhtikuusia havaintoja saatiin vain viidestä yksilöstä. Kevään parhaimpina kerääntyminä 11.5. Kuo Siikaniemi 6 p, 18.5. Suo

Meriharakka. JUSSI KOPONEN

Jätevedenpuhdistamo 7 p ja 29.5. Kei Kangasjärvi peräti 15 p. Reviiirilintuja tavattiin eri puolilla maakuntaamme ainakin 41 paikalla, joista muutamalla hääräsi enemmän kuin yksi pari.

Syysmuuttokaudelta havaintoja pääosin vain Sii Raasiosta ja Mustista. Syyskauden suurimpana kerääntymänä 1.8. Sii Raasio 20 p. Syyskuulta havaintoja enää yhdestä viivytelijästä (Raasio 3.-5.9.).

Tylli *Charadrius hiaticula*

Kevään havaintosummana ajalta 27.4.-21.6. yhteensä 243 p+m, joista lähes kaikki nokitettiin Sii Mustin altaalta, jossa parhaat päivät ajoittuivat kesäkuun ensimmäiselle viikolle: 3.6. 41 p, 5.6. 26 p ja 7.6. myös 26 p. Muualta parhaana pottina 19.5. Iis Nerohvirta 10 p. Vilkasta liikehdintää pesimäseutuja kohti vielä juhannuksen alla, sillä Mustissa notkui mm. 19.6. vielä 18 p, joista 17 nousi N. Muuttokausien väliin sijoittuvana havaintona 29.6. Musti 1 ä.

Syysmuuton alkutahdit kirjattiin 24.7., jolloin Mustissa 2 ad p ja Raasiossa 6 ad + 2 juv p. Vanhojen lintujen muuton kiireisimmät päivät heti elokuun alussa ja toisaalta elokuun loppupuolella: 1.8. Raasio+Musti 38 p ja 23.8. Raasio 61 p. Syysmuuton massiivisin vaihe koettiin elo-syyskuun taitteessa, jolloin em. altailla sompaili päivittäin muutamia kymmeniä levähtäjiä; ajanjakson 26.8.-3.9. havaintosummaksi kertyi Mustissa 130 p ja Raasiossa 270 p. Parhaana päivänä 29.8. Mustissa rullaili 85 p ja Raasiossa 47 p. Loppusyksyn tikistyksinä Raasiossa mm. 23.9. 14 p, 27.9. 26 p ja 3.10. 12 p. Siilinjärven ulkopuolelta syyshavaintoja ilmoitettiin vain seitsemästä tyllistä (Kuo 4, Maa 1, Suo 2). Raasiosta 23.10. löytynyt tylli oli ennätysmyöhäinen lajinsa edustaja alueellamme.

Kapustarinta *Pluvialis apricaria*

Kevätmuuton ensihavainnot tehtiin vasta huhtikuun viimeisellä viikolla, mikä on selvästi tavanomaista myöhäisempi kauden aloitus. Aloitusviikolta kertyi sitten havaintoja pienistä lepäilijäporukoista eri puolilta aluettamme, ja suurin huhtikuun jengi oli jo ihan kookas: 28.4. Kuo Jänneniemi 65 p. Kevään suurimmat kerääntymät laskettiin tavanomaista käsikirjoitusta noudatellen toukokuun ensimmäisellä puoliskolla, jolta jaksolta parhaina kuittauksina 4.5. Suo Pappilanpelto 199 p, 5.5. Kuo Riistavesi Keskimäinen 300 p, Maa Lapinranta 200 p ja Sii Jälä 150 p sekä 6.5. Suo Pappilanpelto 155 p ja 9.5. Maa Patalahti 150 p. Muutto hiipui nopeasti toukokuun puolivälin tietämissä ja viimeiseksi ilmoitetuksi kevätmuuttohavainnoksi jäi 18.5. Suo Pappilanpelto 18 p.

Kesäkuussa ja heinäkuun alussa tehtiin havaintoja seuraavilta paikoilta, joista suurimmalla osalla havainto viittasi reviiirilintuihin ja pesintään: Pie Panka Nikaransuo, Rvr Tiilikka Kalulahdensuo, Rvr Saarinen Tervämäenpääsuo, Rvr Sammakkola Suurisuo, Sii Musti, Son Talaskangas Joutensuo, Suo Koppelosuo, Vie Marttisenjärvi ja Vie Nissilä Rokula.

Ensimmäiset syysmuuttajat kirjattiin heinäkuun puolivälissä. Parhaimpina paikka-kohtaisina syysnoteerauksina 1.8. Sii Vehkamäki 16 p+m ja 30.8. 15(2a) S sekä 20.9. Iis Itikan pellet 22 p. Lokakuun puolelta saatiin havaintoja vielä 19 linnusta.

Tundrakurmitsa *Pluvialis squatarola*

Kevätmuutolta vain kaksi havaintoa: Sii Musti 3.6. 1 p ja 5.6. 1 p. Syysmuuttohavainnot ajalta 25.7.-11.10. yhteensä 46 yksilöstä. Parhaat ynnäykset: 30.8. Sii Musti 14 p+m ja 4.10. Sii Siltasalmi 14 juv (2a) SSW.

Töyhtöhyppä *Vanellus vanellus*

Kevään kiireisimmät hyppät nähtiin vasta maaliskuun viimeisinä päivinä neljällä paikalla (yht. 26 p). Huhtikuun alun muutto oli edelleen varsin kitsasta ja parempia muuttoja ja lepäilijämääriä laskettiin vasta kuukauden toiselta viikolta alkaen. Kevään parhaimpina paikkakohtaisina lukuina 9.4. Lap Sonnilansalmi 110 p, 10.4. Kuo Suovu 120 m ja 11.4. Sii Vehkamäki 161 p+m. Monilla seuduilla pellot pysyivät lumien peitossa huhtikuun lopulle asti ja kevätmuutto jatkuikin vähitellen vaimentuen toukokuun alkupäiviin saakka. Tämän ajanjakson parhaimpana muuttorypistykseenä 25.4. Sii Vehkamäki 126 m.

Katsausvuoden kesäiset keräntymät jäivät vaatimattomiksi; kesäkuun lopun ja heinäkuun alun parhaimmissa poteissa tavattiin vain 40–55 lintua. Syysmuutto sujui samoilla mollivoittoisilla nuoteilla, mitä ilmentäköön seuraavat heinäkuun lopun ja elokuun parhaat tilastoinnit: Sii Vehkamäki 27.7. 17(2a) SW ja 1.8. 23 p. Elokuun jälkimmäiseltä puoliskolta ilmoitettiin enää yksi lintu, samoin syyskuulta, ja lokakuun ainokaiseksi kirjaukseksi jäi 14.10. Sii Vehkamäki 1 NW.

Pikkusirri *Calidris minuta*

Kevätmuutolta havaintoja vain yhdeltä päivältä: 25.5. Sii Musti enimmillään 2 p. Syysmuutto umpisurkeaa edellissyksyä pirteämpi, joskin katsausvuodenkin syyssumma jäi keskimääräistä pienemmäksi. Vanhojen lintujen syysmuuttokaudelta 9.7.–8.8. listattiin yhteensä vain 24 p, kaikki Sii Mustissa ja Raasiassa. Parhaana määränä 12.7. Sii Musti 4 p. Nuoria lintuja summattiin ajalla 21.8.–13.9. yht. 137 p, nekin kaikki Mustin ja Raasion altailla. Vilkkaimmat päivät: Sii Raasio 29.8. 16 p, 1.9. 26 p ja 3.9. niin ikään 26 p.

Lapinsirri *Calidris temminckii*

Määrällisesti normaalinoloinen lapinsirri-kevät; ajalla 19.5.–7.6. havaintosummaksi saatiin 86 p (Iis 6, Kei 3, Sii 50, Suo 3, Tuu 24). Muhkeimpina kerääntyminä 24.5. Tuu Liukonsuo 10 p ja 3.6. Sii Musti 12 p. Muuttokausien väliltä yksi erillishavainto: 20.6. Sii Musti 2 p.

Syysmuuttajien havaintosummaksi kerätyi ajalla 6.7.–30.8. yht. 176 p (Sii 174, Suo 2; heinäkuu 33, elokuu 141). Vähintään 10 linnun kasoja tavattiin viitenä päivänä, kaikki Sii Raasiassa: 6.8. 10 p, 15.8. 24 p, 16.8. 31 p, 17.8. 11 p ja 22.8. 10 p. Ensimmäinen nuori lintu määritettiin 1.8. ja viimeinen vanha lintu samoin 1.8.

Kuovisirri Raasiassa, juhlapuvusta vielä rippeet jäljellä. ILKKA MARKKANEN

Kuovisirri *Calidris ferruginea*

Kaikki katsausvuoden kuovisirrit havaittiin syysmuuttokaudella. Laji oli tänäkin vuonna yhtä Sii Vehkamäellä havaittua muuttajaa lukuun ottamatta vain Sii Raasion ja Mustin herkkua. Vanhojen lintujen havaintosummaksi ynnättiin ajalla 5.7.–17.8. yht. 181 p+m (heinäkuu 171, elokuu 10). Parhaat paikkakohtaiset päivälukemat: 12.7. Sii Musti 31 ad p, 13.7. Sii Musti 33 ad p ja Raasio 18 ad p sekä 17.7. Sii Raasio 26 ad p. Nuoria lintuja tavattiin ajalla 17.8.–12.9. yht. vain 12 p (elokuu 8, syyskuu 4).

Suosirri *Calidris alpina*

Vaisu suosirri-kevät; havaintosumma ajalla 11.5.–5.6. vain 62 p (Maa 1, Sii 61). Mää-

rällisesti parhaana havaintona 25.5. Sii Musti 22 p muiden havaintojen koskiessa enintään 7 linnun keräntymisiä.

Syysmuuton alkuna 25.6. Sii Musti 1 ad p. Kesäkuun maksimikeräntymänä 29.6. Sii Musti 10 ad p. Ensimmäinen vanhojen lintujen rynnistys totutusti heinäkuun puolivälin kieppeillä: Sii Musti 8.7. 55 ad p, 12.7. 60 ad p, 13.7. 43 ad p ja 17.7. 93 ad p (+ Raasio 35 ad p). Viikon hiljaiselon jälkeen taas uusi vilkkaampi vaihe: 25.7. Sii Musti 71 ad p ja Sii Vehkamäki a26 ad SSW, 26.7. Sii Musti 97 ad p sekä 1.8. Sii Musti 54 ad p. Elokuun puoliväliin ajoittui vanhojen lintujen viimeinen, mutta kevyeksi jäänyt spurttaus: Sii Raasio 16.8. 28 p + 35 m (joista määritetty 8 ad) ja 17.8. 46 p (joista määritetty 21 ad). Viimeinen vanha

lintu havaittiin 1.10. ja ensimmäinen nuori yksilö 6.8. Jakso elokuun lopulta lokakuun alkuun oli nuorten lintujen valtakautta, ja määrät olivat tavanomaista suurempia; Sii Raasion ja Mustin altailla tavattiin jokaisella käyntikerralla vähintään 20-30 lepäilijän määriä. Parhaat päivät seuraavasti: 30.8. Musti 55 p + Raasio 54 p, 3.9. Raasio 88 p, 19.9. Musti 42 p + Raasio 24 p, 22.9. Raasio 63 p ja 27.9. 74 p. Nuorten lintujen kausi huipentui 4.10., jolloin Sii Raasio 145 p, Sii Siltasalmi 135 m, Sii Vehkamäki 154 m ja Kuo Puutossalmi 48 m. Ajanjakson 25.6.–11.10. havaintosummaksi saatiin muhkea 2348 p+m (kesäkuu 18, heinäkuu 702, elokuu 465, syyskuu 536 ja lokakuu 627; kunnittain Kuo 52, Maa 1, Sii 2295).

Jänkäsirriäinen *Limicola falcinellus*
Keväthavainnot viideltä päivältä: 29.5. Kei Kangasjärvi 5 p, 3.–5.6. Sii Musti 3 p ja 6.6. Sii Musti 4 p. Kaikki syysmuuttohavainnot seuraavasti: Sii Raasio 12.7. 7 ad p, 13.7. 6 ad p, 17.8. 2 juv p, 22.8. 1 p ja 27.8. 1 p sekä Sii Musti 27.8. 1 p

Suokukko *Philomachus pugnax*
Kevään ensimmäiset tavattiin perinteitä noudatellen vappua edeltävällä viikolla (huhtikuulta havainnot yht. 16 yksilöstä). Muutto tahmoi vielä toukokuun alussa eikä päämuuttokaudellakaan toukokuun puolivälissä päästy näkemään isompia kerääntymiä – sadan linnun porukoidenkin tapaaminen oli harvinaista. Kevään parhaat kerääntymät seuraavasti: 11.5. Iis Runni 100 p, 12.5. Son Rikkalampi 80 p, 14.5. Maa Mustavirta 80 p ja Maa Haatala 80 p sekä 17.5. Vie Karankajärvi 98 p. Kevätmuutto jatkui toukokuun lopulle saakka.

Yhtään pesintään vihjaavaa havaintoa ei ilmoitettu Tiiraan. Syysmuuton ensimmäisinä 13.6. Maa Lapinranta 2 k p. Valtaosa syksyn linnuista kirjattiin Sii Mustin ja Raasion altailla. Vanhojen lintujen parhaina kerääntyminä 29.6. Sii Musti 35 p ja 12.7. Sii Raasio 80 p. Viimeinen vanha koiras tavattiin 31.7. (Raasio) ja viimeinen vanha naaras 8.8. (Raasio). Ensimmäinen nuori lintu hoksattiin 20.7. (Raasio). Nuorten lintujen syksy jäi kovin vaatimattomaksi; elo- ja syyskuun parhaiksi lukemiksi jäivät 1.8. Sii Musti 39 p (+ Raasio 24 p) ja 30.8. Raasio 27 p (+ Musti 18 p). Syyskuun puolella tavattiin enää 29 suokukkoa neljänä päivänä.

Jänkäkurppa *Lymnocyptes minimus*
Minikurpat pysyivät piilossa kiikaroijilta; koko vuoden saldona havainnot vain 14 linnusta: 24.4. Maa Keskimäinen 4 p, 28.4. Rau Rastunsuo 2 Ä, 12.5. Maa Lapin-

ranta 1 p, 19.5. Maa Patalahti 1 p, 22.9. Sii Iso-Jälä 1 p, 7.10. Iis Luodelahti 1 p, 11.10. Sii Iso-Jälä 3 p ja 23.10. Sii Raasio 1 p.

Taivaanvuohi *Gallinago gallinago*
Kevätmuuttajia alkoi tipahdella maise- miimme huhtikuun puoliväliä lähestyttäessä ja havaintojen runsastuminen huhtikuun 20. päivän tienoilla kertoi lajin yleisty- misestä noihin aikoihin. Kaksi parem- paa muuttosummaa: 25.4. Sii Vehkamäki 81(16a) m ja 26.4. Sii Vuorimäki 41(13a) m. Parhaina kevätkerääntyminä 26.4. Kuo Riistavesi Keskimäinen 22 p ja 2.5. Rau Kökkökallio 26 p. Pesimäajalta ei kertynyt runsaustietoja.

Syysmuutto käynnistyy viimeistään elokuun alussa. Syysmuuttokaudelta kertyi niukasti havainnot ja ainoat ilmoitetut yli 10 yksilön syyskerääntymät olivat 30.8. Sii Aappola 15 p ja 12.9. Iis Paaslahti 12 p. Lokakuulta havainnot yhteensä kahdek- sasta yksilöstä kuudelta paikalta.

Lehtokurppa *Scolopax rusticola*
Ensimmäinen kevätlintu löytyi kaupunki- miljööstä: 29.3. Kuo Puijonlaakso 1 p. Seuraavat linnut tavattiin 8.–10.4. ja yleistyminen tapahtui vasta 20.–25.4. Mainittakoon ainoana keväisenä kerääntymätyyppisenä havaintona 30.4. Kuo Kallansillat Suosaa- ri 3 p. Pesinnät käynnistyivät toukokuun alussa, mistä todisteina mm. 15.5. Iis Kari- aho neljää munaa hautova emo ja 31.5. Lep Nikkilänmäki 1 ad + 1 maastopoikanen.

Suurin osa ilmoitetuista syyshavainnoista tuli lokakuisista linnuista. Suurimpana syyspottina 29.9. Iis Lapinniitty 7 p. Viimeiset lehtokurpat viivyttävät ensilumil- le saakka. Lokakuun puolenvälin jälkeen tavattiin kuudella paikalla yksittäiset lin- nut, joista viimeisenä 25.10. Kaa Niinivaa- ra 1 p.

Punakuiri *Limosa lapponica*
Heikko punakuriavuosi. Vuoden kaikki il- moitetut havainnot tehtiin Sii Mustissa: 12.–13.7. 1 ad p, 30.8. 2 m S tundurakurmit- saporvessa ja 19.9. 1 juv p.

Pikkukuovi *Numenius phaeopus*
Uutena saapumisennätyksenä 17.4. Jua Vuotjärvi 1 p. Seuraavia saatiin odotella viikon verran, ja huhtikuun puolelta ha- vaintoja saatiin yhteensä noin 15 yksilöstä. Pikkukuovit pyyhkäisevät alueemme kautta huomaamattomasti sekä kevät- että varsin- kin syysmuutolla, kuten katsausvuonnakin. Kevään suurimmat määrät vaatimattomia: 1.5. Suo Hulkkola 5 p, 2.5. Sii Musti 5(4a) m ja 3.5. Nil Palonurmi a5 m + 2 p. Syk- sällä poikkeuksellisen niukka esiintymi-

nen, sillä ilmoituksia tuli vain kahdesta(!) muuttajasta: 13.7. Sii Raasio 1 m ja 14.7. Kuo Kurkiharju 1 m.

Pesimäajalta havainnot paikallisista ja varoittelevista linnuista sekä poikueis- ta seuraavilta paikoilta: Rvr Mieslampi, Tiilikka Hamusensuo, Tiilikka Rantasuo, Tiilikka Itkonsuo (2 paria), Tiilikka Sam- makkosuo (3), Saarimäki Tetrisuo ja Ala- Luosta sekä Son Sukeva Saukkosuo (2-3), Ter Kiukooaho ja Vie Saarisuo-Kurkisuo (2).

Kuovi *Numenius arquata*
Kiireisimpänä tulijana 7.4. Vrk Lehtoniemi 1 p. Yleistyminen tapahtui nopeasti 10.4. jälkeen ja ajalla 12.–15.4. tavattiin jo useil- la paikoilla 16–52 yksilön kerääntymiä. Päämuuttovaihe koettiin 19.–25.4., jolloin löydettiin yli sadan linnun lössejä kaikkii- aan viideltä paikalta, suurimpina 19.4. Maa Kinnulanlahti 170 p ja Maa Mustavirta 350 p sekä 23.4. Maa Lapinjärvi Vesajoki 150 p. Parhaana muuttona 25.4. Sii Vehkamäki 92 m (+ 20 p).

Syysmuuton ekana 25.5. Maa Lapinran- ta 1 m korkealla S. Syysmuutolle valmis- tautuvia parvia nähtiin pelloilla ja lietteillä siellä täällä pitkin kesäkuuta, mainittavim- pina 2.6. Lap Ravirata 63 p, 20.6. Sii Mik- ka 35 p ja 25.6. Sii Musti 28 p. Aikuisten lintujen näkyvimät, joskin tällä kertaa vaisut muutot osuivat perinteitä noudatel- len juhannuksen tienoille: 20.6. Kuo Kettu- lanlahti a43 SW sekä 21.6. Kuo Kurkiharju a30 SW ja 22.6. a10 SW. Elokuussa kuovit olivat jo vähissä; tuon ajan ainoana yli 10 linnun porukkana 1.8. Sii Musti 12 p. Syys- kuun ainoana ja samalla vuoden viimeise- nä ilmoitettuna havaintona 5.9. Maa Lapin- ranta 7 p. Pesintöihin liittyviä havainnot ei juurikaan jaksettu ilmoitella.

Mustaviklo *Tringa erythropus*
Ainoana huhtikuuisena saapujana 29.4. Sii Aappola 1 p ja seuraavat mustakaavut lis- tattiin vasta viikkoa myöhemmin, jolloin kevätmuutto jo kunnolla vauhdissa, mistä osoituksena mm. 5.5. Iis Luodelahti 10 p. Päämuutto äitienpäivän tienoilla, jolloin kevään suurimpina määrinä 9.5. Rau Ras- tunsuo 2 p + 16(2a) m, 10.5. Son Patavirta 20 p, 12.5. Maa Lapinranta 19 p ja 13.5. Lap Juurikkajärvi 19 p. Kevään viimeisenä kuittauksena 16.5. Vie Myllyjärvi 1 p. Ke- vään havaintosummaksi saatiin 177 p+m.

Pesintöihin vihjaavia havainnot ei il- moitettu. Syysmuuton avauksena 8.6. Kuo Viitajärvi 2 p. Kesäkuun parhaana määränä 27.6. Sii Musti 8 p. Pääosa syysmuuttoha- vainnoista kiikaroitiin heinäkuussa, jonka havaintosummana 70 p+m ja parhaana ke-

rääntymänä 22.7. Sii Raasio 10 p. Elokuun puolelta havaintoja enää 8 linnusta. Viimeinen vanha lintu kirjattiin 30.7. ja eka nuori 21.7.

Punajalkaviklo *Tringa totanus*

Kevätmuutto pyörähti käyntiin 22.4., hie- man keskimääräistä aloitusta aiemmin. Kevään linnut sompailivat suoraan pesimäpaikoilleen, sillä huhti- ja toukokuun havainnot tehtiin lähinnä lajin tunnetuilla reviierialueilla, pääosin Maaningalla. Missään ei tavattu yli kolmen linnun porukoita. Ainoina muuttohavaintoina 25.4. Kuo Itkonniemi 1 N ja 2.5. Maa Leppälahti a3 N.

Reviirit ja reviiereiksi tulkittavat havainnot ajalla 13.5.–30.6. seuraavilta paikoilta: Iis Kirmanjärvi Juntinniemi, Kei Hetejärvi Saunaniemi, Lap Linnansalmi, Maa Lapinranta, Mustavirta ja Patalahti, Sii Raasio, Musti ja Kolmisoppi Tuli-Koivunen sekä Vie Taipale, Kapeavesi Rikulinjoki, Viemänjärvi Heikkiseniemi, Iso-Ii Tikapuronsuu ja Ylä-Haajainen. Syysmuutto vilahdi taaskin huomaamattomasti; heinä- ja elokuulta havaintosummana yht. 52 p ja yhtä havaintoa lukuun ottamatta kaikki paikallisista linnuista Sii Raasiosta ja Mustista, joissa enimmillään 5.7. Musti 8 p ja 12.7. Raasio 9 p. Lisäksi kesäkuun puolelta 29.6. Musti 10 p. Elokuun ainokaisina ja katsausvuoden viimeisinä 4.8. Iis Iso-Lap- pi 1 p ja 21.8. Sii Raasio 1 juv p.

Valkoviklo *Tringa nebularia*

Kevätmuutto sujui aikataulullisesti perinteisellä tavalla – alku 23.4., vilkkain vaihe huhti–toukokuun taitteessa ja muuton hyytyminen toukokuun puoliväliin mennessä. Komeimpina kevätkerääntyminä 29.4.–1.5. Sii Toivalannotko 36–40 p, 30.4. Sii Aappola 40 p ja 5.5. Sii Keskimäinen 40 p.

Pesimäajalta (15.5.–16.7.) ilmoitetut reviiirit ja reviiereiksi tulkittavat havainnot kunnittain seuraavasti: Kaa 4, Kiu 3, Kuo 6, Lap 2, Lep 1, Maa 2, Rvr 1, Sii 1, Son 1, Tuu 3 ja Vie 12. Syysmuuton ekana havaintona 13.6. Sii Musti a2 nousi SW. Syysmuuttokauden näyttävimpinä kerääntyminä 27.6. Sii Musti 15 p sekä 12.7. Sii Raasio 18 p ja 22.7. 15 p. Elokuun puolella syysmuutto veteli viimeisiään; kuukauden havaintosummana enää 32 p+m ja parhaana kirjauksena 7.8. Sii Raasio 8 p. Kauden vihoviimeisenä 29.8. Sii Raasio 1 juv p ja elokuun toisen puoliskon havaintosummana vain 7 p+m. Viimeinen vanha lintu no- kitettiin 8.8.

Metsäviklo *Tringa ochropus*

Ensimmäiset kevätmuuttajat löytyivät ajalla 12.–15.4. (yht. 7 p; Kiu, Kuo, Suo, Ter). Päämuuttovaihe osui ajalle 24.–26.4., jolloin noteerattiin kevään suurimmat kerääntymät ja parhaat muutot: 24.4. Kuo Riistavesi Keskimäinen 4 p + 15(2a) m, 25.4. Nil Vuotjärvi Niemelä 12 p + 6 m ja Sii Vehkamäki muhkeat 82 m sekä 26.4. Sii Vuorimäki 21 m. Soidinlentäviä lintuja tavattiin reviiereillään huhtikuun lopusta alkaen ja poikasiaan varoittavia emoja löydettiin touko–kesäkuun vaihteesta lähtien koko maakuntamme alueelta, mutta muuta kummoisempaa pesimäaikaista dataa ei la- jista kertynyt.

Syysmuutto sujui entiseen malliin hy- vin huomaamattomasti ja heinäkuulta saa- tiin havainnot vain 12 linnusta (Maa 1, Sii 11). Syyskauden viimeisinä ja elokuulta ainoina(!) ilmoitettuinä 1.8. Sii Musti 1 p ja 21.8. Sii Raasio 1 juv reng.

Liro *Tringa glareola*

Kevätmuuton startti paria päivää ennen vappua; ajalta 27.–30.4. listattiin kaikkiaan 35 p (Kaa, Kiu, Kuo, Lap, Maa, Nil, Rau, Sii, Suo, Tuu, Ves, Vrk). Kiihkeimmillään kevätmuutto oli toukokuun toisella viikolla, jolloin törmättiin kevään massiivisimpiin jengeihin: Sii Toivalannotko 6.5. 93 p, 10.5. 110 p ja 12.5. 140 p sekä muualla 5.5. Sii Keskimäinen 60 p, 7.5. Lap Juurikanjärvi 60 p, 11.5. Vie Ylä-Haajainen 84 p ja 14.5. Lap Juurikanjärvi 60 p. Pesimäaikaisia reviiiri- havaintoja ilmoitettiin kunnittain seuraavasti: Kaa 1, Kiu 1, Kuo 1, Maa 1, Rvr 4, Sii 2, Son 5, Suo 1, Tuu 1 ja Vie 6.

Syysmuuttoon liittyviä ha- vaintoja ilmoitettiin ylivoi- maisesti eniten Sii Raasiosta ja Mustista. Ensimmäisenä syysmuuttohavaintona 19.6. Sii Raasio a8 SW. Meno al- koi piristyä vasta heinäkuun alussa ja vanhojen lintujen hektisin muuttovaihe ajoit- tui noin kahden viikon jak- solle 9.–22.7., jolloin myös laskettiin kauden suurimmat päiväsummat: Raasio 8.7. 130 p (+ Musti 24 p), 12.7. 150 p (+ 30 p), 13.7. 210 p (+ 24 p) ja 20.7. 115 p (+ 18 p). Muualta em. ajanjakson parhaana plockkauksena 10.7. Rvr Sammakkola Suurisuo 42 p. Nuorten lintujen parhaat päivät heinä–elokuun

vaihteessa: Sii Raasio 30.7. 135 p, 31.7. 60 p ja 1.8. 90 p. Muutto nuupahti elokuun puoliväliin mennessä ja kuukauden toisen puoliskon havaintosummaksi kertyi enää 18 p, kaikki Raasiosta ja Mustista.

Rantasipi *Actitis hypoleucos*

Kevään ensimmäinen sipi kiikaroiitiin 22.4. (Jua Rajosalmi 1 p) ja lajin nopea yleisty- minen tapahtui jo ennen huhtikuun pääty- mistä; ajalla 26.–30.4. sipi löydettiin jo 21 paikalta eri puolilta aluetamme. Kevään suurimpia kerääntymiä edustivat 27.–28.4. Suo Iisvesi venesatama 5 p ja 11.5. Sii Raa- sio 6 p. Syysmuuton suurimpina porukoina 13.7. Sii Musti 12 p ja 14.7. Iis Ruokonie- mi 22 p. Elokuussa ei tavattu neljää lintua suurempia ryhmiä. Syyskuulta enää kaksi havaintoa: 5.9. Sii Musti 1 p ja 7.9. Kuo Käränkäsaret 2 p.

Vesipääsky *Phalaropus lobatus*

Kevätmuuton satona ajalta 24.5.–13.6. ha- vaintoja yhteensä 27 lepäilijästä. Suurimpi- na potteina 24.–25.5. Sii Musti 5 p ja 30.5. Sii Raasio 9 p. Kesäkuun puolivälin jälkeen lajin edustajia tavattiin vain kahdesti: 28.6. Sii Musti 1 p ja samalla paikalla 6.7. 1 p. Sii Raasion ja Mustin altaiden ulkopuolelta vuoden ainoana havaintona 2.6. Kuo Puu- tosmäki 1 p pienessä lammikossa.

Monen sortin lokkeja ja isokoskelo.

LOKIT

Lokeista pajulintuun: Jyrki Uotila

Pikkulokki *Larus minutus*

Huhtikuulta kaikkiaan 20 kuittausta, mutta vain kerran päästiin yli 10 yksilön: 28.4. 12 p Kuo Riistavesi. Riistaveden maksimi koettiin 5.5. 150 p. Muut toukokuiset huippulukemat: 23.5. Kiu Yläjärvi 200 p ja 25.5. Sii Musti 270 p viittaavat pesintään. Elokuulta vain yksi kuittaus 1.8. Sii Musti 13 p ja tämän jälkeen enää vuoden viimeinen 9.9. Lap Nerkoon kanava 1 p.

Naurulokki *Larus ridibundus*

Vuoden eka 5.4 Varkaudessa ja ehti jo seuraavaksi päiväksi (6.4.) Iisalmeen. Kuopion ensimmäiset kuitenkin vasta 8.4. Keväällä ei päästy Kuopiossa lähellekään vuoden 2008 kymppitonin kerääntymiin. Seuraavassa kuitenkin Kallansiltojen havaintosarja: 11.4. 5 p, 12.4. 89 p, 13.4. 355 p, 17.4. 1700 p, 18.4. 2500 p, 20.4. 1100 p. Tämän jälkeen ilmoitettiin vielä Kumpusaaresta 22.4. 1700 p ja 23.4. 2000 p sekä 24.4. Kallansilloilta 2500 p. Suurin pesimäaikainen kuittaus oli 23.5. Kiu Yläjärvi 1000 p. Syyskuulta 10 havaintoa, parhaana 6.9. Iis keskusta 20 p. Lokakuussa vielä 6 havaintoa mm 24.10. Lap kunnarranta 4 p. Viho viimeinen 25.10 Kuo Savisaari 1 NE.

TERO PELKONEN

Kalalokki *Larus canus*

Saapui samoihin aikoihin ridin kanssa ja kevään ensimmäinen havaittiin Tuusniemellä 4.4. ja toinen 5.4. Keiteleellä. Varkauden eka nähtiin 7.4. ja Kuopion ensiharhailija vasta 9.4. Kevätmuutolta vain kaksi kolminumeroista lukemaa: 22.4. Kuo Kumpusaari 100 p ja 27.4. Suo Suontee 150 p.

Marraskuulta 6 havaintoa, joista 29.11. Rau Virrankylä 2 p oli vuoden viimeinen.

Selkälokki *Larus fuscus*

Ensimmäiset kaksi havaintoa: 6.4. Kuo Kallansillat ja 8.4. Vrk Lehtoniemi 1p. Kallansilloilla selkälokit alkoivat runsastua 12.4., jolloin ilmoitettiin 81 p. Tämän jälkeen mainittakoon seuraavat lukemat: 13.4. 93 p, 15.4. 80 p, 16.4. 310 p, 17.4. 460 p, 19.4. 230 p. Eli hiukan jäätiin vuoden 2008 lukemista.

Vuoden viimeiset: 18.10. Kuo Heinälammminrinne 1p ja 8.11. Iis satama 1 p.

Harmaalokki *Larus argentatus*

Alkuvuodelta kolme talvihavaintoa. 1.1. Kuo Heinälammminrinne 5 p ja 2.1. Kuo Heinälammminrinne 1 p ovat ihan perinteisiä tapauksia, mutta 16.2. Kuo Julkulassa varisten kanssa koiranruokaa popsanut yksilö on hieman oudompi tapaus. Kevätmuutto starttasi 3.3. Vrk Tappuvirralla yhden yksilön voimin. Parhaita lukemia Varkauden Lehtoniemestä 14.3. 100 p, 15.3. 250 p, 21.3. 600 p, 22.3. 400 p, 28.3. 800 p. Kuopiossa muutto oli muiden lokkien tapaan totuttua heikompaa, ja 5.4. Puutosalmen 570 p sekä Kallansiltojen 550 p 16.4. ja 570 p 17.4. olivat parhaita lukemia.

Syksyn suurin ilmoitettu määrä nähtiin vasta talven puolella, eli 4.12. Vrk Huruslahti 1400 p, jotka saapuivat paikalle tunnin sisällä kaatoksen suunnalta. Samana rällin pohjustuspäivänä Rau Vaajasalmella nähtiin 120 kiertelevää. Vuoden viimeiset kuittaukset 13.12. Suo Iisvesi 1 p ja Vrk Huruslahti 19 p.

Merilokki *Larus marinus*

Ihan hyvä merilokki-vuosi. Maalis- huhtikuulta 25 havaintoa. Pääosin yksi tai kaksi kerrallaan, vain Vrk Lehtoniemessä 2.4. ja Iis

Itikassa 20.4. nähtiin kolme yksilöä. Toukokuun lopulta vielä 23.5. Lap Linnansalmi 1 p ja 25.5. Lap Nerkoon kanava 1 p. Lisäksi yksi keskikesäinen haahuilija, 14.6. Pie Kumpunen 1 p, joka merkeistä päätellen oli viihtynyt paikalla pidempään. Syksyiltä kaikkiaan 16 havaintoa, joista viimeinen 14.11. Kuo Heinälammminrinne 1 p.

Kalatiira *Sterna hirundo*

Saapui 25.4. Maa Mustallevirralle 2 yksilön voimin. 28.4. paikalla oli jo 26 yksilöä. Kevään suurin lukema 70 p nähtiin 4.5. Maa Viannankoskella.

Vuoden viimeiset totutusti elosyyskuun vaihteessa. 30.8. Sii Musti 2 p ja 5.9. Kuo Riistavesi 1p, joka tosin jäi kala/lapintii-raksi.

KYYHKYT

Kesykyhky *Columba livia*

Tammikuun alkupäivinä, kun pulukin oli kiinnostava laji, kertyi havaintoja mm. Jua ja Kiu keskustoista sekä Kuo Vehmersalmelta.

Uttukyhyky *Columba oenas*

Keväältä (29.3. – 19.5.) totutut 17 havaintoa. Ainoastaan 28.4. Ves Keiteleenjävällä nähtiin 5 lintua, muuten havaittiin yksi tai kaksi kerrallaan. Syksyiltä kaksi havaintoa. 5.8. Kuo Lehtoniemi 1 p ja 27.10. Nil Palonurmi 2 p.

Sepelkyhky *Columba palumbus*

Ensimmäistä saatiin odottaa aina aprillipäivään asti. Kevään suurimmat lukemat ilmoitettiin vasta kuun loppupuolella: 22.4. Tuu Koivulahti 270 ja 26.4. Maa Vesajoki 230 p. Syksyllä määrät jäivät sitten pienemmiksi. 25.9. Sii Vehkamäellä muuttaneet 193 lintua oli nimittäin suurin massa ja viimeinenkin nähtiin jo 13.10. Kuo Puutosalmella.

Käki *Cuculus canorus*

Ensimmäiset 6.5. kahdella paikalla ja 11.5. oli ehtinyt jo Sonkajärvelle asti. Elokuulta kertyi 13 havaintoa yksinäisistä linnuista, joista viimeiset 28.8. Kaavilla ja Lapinlahdella.

Tervapääsky *Apus apus*

Vuoden ekat vasta 17.5. Muutenkin kevätmuutto meni ilman suurempia massoja. Syksyiltäkin muuttohavainnot jäivät ole mattomiksi ja vuoden kovimmat lukemat 16.7. Kuo keskusta 100 p ja 25.7. Sii Vehkamäki 150 kiertä koskivat hyönteisjahdissa olevia lintuja. Vuoden viimeinen jo 4.9. Nil Palonurmella.

TIKAT

Käenpiika *Jynx torquilla*

Vuoden eka ennätyskellisesti jo 25.4. Kuo Pinoharjussa. Ja muutenkin jynx-vuosi oli ihan mainio, sillä havaintoja kertyi kaikkiaan noin 50 yksilöstä. Ylä-Savosta löytyi kaikkiaan 8 (Vie 5, Son 3) yksilöä. Pesintöjä ei varmistettu tänä vuonna lainkaan ja useita päiviä samalla paikalla kuultuja lintujakin oli vain muutama.

Harmaapäätikka *Picus canus*

Alkuvuodesta kertyi havaintoja runsaasta 30 yksilöstä. Näiden joukossa oli viisi (Jua 2, Kaa 2 ja Ter 1) samalla ruokinnalla käyvää pariskuntaa. Kesäajaltakin kertyi 2 ilmoitusta. 7.6. Kuo Silmäsuo 1 p ja 7.8. Kuo Sikoniemi maastopoikue (5 p). Syyspuolen kaksi ensimmäistä nähtiin syyskuun lopulla, mutta vasta 13.10. alkoi varsinainen liikehdintä ja vuodenvaihteeseen mennessä tehtiin noin 50 havaintoa. Näistä vain kolmeen ilmoitettiin muuttosuunta.

Palokärki *Dryocopus martius*

Pistää sanattomaksi tämä Tiiran tarjonta.

Käpytikka *Dendrocopos major*

Käpytikan havaintomäärät pysyivät edellisten vuosien tasolla. Kaikkiaan noin 300 havaintoa ja niistä 209 pihabongausviikonlopulta. Ajalta 25.7. – 23.8. ilmoitettiin 35 vaeltelijaa.

Pikkutikka *Dendrocopos minor*

Alkuvuodesta talvihavainnoiksi laskettavia kertyi 10 kappaletta. Näistä 3 Kuopiosta ja ainoastaan Sii Kasurilassa tikka havaittiin useana päivänä. Maaliskuussa havaintoja kertyi 8. Pesintä todettiin kaikkiaan 5 paikalla: Kiu, Kuo Riistavesi (2), Sii ja Tuu. Joulukuussa tehtiin vain 3 havaintoa ja nekin piristävästi totuttujen paikkojen ulkopuolelta: 13.12. – 6.1. Son Paasonkoski 1 p, 26.12. Son Vehmasjärvi 1 p ja 10.12. Kei Kummunkylä 1 p.

Pohjantikka *Picoides tridactylus*

Havaintoja kertyi noin 60, joista lähes puolet Kuopiosta. Pesintä varmistettiin 3 paikalla: Kaa Niinivaara, Kuo Puijo ja Kuo Uuhimäki.

VARPUSLINNUT

Kiuru *Alauda arvensis*

Vuoden eka havaittiin 25.3. Kuo Haapaniemellä etelän miehen toimesta. Tämän lisäksi nähtiin vain 2 muuta maaliskuista kiurua. Tuu Koivulahti oli keväällä kiurujen suosikkipaikka sillä siellä nähtiin ”suurimmat massat” eli, 18.4. 10 p ja 20.4. 8 p. Pesimäkantaa voi hieman peilaila etelän Atlastelijoiden tekemästä 19 havainnoista Ylä-Savon alueella 21.5. – 24.5. Syksyllä suurin kertymä oli Sii Jälän 15 p. 26.9. Loppuvuotta piristi 24.11. Kuo Itkonniemellä havaittu lähes talvinen yksilö.

Sepelkyyhkyt katsovat toisiaan “sillä silimällä”. MARKKAS ILE

Tikkametsät hupenevat Puijolta.
TERO PELKONEN

Törmäpääsky *Riparia riparia*

Saapui vasta vapun jälkeen ja vuoden viimeinen nähtiin 19.9. Laji oli vuonna 2009 erityistarkkailussa ja lajin pesimäkannasta tehdään ainakin valtakunnallisesti tarkempi juttu. Todettakoon tässä kuitenkin, että pesäkoloja laskettiin Pohjois-Savossa kaikkiaan noin 60 paikalta hieman yli 4000, joista asutuiksi arvioitiin 1000 – 1500.

Haarapääsky *Hirundo rustica*

Vuoden eka saapui jo 17.4. Rva Alasenrantaan kuvauttaen itsensä paikallislehteen. Keväältä suurimmat kerääntymät jäivät 20 yksilöön, eikä syksylläkään päästy mässäilemään, sillä 29.8. Maa Peräsuontielle nähdyt 250 p oli parasta antia.

Räystäspääsky *Delichon urbica*

Huhtikuun puolella tehtiin 9 havaintoa, joista runsaslukuisin oli 27.4. Sii Toivalannotkon 10 p. Vuoden viimeiset 2 yksilöä 12.9. Kuo Silmäsuolla.

Metsäkirvinen *Anthus trivialis*

Tuli, pesi ja lähti.

Niittykirvinen *Anthus pratensis*

Vuoden ekat nähtiin vasta 12.4. Maanin-galla. Keväältä ilmoitettiin kaksi kunnan kerääntymää: 28.4. Kuo Riistavesi 110 p. ja 4.5. Suo Suontee 200 p. Syksyn parhaat noteeraukset osuivat kaikki samaan päivään, 20.9., ja olivat myös varsin mukavia: Sii Jälä 200 p., Maa Lapinjärvet 300 p. ja Kaa Rauvantaipale 127 m/14 a. Vuoden viimeiset (3) nähtiin 19.10. Kuo Silmäsuolla.

Lapinkirvinen *Anthus cervinus*

Ei havaittu kertaakaan keväällä. Syksyllä ajalla 22.8. – 13.9. havaittiin hieman yli 20 yksilöä, joista suurin osa Siilinjärvellä. Todettakoon, että Sii Jälällä 29.8. havaitut 8 p ylittävät muiden kuntien yksilöt yhdellä.

Keltavästäräkki *Motacilla flava*

Vuoden eka varsin aikaisin, eli 25.4. Kuo Itkonniemi 1 p. Keväältä ilmoitettiin mukavan tuntuinen lepäilijä määrä, eli 10.5. Vjä Korpjärven koulu 55 p. Syksyllä suurin kertymä oli 3.9. Suo Pappilampelto 60 p. Vuoden viimeiset yksinäiset linnut nähtiin 23.9. Kaa Kalajoella ja Maa Patajärvellä.

Västäräkki *Motacilla alba*

Saapui vasta 5.4. Lep Konnukselle. Kevään suurin lepäilijäjengi (45 p) nähtiin 25.4. Vie Honkajärvellä. Syksyllä päästiin hieman suurempiin luke-miin ja 29.8. Maa Patamäen tien 150 p oli

parasta antia. Syksyltä ilmoitettiin myös 11.11. Kaa Kaartotiellä ruokinnalla päivittäin käyneestä linnusta.

Tilhi *Bombycilla garrulus*

Tammi- helmikuussa nähtiin korkeintaan 40 yksilön pikkuparvia lähes päivittäin. Maaliskuussa Kuopion alueelta ilmoitettiin jo 50 – 80 yksilön parvia, mutta huhtikuussa tilhiä nähtiin enää pikkuparvissa (1 – 10). Ainoastaan Sii Toivalan (28.4.) 50 linnun porukka erottuu joukosta. Toukokuun yksinumeroisina päivinä nähtiin vielä pikkuparvia. Kesäaikaisia (29.5. – 19.7.) havaintoja kertyi kaikkiaan 7, seuraavasti Rva 3, Vie 2 ja Kaa 2. Lisäksi 27.8. Suo Simolanvuorella 2 tilheä hyökkäilivät isolepinkäisen kimppuun. Ensimmäiset syysvaeltelijat (11) nähtiin Kiu keskustassa 6.9. Lokakuun loppuun asti parvet olivat pienehköjä. Satasen raja rikottiin vain kahdesti, eli 20.10. Son Puomila 200 p ja 28.10. Sii keskusta 120 p. Marraskuun alkupäivistä alkaen, etenkin Varkaudessa, tavattiin jo kunnan parvia. 14.11. Vrk Huruslahti 500 p, 15.11. Vrk Huruslahti 700 p, 4.12. Vrk Taulumäki 1500 p, 20.12. Vrk Päiviönsaari 1000 p ja 24.12. Vrk Pirtinvirta 480 p. Muuallakin parvet alkoivat pienentyä joulukuussa, mutta kyllä niitä tilhiä jäi vielä seuraavallekin vuodelle.

Koskikara *Cinclus cinclus*

Alkuvuodesta havaintoja hieman yli 100 yksilöstä. Maakunnan ainoat nollakunnat olivat Vjä ja Ves, kaikista muista kertyikin sitten havaintoja. Eniten karoja nähtiin Rau Tyyrinvirralla 10 p ja Rau Nokistenkoskella 7 p. Kevätkauden viimeinen kara nähtiin 22.4. Kuo Kallansilloilla junan ikkunasta. Syksyn eka kara nähtiin 30.10. Nil Palonurmessa. Kaikkiaan loppuvuonna nähtiin noin 60 karaa, eniten (4) nähtiin Rau Tyyriellä, Konnekoskella ja Nokistenkoskilla. Vileimmät havaintopaikat olivat 7.11. Kuo matkustajasatama ja 20.12. Kuo Litmasenlampi.

Peukaloinen *Troglodytes troglodytes*

Kevään eka vasta 7.4. Vrk Ruokojärvellä. Poikueita ilmoitettiin kaikkiaan 5 (Lep 3 ja Kuo 2). Vuoden viimeinen äänteli 11.10. Tuu Ruskilassa.

Rautiainen *Prunella modularis*

Vuoden eka vasta 13.4. Sii kirkonkylässä. Edellisinä vuosina vuoden ekan rautiaisen houkutellut Lap Mäntylahden ruokinta jäi tästä kolme päivää. Eniten muuttajia (9) havaittiin 23.4. Lep Nikkilänmäellä ja 25.4. Sii Vehkamäellä. Syksyllä suurin kertymä nähtiin totutusti

Kuo Silmäsuolla 19.9. 30 p. Vuoden viimeinen 22.10. Kuo Kumpusaarella.

Punarinta *Erithacus rubecula*

Alkuvuodelta kertyi 2 onnistunutta talvehdintaa, toinen Lep Nikkilänmäellä ja toinen Kuo Sammalniemessä. Kummallakin paikalla lintu nähtiin vielä senkin jälkeen kun eka muuttaja oli havaittu 5.4. Vie Kyrönniemellä.

Loppuvuodelta ilmoitettiin kaksi talvihavaintoa. 6.12. Kuo Puijonlaakso 1 p ja 7.12. Tuu Pieni Vihtalahti 1 p.

Sinirinta *Luscinia svecica*

Keväällä havaittiin 10 yksilöä, joista ensimmäinen nähtiin jo 4.5. Kuo Ritisenlahdella. Syksyllä päästiin niin ikään 10 yksilöön, joista puolet nähtiin Sii Raasiassa.

Leppälintu *Phoenicurus phoenicurus*

Yleistyi huhti- toukokuun vaihteessa. Syksyn viimeiset nähtiin Sii Raasiassa 20.9. ja 27.9.

Pensastasku *Saxicola rubetra*

Kaksi ekaa saapuivat huhtikuun puolella, mutta muuten keväältä ei jäänyt muisteltavaa. Syksyltä ilmoitettiin sentään yksi kohtuullinen kerääntymä. 8.8. Maa Peräsuontie 28 p. Syksyn viimeinen nähtiin jo 10.9. Suo Oittilansalossa, eli pari viikkoa edellisvuosia aiemmin.

Kivitasku *Oenanthe oenanthe*

Vuoden eka jäi vain pari päivää ennätyksestään saapuessaan 9.4. Lap Kivistönniemelle. Kun vielä vuoden viimeinen nähtiin jo 2.10. Iis Huttulan niemellä ei muutoista ole mitään lisäävää.

Mustarastas *Turdus merula*

Talvikuukausina nähtiin hieman yli 30 mustarastasta, joista 15 kävi pihabongarien ruokinnoilla. Maaliskuussa tehtiin kymmenkunta ilmoitusta, joukossa muutama ensihavainto havaintopaikalta, kuten 14.3. Vie Haajainen, 18.3. Sii Toivala ja 29.3. Pie Laajakumpu. Huhtikuun alkupäivinä havainnot alkavat lisääntyä ja muutto pääsi käyntiin oikein kunnolla ja 10.4. mustarastaita tupsahti ruokinnoille tavallista runsaammin: Kuo Purolantie 10 p, Sii Hamula 10 p, Kuo Pinoharju 18 p ja Iis Runni 10 p. Ja seuraavana päivänä (11.4.) rastaita havaittiin piharuokinnoilla seuraavasti: Kuo Pinoharju 13 p, Sii Toivala 11 p ja Kuo Sammalniemi 15 p. Joulukuussa talvehtimaan jääviä lintuja nähtiin n 15.

TERO PELKONEN

Räkättirastas *Turdus pilaris*

Tammi- helmikuussa räksä nähtiin reilut 30. Ainoastaan Sii Kasurilassa (4) ja Kuo Brahenpuistossa (2) nähtiin useampi yksilö kerrallaan. Maalis- huhtikuun vaihteessa määrät alkoivat kasvaa ja muuttajia alkoi saapua Savoon. Kevään suurin kertymä oli 27.4. Suo Suihkolassa nähdyt 500 p. Syksyllä parvia alkoi liikkua elokuun lopusta alkaen. Yli tonnin (sisältäen isot turdukset) muuttopäiviä ilmoitettiin seuraavasti: 3.10. Sii Vehkamäki 2150 m, 6.10. Kuo Puutosalmi 4030 m, 10.10. Sii Autioranta 1300 m ja 12.10. Sii Vehkamäki 1430 m. Joulukuulta kertyi vielä runsaat 50 havaintoja suurimpana massana 1.12. Vrk Käärmenie-mi 50 p.

Laulurastas *Turdus philomelus*

Eka vasta 8.4. Vrk Ruokojärvellä. Keväältä ei ilmoitettu kerääntymiä, ja suurin lukema oli 24.4. Sii Vehkamäen 10 m. Syksyllä suurin muuttomäärä oli 2.10. Kuo Neulamäen 15 m. Vuoden viimeinen vasta 15.11. Kei Käpylässä.

Punakylkirastas *Turdus iliacus*

Eipä tarvinnut odotella maaliskuisia punakylkiä, sillä ensimmäinen saapui vasta 13.4. Tuu Keskimmaiselle. Kevään suurin kertymä 27.4. Suo Suihkola 50 p. Syksyiltä ilmoitettiin muutama yli sadan (sisältää pikkuturdukset) muuttopäivä: 23.9. Sii Musti 100 p., 2.10. Kuo Neulamäki 350 m., 3.10. Sii Vehkamäki 180 m. ja 10.10. Sii Autioranta 140 m. Joulukuulta ilmoitettiin kaksi talvihavaintoa: 2.12. Suo Jalkala 1 p. ja 24. – 25.12. Kar kirkonkylä 1p.

Kulorastas *Turdus viscivorus*

Saapui 9.4. Lap Kivistöön. Huhtikuun loppupuolelta kaksi mukavahkoa muuttomäärää. 25.4. Sii Vehkamäki 15 m ja 27.4. Lep Nikkilänmäki 14 m. Syksyllä päästiin vielä näitäkin suurempiin lukemaan. 2.10. Maa Tuppivalkeinen 30 m. Marraskuulta kertyi 3 havaintoa ja vuoden viimeinen nähtiin vasta reilusti talven puolella, eli 23.12. – 9.1. Suo Valkeisenmäki 1 p.

Ruokokerttunen *Acrocephalus schoenobaenus*

Vuoden ekat kuultiin tornien taistossa 9.5. Maa Patalahden kahdella tornilla. Syksyllä suurimmat määrät nähtiin Sii Raasiassa. 15.8. paikalla oli 30 lintua, joista 19 rengastettiin. 23.8. rengastettiin 17 ja kontrolloitiin 2 kerttusta. Vuoden viimeinen sinnitteli lokakuun puolelle. 3.10. Kuo Kelloniemi 1 p.

Kultarinta *Hippolais icterina*

Kuultiin ainoastaan 5 eri yksilöä. 23.5. Vjä Saarinen 1 p., 24. – 28.5. Kuo Nuottaniemi 1 p., 31.5. – 2.6. Lep Sorsakoski 2 p. ja 1. – 12.6. Sii Toivala 1p.

Hernekerttu *Sylvia curruca*

Eka kuultiin jo vappuna Sii Kasurilassa, mutta seuraavaa saatiin odottaa 6.5. asti. Havaittiin syyskuussa varsin monella paikalla. Parhaana 12.9. Kuo Silmäsuo 6 p ja viimeinen 29.9. Kuo Oikopolulla.

Pensaskerttu *Sylvia communis*

Eka 7.5. Vrk Joutenlahdella ja runsastuminen alkoi kuun puolivälissä. Vain 2 syyskuusta havaintoa. 12.9. Kuo Silmäsuo 1 p ja 20.9. Kuo Peipposenrinne 1 p.

mesta, sillä sieltä ilmoitettiin kaikkiaan 12 reviiriä kevään aikana. Kun muuallakin kertyi havaintoja noin 50 paikalta päästään ihan mukavaan lukemaan. Vuoden lopulla Kuo Sammalniemen ruokinnalla nähtiin 13. – 15.12. paikallinen koiras.

Idänuunilintu *Phylloscopus trochiloides*

Iduleita kuultiin n 15. Kuo Halmejoelta ja Rva Pumpulikirkolta ilmoitettiin 2 laulavaa.

Sirittäjä *Phylloscopus sibilatrix*

Keväältä muutama lähes ennätysaikainen ja huhtikuinen havainto. 28.4. Kuo Sammalniemi 1 Ä, 28.4. Lep Nikkilänmäki 1 ä ja 30.4. Kar Keihäsjärvi 1 Ä. Vuoden viimeinen jo 25.8. Lep Nikkilänmäellä.

Tiltalti *Phylloscopus collybita*

Taisi olla hyvä tiltalti-vuosi, sillä havaintorivejä kertyi heinäkuun puoliväliin mennessä runsaat 200 ja mukaan mahtuu seuraavanlaisia ilmoituksia 2.5. Sii Musti 8 p, 12.6. Kuo Viitajärvi 5 Ä ja 21.6. Kaa Karsikkovaara 5 Ä.

Lehtokerttu. HANNU KÄRKKÄINEN

Lehtokerttu *Sylvia borin*

Ensimmäinen laulelaja 13.5. Kuo Neulamäen ja alkoi yleistyä noin 20.5. Vuoden viimeinen, ja ainut syyskuinen, jo 13.9. Jua Pisankoskella.

Mustapääkerttu *Sylvia atricapilla*

Viime vuodelta jäänyt lintu viihtyi Lap Urheilukujalla 4.1. asti. Toinen talvihavainto saatiin 17. – 18.2. Kuo Siikaniemenkadun ruokinnalla vierailleesta koirasta. Eka muuttaja kuultiin 5.5. Lep Nikkilänmäellä, joka olikin varsinainen mustapääkerttu-

Syysmuuttoa kuvaa parhaiten Sii Raasion rengastukset ja kontrollit. 5.9. 5+2, 12.9. 4+2, 12.9. 6+1, 19.9. 10+2, 20.9. 9+1, 27.9. 8+0. Lokakuun alkupäiviltä 3 havaintoa ja vuoden viimeinen talvilintulaskijoiden reitille osunut yksilö 31.10. Kuo Julkulassa.

Pajulintu *Phylloscopus trochilus*

Ensimmäinen vapunaattona Suo Iisvedellä. Syksyiltä suurin lukema oli Kuo Savisaaren 10 p 23.9. Ja vuoden viimeinen 1.10. Sii Mustilla.

Hippiäisestä-pajusirkkuun:

Aarne Hagman

Hippiäinen *Regulus regulus*

Tänä vuonna ei saatu Savisaaressa ihan niin mittavia päiväsummia kuin vuonna 2008, mutta virtaa kyllä riitti silti syyskuulla – suurimmat tässä: 11.9. Kuo Savisaari 36 m SW, 12.9. Kuo Savisaari 19 m SW, 22.9. Kuo Savisaari 58 m (7a), 28.9. Kuo Savisaari 18 m.

Harmaasiippo *Muscicapa striata*

Kevään ensimmäinen: 10.5. Lep Nikkilänmäki 1 p.

Syksyn viimeiset: 1.10. Kuo Itkonniemi 1 ä p, 2.10.-7.10. Nil Palonurmi 1 p.

Pikkusieppo *Ficedula parva*

Havainnoissa kinnittää huomioita se, että niitä on eri paikoilta kuin vuonna 2008 (v 2008: 9 Ä, v 2009: 13 Ä). Kaikki havainnot: 18.5.-2.6. Sii Toivala Uuhimäki 1 Ä pysrev, 27.5. Iis Pihlajaharju 1 k p, 27.5. Lep Korpinen 1 ä Ä, 27.5.-3.6. Rva Pumpulikirjon luonnonsuojelualue ilm 2 Ä, 1.-3.6. Suo Kapeensalo Pieni-Riuttanen 1 k Än, 1.6. Sii Toivala Metsäkoulu 1 Ä, 7.6. Kuo Rytty Koskenmäki 1 Ä, 7.6. Kuo Puijo 1 Ä, 8.6. – 12.6. Kuo Vuorilampi-Kolmisoppi 1 Ä (ehkä myös toinen varoitteleva), 10.6. Kiu Luupuvesi Haisuräme 1 k 2kv Än, 14.6. Kuo Uuhimäki Halmejoki 1 Ä, 29.6. Kaa Rasimäki 1 Ä, 21.8. Kuo Rönö 1 n-puk p ä.

Kirjosieppo *Ficedula hypoleuca*

Kevään ensimmäiset: 27.4. Nil Palonurmi 1 k, 29.4. Kuo Jynkkä 1 p.

Syksyn viimeiset varsin myöhäisiä: 22.-23.8. Lep Nikkilänmäki 2 n-puk var, 23.8. Kuo Siikaniemi 1 n-puk p. Maininnan ansaitsee myöhäinen pesintä: 30.7 -15.8. Lep Nikkilänmäki (30.7. 0/1 + 6 juv, joita emo ruokki tiuhaan, poikasilla vielä lyhyet pyrstöt, 15.8. nähtiin n-puk ad yhä ruokkimassa maastopoikasia).

Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus*

Vaelluslintujen todellisia yksilömääriä paikkakunnittain tai kuukausittain on varsin mahdoton ynnäillä luotettavasti, koska samoista parvista lienee useita havaintoja eri paikoilta ja eri aikoina. Yksilömääriä ynnäillään tässä kuukausittain ja suurimpia parvia mainiten. Tammi-helmikuun summa 915 on todella suuri verrattuna edelliseen vuoteen (v 2008:66): 1.1. Rau Etelä-Saikari 21 p, 24.1. Rau Latsinmäki 25 p, 7.2. Kuo Telkkistentie 18 kiert. Maalis-huhtikuun summa 431 (v 2008: 53): 1.3. Rau Pohjois-Saikari 20 p, 9.3. Kuo Sorsasalo 24 kiert,

15.3. Rau Rastunsuo lintujärvi 19 S. Poikuehavaintoa: 20.6. Kuo Kylmälah-tti 10 juv+2ad (maastopoikue), 22.6. Lep Valkeislampi 2 ad + 5 juv, joita ruokittiin, 28.6. Lep Vehkalampi 2 ad + vähintään 5. Syksyllä 2008 pyrstötiaisia liikkui taas huomattavasti enemmän kuin vuonna 2009. Syyskuun summa vuonna 2009 176 (v 2008:59): 14.9. Sii Vehkamäki 18 m WNW (1a), 20.9. Suo Lempyy 22 p. Lokakuun summa 165 (v 2008: 701): 1.10. Kuo Itkonniemi (3a) a10 W + a10 SW + 1äm, 18.10. Kuo Heinälammrinrinne 15 p. Marraskuun summa 71 (v 2008: 876): 4.11. Jua Rajapuro 15 kiert. Joulukuun summa 38 (v 2008:899).

Hömötiainen *Parus montanus*

Ei merkittävää liikehdintää.

Lapintiainen *Parus cinctus*

Ei havaintoja.

Töyhtötiainen *Parus cristatus*

Suurin määrä samalla paikalla: 13.2. Tuu Paakkila 10 p.

Kuusitiainen *Parus ater*

Havaittua liikehdintää: 24.4. Maa Mustavirta 8 m NW, 12.9. Kuo Savisaari 30 m SW, 13.9. Kuo Savisaari 11 SW, 19.9. Kuo Hautausmaa 20 m W (1a).

Sinitiaainen *Parus caeruleus*

Suurimpia keräymiä: 25.1. Vie Haajaisten koulu 30 p, 24.1. Vrk Kuokkalantie 27 p. Muuttovahaintoja: 3.10. Sii Vehkamäki 8 m S (2a), 10.10. Sii Autioranta 11 m W (5a).

Talitiaainen *Parus major*

Suurimmat määrät samalta paikalta: 24.1. Vrk Kuokkalantie 76 p, 14.3. Kuo Kelloniemi n 50 kävi kääntymässä 20a 3 lähti muutolle koilliseen. Lokakuussa merkittävää liikettä: 3.10. Sii Vehkamäki 20 m S ja SW (5a), 10.10. Sii Autioranta 65 m W (17a).

Pähkinänakkeli *Sitta europaea*

Havaintoja vähemmän kuin edellisellä vuonna: Yhteensä 8 (v 2008:13) yksilöstä ja kunnittain seuraavasti. Kiuruvesi 1 (0), Kuopio 2 (6), Lapinlahti 0 (1), Nilsia 0 (1), Rautalampi 0 (1), Rautavaara 1 (0), Suomenjoki 1 (2), Tervo 0 (1), Varpaisjärvi 0 (1), Vesanto 3 (0). S.asiaticaksi näistä oli määritetty: 15.2. ja ilm sama 13.4. Suo Kolmisoppi 1 fl p.

Puukiipijä *Certhia familiaris*

Havaintoja läpi vuoden. Suurin määrä samalta alueelta: 1.8. Kuo Uuhimäki Halmejoki 4 p.

Poikuehavaintoja: 7.6. Leppävirta Nikkilänmäki 2 ad + 5 juv vanhassa sammalkuusikossa, 7.6. Leppävirta Nikkilänmäki Varislahti 2 ad + 5 juv maastossa, 10.6. Leppävirta Oinonlampi 2 ad + vähintään 3 juv maastossa äänessä.

Kuhankeittäjä *Oriolus oriolus*

Kevään ensimmäiset: 23.5. Kaa Luikonniemi 1 Ä, 26.5. Kuo Linnanpelto 1 Ä, 26.5. Kuo Riistavesi Savuniemi 1 Än.

Kaikki muutkin havainnot kunnittain (suluissa v 2008). Kuopio 9 Ä (11): 26.5-27.6. Kuo Riistavesi Savuniemi 1-4 k Ä+1 n, 21.6. Kuo Kipansalo 1 Ä, 2.6. Kuo Kurkiharju Kotkatniemi 1 Ä, 7.7. Kuo Vehmersalmi Hemmonranta 1 k ad p Ä/ä; Kaavi 1 (0); Lapinlahti 2 Ä (2): 6.-10.6. Lap Peltoniemi 1 Ä, 7.6. Lap Tölvä 1 Ä; Leppävirta 3 Ä (0): 28.5. Lep Nikkilänmäki Museotie 1 Ä, 28.5. Lep Nikkilänmäki hautausmaan seutu 1 Ä (mahd. sama lintu kuin Museotielä), 6.6. Lep Reinikkala 1 Ä; Maaninka 1 Ä (0): 9.6. Maa Patalahti 1 k; Iisalmi 0 (1). Havaintoja yhteensä siis 16 Ä (v 2008:15 Ä).

Pikkulepinkäinen *Lanius collurio*

Pikkulepinkäisen vähenemisestä on raportoitu Suomessa etenkin kesältä 2010. Niinpä on mielenkiintoista verrata ilmoitettuja yksilölukumääriä eri vuosilta. Luvut ovat havaittujen ad- lintujen kokonaismääriä Tiirasta. Mukana on siis luultavasti myös päällekkäishavaintoja samoista linnuista. Tietysti havaintoaktiivisuus ja myös Tiiran käyttö vaikuttavat tulokseen, mutta antavat nämä jonkinmoista suuntaa: Ainakaan Kuikan alueella ei ole mitään merkittävää vähenemistä vielä havaittavissa. 2005: 43, 2006: 77, 2007: 108, 2008: 101, 2009: 107, 2010: 95

Sitten tähän vuoteen 2009. Ensimmäinen tosi aikainen: 29.4. Lep Nikkilänmäki 1 k p, seuraavat: 12.5. Lep Honkamäki 1 k p ja 20.5. Kuo Vehmersalmi Hirvijärvi 1 k p. Poik/juv 6 merkintää (v 2008: vastaava luku 9), joista manittakoon mm: 30.6. Sii Hamula 2 pariutuneet p var + 2 pm p, 4.8. Sii Keskimäinen 4 1kv p, 6.8. Kaa Multimäki 3 1kv p.

Syksyn viimeiset: 29.8. Suo Oittilansalon vanha kaatopaikka 1 n-puk p, 13.9. Kuo Haminalahti 2 p.

Isolepinkäinen *Lanius excubitor*

Havaintoja tuli läpi vuoden pääosin yksittäisistä linnuista ympäri maakuntaa. Ilmoitetuista havainnoista on vaikea tunnistaa samoja yksilöitä, mutta havaintopaikkojen /-aikojen perusteella niitä on yritetty karsia pois. Kunnittain tuli tällöin seuraavia summia (n, mukana myös poikuehavainnot, suluissa vuoden 2008 vastaava luku): Iisalmi 16 yksilöä (v 2008:18), Juankoski 7 (6), Kaavi 30 (14), Karttula 2 (3), Keitele 3 (1), Kiuruvesi 5 (8), Kuopio 34 (34), Lapinlahti 17 (10), Leppävirta 17 (13), Maaninka 17 (28), Nilsia 4 (2), Pielavesi 7 (0), Rautalampi 10 (7), Rautavaara 1 (3), Siilinjärvi 23 (26), Sonkajärvi 7 (10), Suonenjoki 40 (25), Tervo 0 (1), Tuusniemi 17 (11), Varkaus 0 (2), Varpaisjärvi 1 (0), Vesanto 2 (2), Vieremä 2 (1).

Poikuehavaintoja: 11.6. Suo Kapeensalo 2 ad + 4 pm, 13.6. Suo Kukkaranta 2 ad + 1 pm, 15.6. Kuo Vehmasmäki 2 ad + 3 pm, 12.7. Kaa Niinivaara Pahkapuro 2 ad + 3 pm.

ILKKA MARKKANEN

Närhi *Garrulus glandarius*

Suurimmat vaellukseen/muuttoon viittaavat havainnot keväältä ja syksyltä (9.-12.10 oli näköjään maakunnan närhillä muuttovire päällä): 25.4. Sii Vehkamäki 13 m NE ja E (5a), 26.4. Sii Vuorimäki 7 m NE ja E (4a), 3.10. Sii Vehkamäki 13 m W (5a) + 3 m S (2a), 6.10. Kuo Puutossalmi länsipuoli 15 m W (4a), 9.10. Kuo Neulamäki näkötorni 21 W, 10.10. Sii Autioranta 28 m W (9a) + 2 m E (2a), 12.10. Kuo Puutossalmi länsipuoli 19 m (5a). Suurin määrä samalla paikalla: 8.11. Tuu Ruskila 10 p.

Kuukkeli *Perisoreus infaustus*

Havaintoja 36- 38 yksilöstä (v 2008: yht 15 yksilöä). Kaikki havainnot kunnittain: 27.11. Iis Runni 1 kiert, 29.11.2008 -24.4.2009 Kaa Kortteinen 1 p, 5.-12.12.2009 Kuo Pirttimäki 1 p, 18.1. Lep Niinimäki 1 p, 20.6. Lep Pouhansaari 1 p, 25.6. Lep Syrjämäki 1 p ä, 11.10. Lep Orinoro 1 p, 18.5. Rva Maaseläntie 1 p, 5.12. Son Uura 3 p, 6.12. Son Sahi 2 kiert, 1.1. Suo Kutumäki 4 p, 1.1. ja 20.1. Suo Jalkala 1- 2 p, 3.1. ja 30.8. sekä 23.9. Suo Tyyrinmäki 3 p, 5.4. Suo Vehvilä 2 p, 24.10. Suo Viipero 2 p, 11.10. -1.11.2009 Tuu Vaakasensalo 2 p (ehkä jopa 3), 2.11. Tuu Enonsalo 2 p, 7.12.2009 Tuu Pieni Vih-talahti 4 p, 7.4. Vrk Kangaslampi 1 nous, 11.5. Vjä Juudinsalo 1 p, 16.2. Ves Risti-suonkallio 1 p.

Harakka *Pica pica*

Suurimmat ilmoitetut yksilömäärät: 29.11. Iis jätekeskus 50 p, 10.1. Tuus Kerttola 48 p.

Pähkinähakki *Nucifraga caryocatactes*

Hakkeja lenteli paikallisena ja kierteli eri paikoilla ympäri vuoden. Eniten havaintoja ilmoitettiin syyskuulta (23 havaintoilmoitusta) ja elokuulta (14).

Kunnittain, todennäköisesti samoja havaintoja karsien ynnätään seuraavia yksilömääriä (suluissa v 2008): Iisalmi 5 (7), Juankoski 0 (1), Kaavi 0 (4), Karttula 0 (3), Kuopio 59 (v 2008: 18; vuonna 2007 vastaava luku 68), Lapinlahti 1 (0), Leppävirta 1 (2), Maaninka 3 (9), Nilsia 5 (6), Pielavesi 0 (1), Rautalampi 0 (3), Siilinjärvi 1 (9), Suonenjoki 4 (10), Tervo 0 (1), Varkaus 0 (1), Varpaisjärvi 0 (1).

Suurimpia määriä: 5.9. Kuo Savisaari 15 kiert, 25.9. Kuo Männistö-Linnanlahti 6 p.

Naakka *Corvus monedula*

Naakkoja ei ilmoitettu seuraavista kunnista: Karttula, Nilsia, Pielavesi, Rautavaara ja Tervo.

Suurimmat määrät: 4.12. Vrk Huruslahti 1200 p, 29.11. Iis jätekeskus 1000 p, 6.1. Kuo Heinälammrinne jätekeskus n 500 p.

Selvästi muutoksi tulkittavia havaintoja ei ilmoitettu. Jossakinhan naakat myös pesivät. Tässä esimerkkejä: 30.4. Kei Viinikkala Niemelä pesivät palokärjen kolossa, 21.5. Vie Hällämö pesä pöntössä loppukoloniassa.

Mustavaris *Corvus frugilegus*

Kevään ensimmäiset: 13.3. Kuo Särkinie-mi koulun piha m 1 Än, 23.-26.3. Kuo Heinälammrinne 3 ad p.

Varis. TERO MIKKONEN

Maaliskuun summa 8 yksilöä (v 2008: 13; v 2007: 39). Huhtikuun summa 21 (v 2008: 15;2007:13), joista mainittakoon 3.4. Kuo Heinälammrinne 4 ad p, 22.4. Lep Nikkilänmäki 4 m N. Toukokuulta yksi havainto (12.5. Kuo Kelloniemi Atria 1 +2kv pä) ja kesältä ja syksyltä ei yhtään havaintoa.

Varis *Corvus corone cornix*

Suurimpa parvia: 29.11. Iis jätekeskus 1000 p, 24.1. Kuo tori 300 (n.300 tuli idästä ja suurin osa laskeutui Sankaripuistoon ja osittain talojen katoille), 5.10. Vjä So-penjärvi 170 p.

Muuttohavaintoja: 12.10. Kuo Puutossalmi länsipuoli 27 m SW, 12.10. Sii Vehkamäki 135 m SW (14a), 13.10. Sii Vehkamäki 106 m.

Korppi *Corvus corax*

Suurimmat kerääntymät ja mahdollisia syitä kokontumiseen: 22.-23.5. Vie Saari-Kurkisuon Natura-alue 60 p (Ilmeisesti haaska Kiuruveden puolella. 55 linnun parvi nousi rämeeltä. Muita korppeja lisäksi Saarisuola.), 6.1. Kuo Heinälamminrinne jätekeskus n 50 p, 31.5. Lep Sorsakoski Mökkikylä 44 p (1a pihvikarjatilalla päivittäin), 14.6. Ter Utrianlahti Väinölä 40 ad p (Pellolla, jossa ei näyttänyt olevan raatoa. Ehkä jotain pallokasvia nyppimässä?!).

Muutto- tms.lentoon viittaavaa: 15.12. Kuo Kellomäki 22 W, 1.11. Kaa Melttunen 19 SW (1a), 31.8. Kuo Ahkiotie 14 S.

Kottarainen *Sturnus vulgaris*

Kevään ensimmäiset: 27.3. Kuo Satamakatu 1 kiert, 30.3. Maa Viannankoski 4, 1.4. Maa Alapitkantie 5 p.

Syksyn suurimmat parvet: 5.9. Maa Tavinsalmi n 150 p, 1.10. Maa Tavinsalmi Tavinsalmi 200 p, 17.9. Jua Muuruvesi maamieskoulun pellot 100 p.

Marras-joulukuulta: 31.10.-1.11. ja 21.11. Suo Pappilanpelto 1 p, 7.11. ja 9.11. Kuo Heinälamminrinne jätekeskus 5 p sekä 21.11. 3 p, 14.11. Kuo Haminalahti 1 p, 21.11. Kuo Itkonniemi 1 p, 1.12. Lep Matkailukeskus Unnukka 1 p.

Varpunen *Passer domesticus*

Suurimpia kerääntymiä: 12.12. Maa Kesusta n 50 p, 19.9. Sii Kasurila 50 p, 24.1. Kuo Niemisjärvi 50 p.

Pikkuvarpunen *Passer montanus*

Yksilömääriä kunnittain, suluisissa vastaavat luvut vuosilta 2006, 2007 ja 2008. Luvuista on karsittu pois todennäköisesti samat

yksilöt. Tähän on kirjattu myös suurimpia paikkakohtaisia määriä.

Iisalmi 86 (18,23,28): 25.1. Iis Kangaslampi n 30 p; Juankoski 0 (0,0,1); Kaavi 8 (0,0,0): 23.7. Kaa kirkonkylä 4 p; Keitele 1(0,2,7); Kiuruvesi 12 (0,8,22); 24.1. Kiu Hulkinperä 12 p; Kuopio 189 (101,136,188): 5.-25.10. Kuo Linnanpelto Juhani Ahonkatu 25 p, 20.1. Kuo Kettulanlahti Majavatie 20 p; Lapinlahti 28 (7,9,16): Leppävirta 12 (17,27,10); Maaninka 18 (0,0,0): 4.1. Maa kirkonkylä 7 p; Nilsia 4 (0,4,0); Rautalampi 8 (0,1,0): Siilinjärvi 79 (153,137,98): 25.1. Sii Koivulantie 15 p, 21.2. Sii Jälä 15 p; Suonenjoki n 124 (112,112,150): 20.1. Suo Valkeisenmäki 70 p, Tervo 4 (2,2,0); Tuusniemi 33 (0,2,20): 11.1. Tuus Anaski -Happola -alue 14 p; Varkaus 25 (6,47,23); Vieremä 4 (0,0,1).

Peippo *Fringilla coelebs*

Peippoja jäi viime vuosien tapaan talvehtimaan: Määrissä on eroja. Tammi-helmikuussa yhteensä 21 yksilöä (vuonna 2008: 28; vuonna 2007: 54) ja kunnittain seuraavasti: Iisalmi 1 (v 2008:5), Kaavi 0 (2), Kiuruvesi 0 (2), Kuopio 5 (6), Maaninka 0 (2), Rautalampi 3 (2), Siilinjärvi 9 (2), Suonenjoki 2 (3), Varkaus 0 (1), Varpaisjärvi 0 (2), Vesanto 0 (1), Vieremä 1 (0).

Runsaasta talvehtimisesta johtuen on vaikea tulkita, mitkä ovat muuttuvia; kevään ensimmäiset: 10.3. Kuo Heinälammrinne 1 n, 30.3. Kuo Heinälammrinne 1 n p.

Mittavimmat kevätmuutot ja kerääntymät: 22.4. Maa Lapinranta Pappala 500 p, 25.4. Kaa Kortteinen Sivinvirta 400 p. Suurimmat syysparvet: 26.8. Juan Pieksä 180 p, 14.9. Suo Kutumäki 120 p. Marras-joulukuulta havaintoja 25 yksilöstä (v 2008: 9; v 2007:18): Iisalmi 2, Kaavi 2, Karttula 1, Kuopio 5, Lapinlahti 2, Maaninka 1, Nilsia 5, Siilinjärvi 3, Sonkajärvi 1, Suonenjoki 3, Tuusniemi 1.

Järripeippo *Fringilla montifringilla*

Talveksi (tammi-helmikuu) oli jäänyt: 24.1. Rautalampi Pakarilansalo1, 21.2. Iis Koivukatu 1 n p, 24.2. Kuo Kettulanlahti 1 p. Kevään ensimmäiset: 8.4. Kuo Siikaniemenkatu 1 k p, 10.4. Kuo Rytkyjärvi 1 k p.

Suurimmat yksilömäärät keväällä: 28.4. Iis Itikansilta 250 p, 29.4 -1.5.Kuo Sammalniemi vähint 300 p, 30.4. Kar Keihäsjärvi 300 p. Suurimmat yksilömäärät syksyllä: 5.9. Iis Iso-Lappi / Luonto-Savon kosteikko 100 p, 19.9. Sii Kolmisoppi 50 p. Viimeinen lokakuulta: 31.10. Lap Peltoniemi 1 k p. Yksi havainto joulukuulta: 16.12. Sii Kasurila 1 k p.

Viherpeippo *Carduelis chloris*

Suurimmat kirjatut summat: 25.10. Kaa Kortteinen Sivinvirta152 p (1a), 24.12. Kaa Kortteinen Kiikarinmäki 100 p, 8.11. Suo Pappilanpelto 100 p, 21.2. Iis Koivukatu 80 kiert.

Tikli *Carduelis carduelis*

Havaintoja läpi vuoden. Havaintoilmoituksesta lasketut yksilömäärät kunnittain sekä suurimpia paikkakohtaisia summia (suluisa v 2008). Luvuista on yritetty karsia pois todennäköisesti samoja yksilöitä: Iisalmi 1 (9); Keitele 0 (2); Kuopio n 192 (n 347): 18.4. Kuo Sammalniemi n 15 p, 22.10. Kuo Kumpusaari 14 p; Lapinlahti 0 (1); Leppävirta 1 (2); Maaninka 0 (3); Rautalampi 2 (0); Siilinjärvi (13): 22.9. Sii Siltasalmi 3 m SSE (1a); Sonkajärvi 4 (1); Suonenjoki 2 (1); Varkaus 8 (9): 18.1. Vrk Joutenlahti

8 p; Varpaisjärvi 0 (1); Vesanto 1 (0); Vieremä 3 (0).

Vihervarpunen *Carduelis spinus*

Vihervarpusia on havainnointu aktiivisimmin tammi- ja huhtikuussa.

Suurimpia määriä ja muuttohavaintoja: 22.9. Kuo Savisaari 410 m (14a), 26.8. Suo Tenhanlahti Koivusaari 250 kiert, 28.8. Suo Petsamo 150 p, 24.4. Sii Vehkamäki 144 m N, 25.4. Sii Vehkamäki 95 m, 14.7. Sii Toivala 90 kiert (2a), 28.8. Lap Mäntylahdentie 90 kiert.

Hemppo *Carduelis cannabina*

Talvihavainto: 26.1. Vrk Lehtoniemi 1 ä. Kevään ensimmäiset: 14.4. Kuo Niuvanniemi 1 p, 18.4. Kaa Niinivaara 2 pariutuneet p. Huhtikuulta havaintoja on 6 paikalta (9 yksilöä) ja touko-kesäkuulta 5 paikalta (7 yks.). Heinäkuulta kirjattiin nämä havainnot: 8.7. Sii Harjamäki 2 p, 8.7. Kuo Siikaniemi 1ä. Elokuun ainoa havainto: 4.8. Kuo Siikaniemi 1 k ad p ä + 2 n-puk p ä. Syksyltä vain tämä havainto: 23.9.2009 Iis Peltosalmi 4 p.

Urpainen *Carduelis flammea*

Vaelluslintujen todellisia yksilömääriä paikkakunnittain tai kuukausittain on varsin mahdoton ynnäillä luotettavasti, koska samoista parvista on useita havaintoja eri paikoilta ja eri aikoina. Tässä on ilman mitään karsintaa laskettu raakasti yhteen kaikkien havaintojen kuukausisummat (suluisa v 2008). Kuukauden kohdalla on mainittu suurimpia yksilömääriä ja muuttosummia: tammikuu 3448 (1103): 5.-6.1. Kuo Sammalniemi n 100 p, 22.1. Lep Kurjala 80 kiert, 25.1. Sii Leppäkaarre a n 80, 30.1.

Lep Nikkilänmäki 100 p; helmikuu 851 (729); maaliskuu 562 (1213): 1.3. Kaa Kortteinen 60 p, 6.3. Lep Nikkilänmäki 80 p; huhtikuu 2885 (450): 7.4. Lep Nikkilänmäki 200 kiert, 17.4. Kuo Sammalniemi n 300 p; toukokuu 0 (6); kesä- elokuulta ei havaintoja; syyskuu 43 (49); lokakuu 1720 (1215): 6.10. Kuo Puutossalmi länsipuoli 520 m (13a), 6.10. Kuo Neulamäki näkötorni 100 WSW, 10.10. Siil Autioranta 110 m W (6a), 22.10. Kuo Savisaari 120 m SW, 25.10. Kuo Savisaari 140 m (5a); marraskuu 1202 (869): 7.11. Kuo Likolahti 80 p, 7.11. Kaa Luikonlahti 80 p, 14.11. Maa Koulukeskus 80 kiert, 14.11. Siil Siltasalmi 300 p (1a); joulukuu 829 (657): 6.12. Sii Siilinlahti 160 p, 9.12. Kuo Katiskaniemi 120 p, 29.12. Kuo Tervaruukki 80 p.

Tundraurpiainen

Carduelis homemanni

Kevätalven havainnosta on tähän laskettu kuukausisummat niin, että todennäköisesti samoja yksilöitä ei ole mukana myöskään eri kuukausien luvuissa: tammikuu 18 yksilöä, helmikuu 11, maaliskuu 6, huhtikuu 23. Useamman yksilön havaintoja tammi-huhtikuulta: 15.-18.2. Suo Lempyy 1”/ + 4 ruokinnalla n.150 urpiaisen kanssa, 22.-23.4. Sii Toivala 1 k p + 4 n-puk p, 25.4. Lep Nikkilänmäki Museotie 4 p. Kesältä ei yhtään havaintoa. Marraskuulta yksi havainto (7.11. Sii Hamula Luvelahdentie 2 p) ja joulukuulta ilmoitettu 3 yksilöä.

Kirjosiipikäpylintu

Loxia leucoptera

Vain yksi havainto: 25.8. Sii Raasio allas 1 p.

Viherpeippokoiras. HANNU KÄRKKÄINEN

Pikkukäpylintu *Loxia curvirostra*

Yksilösummat kuukausittain ja suurimmat havaintokohtaiset määrät (suluissa vuoden 2007 ja 2008 vastaava luku); tammikuu 0 (v 2007:71; v 2008:0); helmikuu 0 (51,1); maaliskuu 0 (60,0); huhtikuu 48 (15,15): 6.4. Kar Kivelän kota 26 kiert; toukokuu 92 (81,75): 24.5.Vie Valkeiskylä 35 m NW 1a; kesäkuu 89 (38,186): 14.6. Kaa Niini-vaara 26 p (1a); heinäkuu 0 (15,15); elokuu 1 (0,20); syyskuu 0 (1,26); lokakuu 11 (6,13): 10.10.2009 Kaa Rauvantaipale 10 m E (1a); marraskuu 2 (0,17); joulukuu 4 (7,10).

Isokäpylintu *Loxia pytyopsittacus*

Kaikki havainnot 35 yksilöä (vuonna 2007: 30 yks; vuonna 2008: 11 yksilöä): 13.4. Kar Kaija 3 ä kiert, 22.5. Son Pyöreänkangas 2 pariutuneet p + 2 juv p, 22.6. Lep Suvasvesi Riuttalahti 15 kiert, 26.8. Kuo Niittyalahti Tonkkurinmäki 3 p, 1.10. Lep Sorsavesi 2 p, 6.10. Kuo Puutossalmi länsipuoli 5 m W (1a), 10.10. Sii Autioranta 1 k p + 1 n p, 12.12. Rau Tyyrinvirta 1 k ad kiert.

Käpylintulaji *Loxia*

Yksilösummat kuukausittain (suluissa vuoden 2008 vastaava luku); tammikuu 0 (0); helmikuu 0 (0); maaliskuu 1 (4); huhtikuu 159 (2); toukokuu 90 (28); kesäkuu 207 (132); heinäkuu 21 (45); elokuu 28 (16); syyskuu 71 (21); lokakuu 142 (17); marraskuu 1 (8); joulukuu 5 (0). Suurimmat havaintokohtaiset määrät: 22.9. Kuo Linnanpelto 40 m SW, 10.10. Lep Nikkilänmäki 38 kiert.

Punavarpuunen *Carpodacus erythrinus*

Kevään ensimmäiset vislailijat: 17.5. Kuo Särkiniemen kärki 1 Ä, 17.5. Suo Suihkola 1 k p Ä. Muuttohavainto: 1.8. Sii Vehkamäki 4 m + 8 ä m. Syksyn viimeiset: 13.8. Maa Peräsuontie 1 n-puk p, 15.8. Lep Nikkilänmäki 1 n-puk var.

Taviokuurna *Pinicola enucleator*

Havaintoja tammikuulta 3 paikalta (11 yksilöä, suurin määrä: 16.1. Lap Mäntylahdentie 7 p). Seuraavat havainnot maaliskuu-huhtikuulta: 22.3. Kuo Vuorilampi 1 p, 22.4. Lep Nikkilänmäki 2 kiert ä. Touko-syyskuulta ei havaintoja. Lokakuun yksilösumma 55 (24.10. Sii Vehkamäki 9 m W (1a), 25.10. Kuo Savisaari 20 SW). Marraskuun summa 118 (12.11. Kuo Kumpuniemi 30 m W, 15.11. Vjä Karjalaisenmäki 30 p). Joulukuun summa 126 (19.12. Iis Porosuo 20 p, 25.12. Son Sahi 60 kiert).

Töyhtötiainen TERO MIKKONEN

Punatulkku *Pyrrhula pyrrhula*

Eniten havaintoja tammikuulta (yksilömäärä 701; vuonna 2008: 729). Kesäkuulta ei ole havaintoja ilmoitettu. Heinäkuulta 2, elokuulta 2, syyskuulta 1 havaintoilmoitusta. Yksilösummia syyspuolelta: lokakuu 110, marraskuu 156 ja joulukuu 20. Suurimmat havaintokohtaiset määrät: 10.10. Sii Autioranta 35 m W (14a), 24.1. Lap Marjatie 35 p, 1.11. Sii Särkiharju 28 p (1a).

Nokkavarpuunen

Coccothraustes coccothraustes

Kaikki havainnot: 27.4. -28.4. Lep Nikkilänmäki 1 p, 29.4. Lap Mäntylahdentie 1 p, 7.6. Ter Haapamäki 1 p, 1.8. Kuo Neulalahti 1 ad p + 1 fl p, 20.9. Kuo Hautausmaa 1 p ä, 17.10. ja 25.10. Kuo Savisaari 1 p, 18.10. Kuo Siikaniemi 2 p, 2.11. Kuo Savisaari 2 S.

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*

Kevään ensimmäiset: 22.4. Tuus Koivulah-tti 2 p, 23.4. Maa Vesajoki 1 k. Suurimmat kevätparvet: 28.4. Kuo Riistavesi Leppärannantie 55 p, 6.5. Nil Keyrityn 50 p, 30.4. Suo Pappilanpelto 22 p, 5.5. Iis Itikan pellot 22 nous. Syksyltä vain yksi havainto: 12.9. Kuo Silmäsuu 1 m S.

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

Kevään ensimmäiset: 15.3. Kuo Männistö 4 m, 19.3. Rva Luostanlinna 15 p. Suurimmat summat: 19.4. Maa Kinnulanlahti ja 20.4. Maa Lapinranta 200 p, 14.4. Suo Pappilanpelto 160 p, 12.4. Iis Koljonvirta 130 p. Lokakuun summa 104 lähinnä yksittäisiä lintuja, mutta mainittakoon: 23.10. Sii Vehkamäki 86 m. Marraskuulta yksi havainto: 8.11. Iis Luuniemi 1 p.

Keltasirkku *Emberiza citrinella*

Suurimmat kerääntymät: 18.1. Son Mesikoski 500 p, 14.11. Sii Rissala 350 p (1a), 25.1. Sii Väliharjuntie 270 p.

Peltosirkku *Emberiza hortulana*

Kevään ensimmäiset: 2.5. -10.5. Maa Keskimäinen Peräsuontie 1-2 Ä. Kesähavaintoja on eniten edellisvuosien tapaan Maaningan-Siilinjärven Keskimäisen seudulta 1-5 p (2.6.Maa Keskimäinen 4 Ä + 1 p). Koska kyseessä on vaarantuvaksi luokiteltu laji, on tähän syytä kirjata kaikki muutkin havainnot kunnittain: 1.6. Kei Korvenkylä 1 Ä, 23.5. Kiu Katinhätä 1 Än, 10.6. Sii Koivusaari 1 Än, 10.-15.6. Sii Vehkasuo 2 Ä. Kesän viimeinen havainto: 23.8. Maa Keskimäinen Peräsuontie 1 p.

Pohjansirkku *Emberiza rustica*

Kaikki havainnot: 13.5. Rva Suitsuo 1 k Ä, 8.6. Lep Konnuslahti Suurijärvi 2 pariutuneet p, 8.6. Rva Tiilikka Hamusenlehto 1 Ä, 11.7. Son Jyrkkä Tölpäsenniemi 1 k p, 24.7. Kaa Luikonniemi Haukilammisuo varoiteleva emo+3 lentopoikasta.

Pajusirkku *Emberiza schoeniclus*

Kevään ensimmäiset: 11.4. Rau Vaajasalmi Tyyrinvirran silta 1 ä m, 11.4. Rau Rastunsuo lintujärvi 1 ä m. Kevään suurimmat määrät: 25.4. Sii Vehkamäki 16 m, 12.5. Kuo Keskimäinen 15 reviiriä. Syksyn suurimpia summia: 12.9. Iis Paaslahti Nousialan laidun 56 m + 18 p, 13.9. Sii Raasio länsiliete 53 reng, 20.9. Sii Raasio länsiliete 30 reng + 1 kontr, 23.9. Sii Jälän pellot 20 p, 23.9. Maa Patajärvi S-pää 20 p. Syksyn viimeiset: 18.10. Kuo Silmäsuu 1 ä, 20.10. Kuo Kelloniemi kärki 1 n-puk p.

Yölaulajahavaintojen (yksilöt) maakunnallinen jakaantuminen v. 2009

Lajit ja pvm-rajat	Seutukunta kunta- liitokset (vuodet)	Varkaus			Kuopio				Sisä-Savo				Koillis-Savo				Ylä-Savo						5 seutuk.				
		2005	-	2004	2004	-	2010	2003															3 kuntal.				
		Vrk	Kan	Lep	Kuo	Veh	Kar	Maa	Sii	Suo	Rau	Ves	Ter	Nil	Tuu	Kaa	Jua	Rvr	lis	Lap	Kiu	Kei	Pie	Vjä	Son	Vie	23 kuntaa
n																											
Kaulushaikara (3.4.-10.10)	yks.	3			10		1	11	7	3	2	2	1	1	2					6	10	3	1	1	1	1	18
	seutukunta	3			29				8				3				23						66				
Luhtakana (21.4.-29.8.)	yks.				1			3											1	1						4	
	seutukunta	0			4				0				0				2						6				
Luhtahuitti (1.6.-2.8.)	yks.						1	1											1			1				4	
	seutukunta	0			2				0				0				2						4				
Ruisräikkä (25.5.-1.8.)	yks.			5	11	(1)		10	6	1	2	1			5	3	1		5	6		2			1	1	15
	seutukunta	5			27				4				9				15						60				
Satakieli (20.5.-22.6.)	yks.	5		4	2			2	8	3					1				2	1						1	10
	seutukunta	9			12				3				1				4						29				
Pensasirkkalintu (29.5.-7.7.)	yks.			2	2		1	5	2	1	1			4	1	1			1	2		1				13	
	seutukunta	2			10				2				6				4						24				
Viitasirkkalintu (29.5.-26.7.)	yks.				2				2						1					1						4	
	seutukunta	0			4				0				1				1						6				
Rytikerttunen (27.5.)	yks.				1																					1	
	seutukunta	0			1				0				0				0						1				
Luhtakerttunen (14.6.-12.7.)	yks.			3	2																					2	
	seutukunta	3			2				0				0				0						5				
Viitakerttunen (26.5.-28.8.)	yks.	2	(1)	5	15	(1)			6	4				1	3	1	1		1					1		11	
	seutukunta	7			21				4				6				2						40				
Kaikki lajit Yht.	yks.	10	(1)	19	46	(2)	3	32	31	12	5	3	1	6	13	5	2		16	22	3	4	2	2	1	3	22
	seutukunta	29			112				21				26				53						241				
	lajeja	3	(1)	5	9	(2)	3	6	6	5	3	2	1	3	6	3	2	0	6	7	1	3	2	2	1	3	10

YÖLAULAJAT

Hannu Kärkkäinen

Tässä käsitellään kaulushaikaran, luhtakanan, luhtahuitin, ruisräikkä, satakielen, pensas- ja viitasirkkalinnun sekä ryti-, luhta- ja viitakerttusen havainnot. Harvinaisten yölaulajien, kuten viiriäisen, rastaskerttusen tai viirusirkkalinnun mahdolliset havainnot kuuluvat harvinaisuuskatsauksen piiriin.

Katsausvuosi 2009 oli yksilömäärillä mitattuna koko vuosikymmenen heikoin ja edellisvuoteen verrattuna katsauslajien yksilömäärät puolittuivat. Syy vuoden vaisuuteen oli paikallisesti kolea touko-kesäkuun vaihde, joka kenties pidätteli useampien lajien edustajien runsaampaa saapumista alueellemme. Kuitenkin vaisusta vuodesta huolimatta havaintomateriaalista on löydettävissä joitain erityishuomion ansaitsevaa kuten mm. viitakerttusen myöhäisin havainto sekä kaulushaikaran, luhtakanan, viitasirkkalinnun, luhtakerttusen toiseksi myöhäisimmät havainnot että luhtakanan 100 yksilön rajapyykin rikkoutuminen kautta aikain.

Olen esitellyt aiempien katsausten tapaan kunkin lajin havaintomäärät seutukunnittain sekä kunnittain (ks. taulukko) Näin alueellinen jakautuminen lajien kohdalta tulee selvemmin näkyviin. Pohjois-Savon maakunta on jaoteltu viiteen (5) alueeseen, joiden kuntien määrä sekä alueen pinta-ala ovat hyvin erilaisia, mutta ne muodostavat selkeitä alueellisia kokonaisuuksia.

Lämmin kiitos kaikille havaintojen ilmoittajille, jotka jälleen tekivät merkittävää työtä Pohjois-Savon yölaulajien kartoittamiseksi! Erityiskiitokset menevät Jarmo Yliluomalle, joka lähetti jälleen koosteen taulukkomuodossa tämän katsauksen lajeista!

Kaulushaikara *Botaurus stellaris*

Kaulushaikara on vakiinnuttanut asemansa Pohjois-Savon linnustossa ja ”Bottaa” tavattiin 66 puhaltajan voimin. Havaintomäärä on heikoin vuosikymmenen jälkimmäisellä puoliskolla, mutta vain kaksi yksilöä vähemmän kuin vuonna 2006. Huhti-toukuun muuttajahavainnot lisäävät loppusummaa, joten todellinen reviiirimäärä maakunnassamme jää tätä pienemmäksi.

Laji saapui hyvin varhain ja ensimmäinen lintu tavattiin tavallisuudesta poikkeavassa paikassa, jossa havaintoa lajista ei tiedäkseni ole aiemmin tehty: 3.4. 1 p Suo Hirvola. Toinen havainto tehtiin vasta 8 päivää myöhemmin sekä Kuopiosta että Rautalammilta: 11.4. 2p Kuo, Ritisenlahti ja 1 m Rau, Tyyrinvirta. Lajin selkeä päämuutto maakunnassamme sijoittuu keväisin huhtikuuhun ja havaintoja tehtiinkin ao. kuukautena kaiken kaikkiaan 23 eri yksilöstä.

Syksyllä lajista saadaan harvakseltaan havaintoja ja katsausvuonna poikkeuksellisesti: 10.10. 1 p Iisalmi, Itikan pelto (Porovesi). Havainto on lajin toiseksi myöhäisin maakunnastamme, myöhäisin on 14.10.1999 Maa, Lapinjärvi.

Haikara havaittiin 18 kunnan alueella ja Maaninka otti Kuopion edestä piikkipaikan 11 yksilön voimin. Kuopio ja Lapinlahti jakoivat toisen sijan vain yhden yksilön heikommalla tuloksella (10 yksilöä). Seutukunnista Kuopio piti edellisvuoden tapaan keulapaikkansa samalla tuloksella kuin edellisvuonna ja myös Ylä-Savon toinen sija säilyi, vaikka siellä havaintomäärät hieman laski v. 2007 tasolle (28 > 23). Sisä-Savo oli ainoa seutukunta, jonka yksilömäärät kasvoivat edellisvuoteen verrattuna (7 > 8). Sekä Varkauden että Koillis-Savon seuduilla sen sijaan havainnot vähenivät.

Hannu Kärkkäisen laajempi katsaus yölaulajista löytyy kotisivuiltamme <http://lintuyhdistyskuikka.net/julkaisut/katsaukset/>. Se sisältää vuoden 2009 lisäksi tilastotietoa ja vertailua aiempiin vuosiin. Sivuilta löytyy myös vuoden 2007 yölaulajakatsaus.

Luhtakana *Rallus aquaticus*

Edellisen katsausvuoden (2008) esiintymisennätystä (13) seurasi toinen varsin hyvä vuosi, sillä 6 luhtakanaa sivuaa toista sijaa esiintymistilastossa yhdessä v. 2007 kanssa. Ensimmäinen havainto tehtiin huhtikuussa, jolloin lintu nähtiin ruokailemassa sulaneella lietteellä: 21.4. 1 p Lap Sulkava. Seuraava havainto tehtiin lajista vasta vapun jälkeen perinteikkäältä paikalta: 2.5. 2 Ä Maa, Patalahti. Laji havaittiin heinäkuussa kerran: 16.7. 1 Ä Iis, Etelälahti, Kiuruvesi. Vuoden viimeinen nähtiin ja kuultiin Kuopion Riistavedellä: 29.8. 1 Än Kuo, Riistavesi, Likolahti.

Laji havaittiin vain neljässä (4) kunnassa ja vain Iisalmen paikkaa voidaan pitää uutena havaintopaikkana. Lajin kokonaishavaintomäärä kautta aikain ylitti ensimmäisen rajapyykin, kun 100 yksilön raja ylittyi 1957 tehdyn maakunnan ensihavainnon jälkeen! Aikaa 100 linnun rajapyykin rikoutumiseen kului siis 52 vuotta.

Luhtahuitti *Porzana porzana*

Huittien määrä romahti koko vuosikymmenen heikoimmaksi (4 lintua) ja heikompa vuotta saadaan hakea niinkin kaukaa kuin vuodesta 1994, jolloin havaittiin vain yksi lintu. Kaikki neljä havaintoa tehtiin kuitenkin eri kuntien alueella ja vain Kuopion ja Ylä-Savon seutukunnat pääsivät ”naattimaan” lajista. Kevään koleudesta kertoo se, että ensimmäinen yksilö tavattiin vasta 1.6. 1 Ä Maa Patalahti. Toinen havainto lajista tehtiin 9 päivää myöhemmin Karttulanlahti: 10.6. 1 Ä Kar, Pörönlampi. Nämä olivat ainoat kesäkuun havainnot ja heinäkuussa tehtiin yksi havainto: 6. – 8.7. 1 Ä Lap, Juurikanjärvi. Havaintojen vähydestä huolimatta linnusta tehtiin ”syys”havainto, kun lintu havaittiin 2.8. 1 Ä Pie, Ruupanlahti.

Ruisräikkä *Crex crex*

Ensimmäinen saapui varsin tavalliseen aikaan toukokuun lopulla: 25.5. 1 Ä Sii, Jälä ja 1 Ä Rau, Etelä-Saikari. Seuraavana päivänä (26.5) Siilinjärven Jälältä löytyi jo kaksi lintua ja lisäksi samasta kunnasta löytyi kolmaskin lintu: 26.5. 1 Ä Sii, Rissala (Lentoasema). Toukokuussa ehdittin kuulla jo 13 räikkää, joten linnut ilmaan-

tuivat peltomaisemiin varsin nopeasti.

Heinäkuussa tavattiin vielä ainakin kuusi (6) uutta yksilöä, joista viimeisin oli äänestä 1.8. 1 Ä Maa, Vesajoki.

Lintuja havaittiin 15 kunnan alueella (v. 2008 21 kuntaa) ja kuntasarjan ykkönen oli tällä kertaa Kuopio 11 räikkällä Maaningan jäädessä 10 ja Lapinlahti sekä Siilinjärvi kuuteen (6) räikkään. Alueellinen jakaantumisen oli totutunlaista, eli Kuopion seudun ylivoima jatkui. Ylä-Savo tuli hyvänä kakkosena ja heikommasta vuodesta huolimatta Koillis-Savossakin päästiin lajia kuulemaan useammassa paikassa.

Satakieli *Luscinia luscinia*

Ensimmäinen satakieli havaittiin tavanomaiseen aikaan, kuitenkin 5 päivää edellisvuotta myöhemmin: 20.5. 1 Ä Lep Nikkilänmäki. Toinen havainto tehtiin kolme päivää myöhemmin kahdessa paikkaa Siilinjärvellä: 23.5. 1 Ä Sii, Siilinjoki ja 1 Ä Sii, Ahmo. Toukokuun viimeisen kolmanneksen aikana ehdittiin havaita kaikkiaan 13 yksilöä. Myöhäisin havainto tehtiin juhannuksen tienoilla: 22.6. 1 Ä Maa, Käärnelahti, Varpasaari.

Kaikkiaan havaittiin 10 kunnan alueella 29 yksilöä (2008:46). Siilinjärvi sai tällä kertaa ’satku’keskittymän, kahdeksan (8) lintua ja toisena olleen Varkauden laulajasaldoksi tuli viisi (5) laulajaa. Kuopion määrä (2 yksilöä) on alin sitten vuoden 1997, jolloin Kuopiossa havaittiin vain yksi (1) lintu. Ainoastaan Varkauden ja Ylä-Savon seutukuntien alueella havainnot pysyivät edellisvuoden tasolla, ja Kuopion ja Koillis-Savon seutukuntien alueella puodotus oli suurinta.

Pensassirkkalintu

Locustella naevia

Koko vuosikymmenen myöhäisin saapuminen koettiin lajin kohdalla, kun aikaisin lintu kuultiin aivan toukokuun lopulla: 29.5. 1 Ä Nil, Palonurmi, Pölläkkä. Seuraavana päivänä laji havaittiin kahdessa paikassa: 30.5. 1 Ä Kuo, Silmäsuo ja 1 Ä Lap, Linnansalmen pellot. Nämä kolme lintua olivatkin ainoat toukokuun havainnot lajista. Heinäkuussa lajista tehtiin kolme (3) havaintoa, joista kaksi tulkituin uusiksi yksilöiksi: 2.7. 1 Ä Kuo, Vehmersalmi, Räsälänlahti ja 7.7. 1 Ä Lap Yläpilkä. Kolmas havainto koski Maaningalla ollutta yksilöä, joka havaittiin samalla paikalla kahteen otteeseen: 24.6. ja 7.7. 1 Ä Maa Pulkonranta.

Laji havaittiin kaikkien seutukuntien alueella ja tällä kertaa Kuopio vei seutukuntasarjan voiton 10 sirisijällään Koillis-Savon ollessa toisena 6 laulajallaan. Kuopion seutukunta oli ainut alue, jolla havainnot

lisääntyivät edellisvuoteen (7 > 10). Koillis-Savo pysyi edellisvuoden tasolla ja muilla seutukunnilla oli edellisvuotta heikompi esiintyminen. Kuntasarjassa erotuivat joukosta vain Maaninka, joka vei kuntasarjan voiton viidellä (5) sekä Nilsia, joka oli toinen neljällä (4) havainnolla. Ehkä Karttulan neljäs havainto lajista on maininnan arvoinen (aikaisemmat 2005, 2007 ja 2008).

Viitasirkkalintu *Locustella fluviatilis*

”Nälkävuodet” lajin osalta näyttävät toteutuvan ja edellisvuoden laskeva trendi sai jatkoa. ”Viitasirkkeliä” havaittiin neljän (4) kunnan alueella 6 linnun voimin ja laji jäi havaitsematta kahden seutukunnan alueella, nimittäin Varkauden ja Sisä-Savon. Edellisvuonna ilman jäänyt Ylä-Savo sai sentään havainnon tästä verrattain harvalukuisesta lajista, kun Lapinlahden toinen havainto lajista näki päivän valon kolme vuotta ensihavaintoa myöhemmin. Myös Tuusniemen havainto lajista on toinen (ensimmäinen v. 1988.). Tätä katsausvuotta heikompi tulos oli viimeksi vuonna 2004 (3 yksilöä).

Vaisun vuoden positiivinen yllätys oli lajin saapuminen toukokuun puolella. Al-lekirjoittanut havaitsi katsausvuoden aikaisimman, hetken paikalla viipyneen ja voimalinjan alla raksuttaneen yksilön retkeillessään Kuopion seudulla: 29.5. 1 Ä Kuo Hiltulanlahti, Koivumäki. Seuraava havainto lajista tehtiinkin 9 päivää myöhemmin pohjoisessa naapurikunnassa: 8.6. 1 Ä Sii Kevätön. Kuopion toinen lintu havaittiin perinteikkäällä ”mestassa”: 24.-25.6. 1 Ä Kuo, Haminalahti, Kasperintien pellot.

Ylä-Savokin sai juhannuslahjansa: 24.6. 1 Ä Lap Naarvanlahti, Viitainsuo. Myös Koillis-Savo sai oikeuden päästä vierailun kohteeksi: 27.-28.6. Tuusniemi, Tulisuo. Siilinjärvi sai vielä loppukesällä toisen yksilönsä: 26.7. 1 Ä Sii, Marjomäki. Tämä on lajin toiseksi myöhäisin havainto, viipyylyennätys on 1.8.2005.

Rytikerttunen *Acrocephalus scirpaceus*

Kaiholla muistelee tämän lajin kohdalla ”kulta-aikoja” 80-90 –lukujen taitteessa, jolloin lajista tehtiin parhaimmillaan 13 havaintoa vuonna 1989. Laji näyttäisi olevan hieman vaativampi pesimäympäristönsä suhteen kuin ruokokerttunen ja sopivia pesimäympäristöjä on maakunnassamme ilmeisesti suhteellisen vähän. Lisäksi laji on eteläisemmän esiintymisalueen laji kuin ruokokerttunen. Rydäriä havaittiin totutunlaisesti, edellisvuoden tapaan samassa kunnassa: 27.5. 1 Ä Kuo, Keskimäinen.

Viitakerttunen on laululintujen kolonatuurisopraano. ILKKA MARKKANEN

Luhtakerttunen

Acrocephalus palustris

Savolaenen sananlasku ”Liian paljon hyvvee on ihanoo” ei toteudu tämän lajin esiintymisen kohdalla maakunnassamme. Koleina alkukesinä tämä laji lähestulkoon loistaa poissaolollaan ja 2009 esiintyminen edelleen vahvistaa tätä sääntöä. Lajia tavattiin vain kahden kunnan alueella yhteensä 5 yksilöä ja tätä heikompi tulos oli vuonna 2002 (4). Kenties osittain alkukesän koleudesta kertoo lajin erittäin myöhäinen saapuminen: 14.6. 1 Ä Kuo, Silmäsuu. Toinen lintu havaittiin seuraavana päivänä: 15.6. 1 Ä Kuo, Riistavesi, Savuniemi. Tästä linnusta tehtiin useita havaintoja aina 27.6. saakka. Heinäkuun havainto todisti lajin pesivän maakunnassa; 11.7. 1 Ä (emo) ja 26.7. 2 juv Leppävirta, Nikkilänmäki.

Viitakerttunen

Acrocephalus dumetorum

Laji saapui maakuntaamme melko keskimääräiseen aikaan, ja peräti viisi yksilöä samana päivänä Kuopion ja Ylä-Savon seutukunnissa: 26.5. 1 Ä Kuo, Rauhanlahti ja 1 Ä Kuo, Leväsenlampi, 2 Ä Sii, Rissala

(Lentoasema) ja 1 Ä Iis, Ilomäki. Kaikkiaan 11 yksilöä havaittiin jo toukokuun puolella.

Kaikkiaan havaittiin vain 40 viitakerttusta, mikä oli roima pudotus viimeisten neljän edellisen vuoden (05-08) yli 150 linnun lukuihin verrattuna. Laji havaittiin 11 kunnan alueella ja kuntasarjan keulapaikka palasi takaisin Kuopioon 15 yksilön voimin. Siilinjärvi (6 yksilöä) ja Leppävirta (5 yksilöä) jakoivat seuraavat korokesijat. Vaisusta vuodesta huolimatta kerttunen havaittiin kaikkien seutukuntien alueella ja Kuopio seutukuntana oli selkeä ykkönen 21 linnulla Varkauden jäädessä seitsemään (7) ja Koillis-Savo kuuteen (6) kerttuseen

Suurin keskittymä tavattiin Kuopion Silmäsuolla yhteensä 6 Ä ja Siilinjärven Rissalassa 3 Ä. Pesintään viittaavia havaintoja: 9.8. 3 kiert Kuo Siikaniemi, Lep Savonniemi (pesästä poistunut) ja Lep Nikkilänmäki (aikuinen ruokaa kantamassa). Toinen elokuussa tehty havainto koski rengastettua nuorta lintua: 28.8. 1 kv Sii, Raasio, Länsiliete. Tämä havainto on lajin myöhäisin maakunnastamme.

Kirjallisuus

- Kärkkäinen, H. 2010: Yölaulajat Pohjois-Savossa 2008. – Siivekäs 59/31.vsk:42-44
- Kärkkäinen, H. 2010: Yölaulajat 2007. – Julkaisu-maton
- Kärkkäinen, H. 2007: Yölaulajat 2006. – Siivekäs 56/28.vsk:28-29
- Kärkkäinen, H. 2006: Yölaulajat Pohjois-Savossa 2004-2005. – Siivekäs 55/27.vsk:13-17
- Parkko, P. & Väänänen, V-M. & Lammi, E. 2005: Kaulushaikaraseuranta onnistui yli odotusten – Suomessa tuhat reviiriä. – Linnut vuosikirja 2005: 4-8.
- Lahdesmäki, A. 2004: Yölaulajat Pohjois-Savossa 1999-2003. – Siivekäs 53/25.vsk:16-21
- Rissanen, E. 2001: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1998. – Siivekäs 22:4-15.
- Ruokolainen, K. & Rissanen, E. 2000: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1997. – Siivekäs 21 (1):20-31.
- Ruokolainen, K. 1999: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1996. – Siivekäs 20 (1):8-21.
- Ruokolainen, K. & Kauppinen, J. (toim.) 1999: Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto. – Kuopion luonnontieteellisen museon julkaisuja 5. 343 s., Lievestuore.
- Ruokolainen, K. & Lindholm, A. 1998: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1995. -Siivekäs 19:5-19.

HARVINAISUUDET 2009

Eelis Rissanen

Vuosi 2009 oli harvinaisuuksien osalta tarkasteltuna hiukan tavanomaista vai- sumpi. Alkuvuosi oli hyvin rauhallinen ja ensimmäiset mainittavammat lajit nähtiin huhtikuussa. Kauden aloitti kun- ningaskalastaja, jota seurasivat isolokki, virtavästäräkki ja liejukana. Jälkimmäi- nen oleskeli poikkeuksellisesti Kuopiossa kerrostaloalueella. Toukokuulle saatiin- kin sitten uusi Pohjois-Savon pinna ame- rikantavista. Laji oli oikeastaan odotettu, koska havaintoja on useita vuosittain Suomessa. Muita toukokuun kohokohtia olivat arosuohaukka, mandariinisorsa, ja- lohaikara ja merikihu.

Kesällä koettiin sitten ennätysmäinen sinipyrstön esiintyminen. Tämän lisäksi maininnan ansaitsevat pikkukultarinta, mustahaikara ja kesäinen harjalintu sekä lisäksi Pohjois-Savon toinen mehiläis- syöjä. Syksy oli vaatimaton, sillä har- vinaisempia kahlaajia esiintyi niukasti. Isokirvinen ja harvinaisemmat uunilin- tulajitkin puuttuivat kokonaan. Ainoat mainittavat olivat oikeastaan vain vuoden toinen virtavästäräkki ja mustapäätasku. Loppuvuoden satoa olivat isolokki ja pe- rinteisesti pikku-uikku, jonka esiintymi- nen oli tosin normaalia niukempi.

Mitä, missä, milloin

Pohjois-Savon harvinaisuuksiin on va- littu lajit, joiden vuosittaiset määrät ovat maksimissaan suuruusluokkaa noin 15 yksilöä. Kaikki havainnot ovat Tiira- havaintojärjestelmästä ja niiden julkai- sukelpoisuuden on tarkistanut Kuikan alueharvinaisuuskomitea (AHK) tai val- takunnallinen rareiteetikomitea (RK). Tarhakarkulaisiksi tulkittavat (Kategoria D ja E) on merkitty lajin jälkeen. AHK:n jäsenet: Marko Kelo, Pertti Renvall, Ee- lis Rissanen, Mikael Rytönen ja Juha Väätäinen.

Rakenteeltaan katsaus noudattelee pitkälti aiempien vuosien mallia. Laji- kohtaiset kommentit on pyritty pitämään lyhyinä. Mikäli esiintymiskuva on ollut normaali, on usein lueteltu vain havain- not. Lajinimen jälkeen on harvinaisuus- komiteoiden käsittelemien lajien kohdalla merkintä *. Tieteellisen nimen jälkeen on suluissa luku, joka kertoo vuoden 2009 yksilömäärän. Mikäli yksilömäärä on ol- lut yksi, se on jätetty tekstistä pois.

Pikkujoutsen*

Cygnus columbianus (9)

Hyvin keskimääräinen esiintyminen. Kat- sausvuoden viimeisen havainnon perusta- na on äänitalenne: 28.4. Vrk Ruokojärvi 2 (Teemu Paavola, Risto Pirkkalainen), 4.5. Maa Keskimäinen (Matti Pirskanen, Jor- ma Tuomainen), 16.5. Kuo Karttula, Kei- häsjärvi 3 (Raimo Hämäläinen, Marja Luo- ma ym.), 2.10. Lap Juurikka, Veneheito (Juha Koponen, Armi Riikonen) ja 12.10. Kuo Hirvilahti, Niemisjärventie 2 ä (Lauri Hallikainen).

Lyhytnokkahanhi*

Anser brachyrhynchus (n. 6)

Viime vuosien lukemissa. Maaningan La- pinjärven ympäristön yksilömäärä saattaa olla suurempikin: 21.–29.4. Maa Lapinjär- vi + ympäristö enimmillään 4 p (Matti Pirs- kanen, Raimo Hämäläinen, ym.), 26.–28.4. Lap Nerkoenniemi, Raivio 1 p (Juha Ko- ponen, Armi ja Minna Riikonen ym), 1.5. Lap Luhi, Veneheito 1 p (Jaakko Kettunen, Pertti Renvall, Riitta Renvall).

Ristisorsa *Tadorna tadorna* (3)

Yhteensä neljä havaintoa, joista Tikkanan- saaren ja Toivalannotkon oletetaan olevan sama yksilö: 29.3. Vrk Huruslahti, laituri n (Liisa Tolvanen, Hannu Rahikainen ja Timo Immonen), 28.4. Kuo Tikkanansaari (Jaakko Kettunen, Matti Pirskanen, Pertti Renvall), 29.4. Sii Toivalannotko, länsiosa (Matti Pirskanen, Jorma Tuomainen) ja 3.–9.5. Sii Musti k (Asta ja Lassi Lähdes- mäki)

Mandariinisorsa*

Aix galericulata (2)

Harvinainen vierailija, nyt peräti kaksi juh- lapukuista koirasta: 10.–23.5. Lap Linnan- salmi 2 k jp (Juha Koponen, ym.).

Harmaasorsa* *Anas strepera* (16)

Havaintoja tehtiin viime vuosiin verrattuna tavanomainen määrä: 11.4. Vrk Huruslahti k (Hannu Räsänen), 26.4. Vrk Ruokojärvi kn (Liisa Tolvanen, Hannu Rahikainen), 26.4. Iis Itikan pellot kn (Tarmo Huttu- nen), 26.4. Rau Vaajasalmi, Tyyrinvirta torni n (Mikael Rytönen, Niklas Åberg), 28.4. Rau Rastunsuo, Junnon allas k (Erk- ki Björk), 28.4.–1.5. Sii Aappola 1 kn (Markku Ukkonen, ym.), 2.5. Rau Toivo- la, Pirttiniementie k (Hannu Kärkkäinen), 7.5. Lap Juurikka, Juurikkajoki 2 k jp + n (Pertti Renvall), 23.5.–31.5. Sii Musti enimmillään 1 kn (Aimo Hartikainen, Nik- las Åberg, Pertti Renvall ym.) ja 13.9. Sii Raasio n-puk (Markku Ukkonen).

Amerikantavi* *Anas carolinensis* (1)

Pohjois-Savon 1. havainto lajista: 4.5. Sii Toivalannotko k jp (Marko Kelo, Eetu Kelo ym.)

Viiriäinen *Coturnix coturnix* (2)

Kaksi havaintoa on hyvin normaalia. Hei- nä-elokuun vaihde on sen sijaan hiukan erikoinen ajankohta: 9.–13.6. Vie Nissi- lä 1 Ä (Kai Jäderholm, Seppo Kajaste) ja 28.7.–1.8. Sii Hamula, Luvelahdentie 1 Ä (Eelis Rissanen ym.).

Pikku-uikku *Tachybaptus ruficollis* (1)

Vaihteeksi tavanomaista niukempi esiin- tyminen, vain yksi havainto: 2.–29.12. Sii Siilinjoki juv/tp (Markku Ukkonen, ym.).

Jalohaikara* *Egretta alba* (1)

8.–10.5. Kuo Riistavesi, Keskimäinen (Juha Pekkanen, Eini ja Pertti Räsänen ym.).

Kattohaikara *Ciconia ciconia* (2)

Havaintomäärissä on suuria vuosittaisia vaihteluita: 28.–29.5. Kuo Honkala 2 ad (Aila Miettinen, Juha Poutanen).

Mustahaikara* *Ciconia nigra* (1)

Tästä harvinaisesta lajista tehtiin havainto jo kolmantena vuonna peräkkäin. Pohjois- Savon 9. havainto: 12.6. Suo Koppelosuo (Pekka Savolainen).

Haarahaukka* *Milvus migrans* (1)

29.4. Lap Juurikka, Juurikkajoki NW (Jaakko Kettunen, Pertti Renvall).

Arosuohaukka/niittysuo- haukka* *Circus macrourus/pygargus* (1)

29.4. Lap Linnansalmi n-puk SW (Jaakko Kettunen, Pertti Renvall).

Arosuohaukka*

Circus macrourus (2)

Kaksi havaintoa: 2.–7.5. Maa Keskimäi- nen-Lapinranta 1 k +2kv ad (Pertti Renvall ym.) ja 17.9. Sii Vehkamäki 1 1kv S (Pertti Renvall).

Muuttohaukka *Falco peregrinus* (18)

Havaintomäärät ovat olleet viime vuosina verrattain tasaisesti 20 yksilön molemmin puolin. Tänä vuonna havaittiin 18 yksilöä ajalla 25.4.–2.10. Havaintomäärät kuu-kausittain: huhtikuu 5, touko- 4, heinä- 2, elo- 4, syys- 2 ja loka- 1. Kooste havainnoista: ensimmäiset 25.4. Kuo Itkonniemi, tehdasalue 2 N (Jarmo Ukkonen), 25.4. Sii Vehkamäki 1 ad m (Jaakko Kettunen ym.) ja 26.4. Sii Vuorimäki 1 ad SW (Markku Ukkonen), heinäkuiset 6.7. Sii Musti 1 kiert (Ilkka Markkanen, Eija Markkanen) ja 24.7. Sii Musti 1 kiert (Helena, Risto Rönkä) ja viimeinen 2.10. Lap Pajujärvi S- pää 1 subad (Juha Koponen, Armi Riikonen).

Liejukana *Gallinula chloropus* (1)

Esiintymisen suhteen tavanomainen, mutta paikka oli erikoinen. Havaittiin kerrostaloalueella: 22.4. Kuo Niirala, Huuhankatu (Tanja Paldanius, Jyrki Uotila ym.).

Keräkurmitsa *Charadrius morinellus* (3)

Havainnot vaihtelevat suuresti vuosittain, nyt yksi havainto tyypilliseen ajankohtaan: 19.5. Lap Juurikka 3 p (Katinka Turunen).

Isosirri *Calidris canutus* (7)

Havaintoja vain Raasiosta ja Mustilta: 17.8. Sii Musti 1 +1kv vp p (Pertti Renvall), 1.9. Sii Musti 2 (Pertti Renvall, Juha Vääänen, Pertti Hartikainen), 19.9. Sii Musti 2 1kv (Asta Lähdesmäki, Mikko Pärssinen ym.) ja 20.9. Sii Raasio 2 1kv p (Markku Ukkonen, Pertti Renvall, Riitta Renvall).

Pulmussirri *Calidris alba* (9)

Havaintoja normaaliin tapaan vain Raasion ja Mustin altailta: 17.7. Sii Musti 3 +1kv (Pertti Renvall), 25.7. Sii Musti 1 +1kv p (Pertti Renvall), 26.7. Sii Raasio (Ilkka Markkanen, Aimo Hartikainen), 29.8. Sii Musti 2 p (Aimo Hartikainen, Jaakko Kettunen), 30.8. Sii Musti 1 p (Aimo Hartikainen ym.) ja 4.10. Sii Raasio 1 p (Jaakko Kettunen).

Karikukko *Arenaria interpres* (3)

Normaalisti kaksi havaintoa keväältä: 11.5. Sii Musti 1 jp p (Pertti Renvall, Riitta Renvall) ja 16.5. Sii Musti 2 p (Kai Jäderholm).

Lampiviklo* *Tringa stagnatilis* (1)

Havaintoja on tehty vuosittain muutamia. Nytkin tyypilliseen ajankohtaan: 12.5. Sii Toivalannotko, länsiosa (Pertti Renvall, Jaakko Kettunen).

Liejukana pasteerasi 22.4.2009 kerrostalon pihassa Kuopion Niiralassa. RAIMO H.

Mustapyrstökuiri

Limosa limosa (3)

Tavanomaisten havaintojen lisäksi myös yksi kesäaikainen noteeraus: 29.4. Kuo Tikkalansaari 1 p (Ari-Salomon Väänänen, Heikki Kotilainen), 29.5. Kei Kangasjärvi 1 p (Tarmo Huttunen) ja 29.6. Sii Musti +1 kv p (Pertti Renvall, Riitta Renvall).

Merikihu *Stercorarius parasiticus* (1)

Yleensä havaitaan vuosittain lähinnä syksyisin, nyt vaihteeksi yksi kevähavainto: 10.5. Lap Nerכון kanava ad kiert E (vaalea muoto) (Juha Koponen, Armi Riikonen, Minna Riikonen).

Isolokki* *Larus hyperboreus* (4)

Hyvä esiintyminen, peräti neljä havaintoa. Edellinen havainto vuodelta 2005: 16.–19.4. Kuo Kallansillat 1 2kv p (Pertti Renvall ym.), 24.–27.4. Vrk Huruslahti, Komminselkä 1 2kv p (Hannu Räsänen ym.), 7.–14.11. Kuo Heinälammminrinne 1 1kv (Ilkka Markkanen ym.) ja 2-6.12. Vrk Huruslahti 1 1kv (Timo Immonen, Eino Repo ym.).

Turkinkyhky

Streptopelia decaocto (2)

Viime vuosina on havaittu yksittäisiä vuosittain: 30.4. Rvr keskusta, Notkotie 1 p (Hilkka Hakkarainen, Pertti Hartikainen) ja 22.9. Kuo Siikalahti 1 p (Ari-Salomon Väänänen).

Harjalintu *Upupa epops* (6)

Esiintyminen oli tavanomaista parempi, yllättäen myös yksi kesäaikainen havainto: 9.5. Kei Kummuntie 1 p (Mervi Karhunen), 21.–22.6. Kaa Niemikylä, Vaikkojoentie 1 p (Sari Tirkkonen), 19.9. Kaa Rovevaara 1 p (Olavi Laatikainen, Seppo Räsänen), 20.9. Iis Kivirannantie 1 p (Voitto Eskelinen), 26.9. Kaa Ala-Vehkalahti 1 p (Jukka Tirkkonen, Seppo Räsänen) ja 9.10. Nil Pajulahti, Honkamäentie 1 p (Pirkko Hiltunen, Tauno Hiltunen, Pertti Hartikainen).

Kuningaskalastaja*

Alcedo atthis (1)

Yksittäisiä havaitaan aina muutaman vuoden välein. Tyypilliseen aikaan 13.4. Lep Kirkonkylä m N (Arja Tervahauta).

HÄMÄLÄINEN

Mehiläissyöjä* *Merops apiaster* (2)

Suomessa tehdään vuosittain havaintoja muutamista yksilöistä muutamiin kymmeneen, mutta Pohjois-Savossa tehtiin vasta toinen havainto. Ensimmäinen on vuodelta 1985. Nyt yllättävä havainto: 27.6. Suo Kutunkylä 2 p (Timo Asikainen, Ari Tossavainen, Pekka Savolainen).

Valkoselkätikka

Dendrocopos leucotos (21)

Lajin esiintyminen oli ilahduttavan runsasta. Peräti viidellä paikalla (Kuo 4, Vrk 1) havaittiin pari sopivan oloisella pesimäpaikalla. Näistä neljällä oleskelua oli pidempään, osalla käytännössä lähes ympäri vuoden. Tämän lisäksi havaittiin yksittäiset linnut kunnittain seuraavasti: Kuo 5, Lep 3, Jua 1, Lap 1 ja Rau 1. Pesintää ei varmistettu, mutta oletettavaa oli, että joku pareista pesi. Lajin tulevaisuus Pohjois-Savossa näyttää tältä osin valoisammalta.

Kangaskiuru *Lullula arborea* (7)

Viime vuosiin suhteutettuna normaali

esiintyminen: 12.4. Kuo Kurkimäki 2 p (Petro Pynnönen), 13.4. Kuo Heinälammrinne, jätekeskus 1 p (Jaakko Kettunen, Pertti Renvall), 15.–28.4. Suo Metsäntutkimuslaitos, Juntantie 1 Än (Olli Korhonen, Hannu Kärkkäinen ym.), 5.5. Suo Käpylä, ravirata 1 Än (Hannu Kärkkäinen), 13.5. Suo Lintharju, ampumarata 1 Än (Jorma Tuomainen) ja 7.6. Rvr Autiokoski, Iso-Valkeinen 1 Än (Markku Ukkonen, Jyrki Uotila).

Tunturikiuru *Eremophila alpestris* (16)

Tavanomaista parempi esiintyminen: 12.4. Kuo Niuvanniemi 1 m (Pentti Sahimaa), 19.4. Maa Lapinjärven pellot 4 p (Jukka, Anneli ja Rosina Hujala), 27.4. Iis Itikka 6 p (Kai Jäderholm, Jarmo Yliluoma ym.), 28.4–1.5. Kuo Siikaniemi 3 p (Niklas Åberg ym.) ja 10.10. Kuo Linnanpelto 2 ä SW (Asta Lähdesmäki).

Virtavästäräkki*

Motacilla cinerea (2)

Kaksi havaintoa. Pohjois-Savossa on nyt tehty 17 havaintoa: 17.4. Sii Hukkakangas 1 n-puk p (Eino Lappalainen) ja 8.8. Sii Jälän pellot 1 n-puk p (Aimo Hartikainen, Niklas Åberg).

Sinipyrstö* *Tarsiger cyanurus* (4)

Selvästi normaalia parempi esiintyminen. Peräti neljä yksilöä, joka nostaa havaittujen yksilöiden määrän Pohjois-Savossa 16:een. Rautavaaran paikalla havaittiin myös todennäköinen naaras. Edellinen havainto on vuodelta 2000. Kaikki havainnot: 27.5–20.6. Rvr Pumpulikirkon luonnonsuojelualue 2 k Ä ja n-puk (29.5. havaittu) (Tarmo Huttunen, Pertti Renvall ym.) ja 26.6. Kuo Uuhimäki 1 Ä (Pertti Renvall, Riitta Renvall).

Mustaleppälintu*

Phoenicurus ochruros (3)

Tavanomaisesti kolme havaintoa keväältä: 12.4. Rau Vaajasalmi, Nokisenkoski 1 n p (Tuomo Jalkanen ym.), 29.4. Lap Nerkoon kanava 1 k, nous N (Juha Koponen) ja 26.5. Nil Palonurmi 1 k p (Pertti Hartikainen, Juha Väätäinen). Lisäksi yksi vanha havainto vuodelta 2008: 13.8.2008 Iis Peltosalmi 1 n-puk p (Tarmo Huttunen),

Mustapäätasku (alalaji maurus)*

Saxicola torquatus (1)

Pohjois-Savon 11. havainto, joista 8 on ollut alalajia maurus: 22.8. Sii Jälän pellot n-puk p (Aimo Hartikainen, Niklas Åberg).

Sepelrastas *Turdus torquatus* (4)

Kokonaisesiintyminen oli aika normaali

neljällä havainnolla, poikkeuksellista sen sijaan oli peräti kaksi syksystä havaintoa. Nilsiän havainnot on tulkittu eri yksilöiksi: 25.4. Nil Siikajärvi, Metsäharju 1 p (Antti Niskanen, Pertti Hartikainen), 27.4. Kei Raatikkala 1 p (Eeva-Liisa ja Eero Laitinen, Perttu Puranen), 3.–6.10. Nil Palonurmi, Kannas 1 juv p (Pertti Hartikainen, Juha Väätäinen) ja 11.10. Nil Palonurmi, Kannas 1 juv p (Pertti Hartikainen).

Pikkukultarinta* *Hippolais caligata* (1)

Pohjois-Savon neljäs havainto: 11.–12.6. Tuu Peltoharju Än (Seppo Neuvonen).

Vuorihemppo*

Carduelis flavirostris (1)

Tavanomaista niukempi vuosi, vain yksi havainto: 11.4. Kuo Heinälammrinne altaat (Eelis Rissanen, Petri Sallinen, Timo Filipoff ym.).

Kirjallisuutta

Lehikoinen, A., Aalto, T., Nikander, P. J., Normaja, J., Rauste, V., Soilevaara, K. & Velmala, W. 2009: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2009 harvinaisuushavainnot – Linnut-vuosikirja 2009 Renvall, P. 2006: Harvinaisuudet 2002–2005 – Siivekäs 2006 Renvall, P. 2007: Lintuharvinaisuudet 2006 – Siivekäs 2007 Rissanen, E., Rytönen, M., Kelo, M. & Väätäinen, J. 2008–2009: Pohjois-Savon lintuharvinaisuudet 2007–2008 – Siivekäs 2008–2009 Rissanen, E., Aalto, P., Järvinen, K., Lehikoinen, P. & Renvall, P. 2009: Pikkuharvinaisuuksien esiintyminen Suomessa vuonna 2009 – Linnut-vuosikirja 2009

TOP 30

Tiiraan 2009 eniten havaintoja ilmoittaneet, ilmoitusmäärät nimen perässä.

Pertti Renvall 1605, Markku Ukkonen 1302, Ari Tossavainen 905, Asta Lähdesmäki 765, Hannu Kärkkäinen 737, Helena Rönkä 707, Erkki Björk 694, Pertti Räsänen 691, Patrick Hublin 675, Seppo Neuvonen 542

Niklas Åberg 517, Ilkka Markkanen 479, Asko Suoranta 472, Juha Koponen 434, Uolevi Skarén 387, Eelis Rissanen 318, Armi Riikonen 295, Riitta Rajala 261, Markku Haataja 237, Timo Perätie 233

Jarmo Yliluoma 218, Juha Väätäinen 218, Seppo Sollo 210, Pertti Hartikainen 207, Mikael Rytönen 206, Raimo Hämäläinen 190, Timo Asikainen 181, Antti Lammi 176, Minna Riikonen 173, Kai Jäderholm 170

Havainnoijat 2009 (304)

Aalto Janne, Ahlblad Ariel, Ahonen Inka, Ahvenainen Arto, Airaksinen Jaana, Antikainen Kari, Asikainen Kalevi, Asikainen Timo, Autere Melina, Autio Olli, Björk Erkki, Björklund Mats, Bovellan Kari, Bruun Anna, Erola Mikko, Eskelinen Voitto, Glad Minna, Gråsten Anne, Haapanen Eero, Haataja Markku, Hagman Aarne, Hakala Kimmo, Hakkanen Mikko, Hakkari Tomi, Halonen Olavi, Harju Mika-Petri, Hartikainen Aimo, Hartikainen Pertti, Hassel Johan, Hautamäki Pekka, Heikkinen Taru, Heimonen Sari, Heinonen Mikko, Helin Martin, Helo Pekka, Herva Tuomas, Hiataranta Seppo, Hiltunen Kari, Hiltunen Marjut, Hinkkanen Sami, Hirva Petri, Hohtola Esa, Hokkanen Ari-Pekka, Hokkanen Reijo, Holopainen Hannu, Holopainen Harri, Holopainen Niklas, Honkala Markku, Honkanen Elsi, Hublin Patrick, Hujala Jukka, Huttunen Irmeli, Huttunen Tarmo, Hyvärinen Seppo, Häkikä Matti, Häkkinen Kimmo, Hämeen-Anttila Eero, Hämäläinen Panu, Hämäläinen Raimo, Hämäläinen Timo, Högmänder Harri, Hölttä Harri, Ihanus Jukka, Ikäheimo Juha, Immonen Timo, Innala Heikki-Pekka, Jaakola Heikki, Jalkanen Tuomo, Jokela Jari, Julkunen Jari, Junnila Jarmo, Juppi Mirko, Jäderholm Kai, Kaarakainen Pertti, Kajaste Seppo, Kananen Aino, Kanerva Antti, Kannainen Antti, Karjalainen Raimo, Kauhanen Janne, Kauhanen Tellervo, Kauppi Hannu, Kauppinen Jukka, Kekkonen Oskari, Kelo Jorma, Kelo Marko, Keski-Karhu Mikko, Keski-Rahkonen Pekka, Kettunen Jaakko, Kinni Timo, Kinnunen Erkki, Kinnunen Hannu, Knuutinen Risto, Koivisto Reijo, Kokkonen Taru, Kompula Lassi, Koponen Anni,

Koponen Heljä, Koponen Juha, Koponen Jussi, Koponen Kari, Korhonen Jari, Korhonen Kuutti, Korhonen Olli, Korri Vesa, Koskela Akseli, Koskela Jarkko, Koskela Tommi, Kreivi Ismo, Kuhno Petri, Kullberg Susanna, Kumpulainen Janne, Kumpulainen Reijo, Kärkkäinen Hannu, Kärkkäinen Tuulikki, Lahtinen Jussi, Lahtinen Lahja, Laitinen Kimmo, Lammi Antti, Latja Ari, Laukkanen Terje, Lavikainen Aatos, Lehtiniemi Teemu, Lehto Harry, Lehtoranta Hannu, Leppänen Janne, Leskinen Mirja, Liesma Jorma, Lindblom Kari, Lindholm Henrik, Lindroos Leo, Lindroos Tom, Linko Pentti, Linnansaari Valio, Lukkarinen Mervi, Lähdesmäki Asta, Lähdesmäki Lassi, Majjala Marja, Majuri Pekka, Markkanen Ilkka, Martikainen Petri, Miettinen Harri, Miettinen Rauno, Mikkola Jutta, Muhoonen Tero, Mustakallio Petteri, Myllylä Ari, Myllylä Ari, Myntti Tarmo, Mäkelä Anna-Leena, Mäkelä Lauri, Mäkeläinen Sanna, Mäkinen Pekka, Neuvoonen Seppo, Niemispelto Seppo, Niiles Paavo, Niskanen Heidi, Nissinen Matti, Nissinen Vesa, Nokelainen Rauno, Numminen Jouni, Nurmi Toni, Nyssönen Heli, Okkonen Harri, Olkio Kimmo, Ovaskainen Pekka, Ovaskainen Petteri, Paavola Teemu, Paldanius Eija, Paldanius Tanja, Peckonen Merja, Pelkonen Tuulikki, Perätie Timo, Pihlaja Tuomo, Piira Teppo, Pirkkalainen Risto, Pirskanen Jarmo, Pirskanen Matti, Pitkänen Kauko, Poutanen Juha, Pulkka Jouko, Pulkkinen Jukka, Puranen Perttu, Pynnönen Jyrki, Pynnönen Petro, Pärssinen Mikko, Pöyliö Mika, Rahikainen Hannu, Rajala Riitta, Rantonen Kari, Rasp Pertti, Rautiainen Olavi, Renvall Pertti, Renvall Riitta, Repo Eino, Riikonen Armi, Riikonen Minna, Rikala Risto, Rissanen Eelis, Rissanen Merja, Ruokolainen Kalle, Ruotsa-

lainen Aila, Ruotsalainen Kaija, Ruotsalainen Roope, Ruotsalainen Seppo, Rutonen Kalevi, Ruutinen Marjatta, Rytönen Mikael, Ryyänen Juha, Räcköläinen Mauri, Räsänen Hannu, Räsänen Pertti, Räsänen Seppo, Rönkä Antti, Rönkä Elina, Rönkä Helena, Rönkä Mia, Rönkä Tarja, Saarela Matti, Saarelainen Toni, Saarinen Marjatta, Sahi Timo, Sahimaa Pentti, Saikkonen Jouko, Sallinen Petri, Salo Heli, Salo Klaus, Salonen Tero, Salpakari Pekka, Saranto Risto, Sarkanen Sauli, Savolainen Pekka, Segersvärd Paul, Selin Pekka, Seppänen John, Siltasalmi Rauno, Simonen Kalle, Sjöblom Tom, Skarén Uolevi, Sola Petri, Sollo Seppo, Sorsa Elma, Sorsa Hannu, Sorvari Veli-Matti, Sten Ilkka, Styhr Antti, Sundström Joni, Suntioinen Sirpa, Suoraniemi Heikki, Suoranta Asko, Syrjänen Jukka, Tabell Risto, Tallgren Matti, Tanskanen Antti, Tegelberg Anita, Tervo Juha, Tiihonen Kirsi, Tiitinen Hannu, Toivanen Pyry, Tolonen Antti, Tolvanen Liisa, Tolvanen Petteri, Toppinen Anna-Maija, Tornainen Jyrki, Tossavainen Ari, Tuomainen Jaana, Tuomainen Jorma, Tuovinen Mauri, Tuukkanen Martti, Ukkonen Jarmo, Ukkonen Markku, Uotila Jyrki, Vainio Mervi, Vaittinen Markku, Vakiala Markku, Vallinkoski Veli-Matti, Wallius Mika, Valta Katriina, Van der Woude Ron, Vares Minna, Venäläinen Helena, Vesterinen Jari, Vihervaara Petteri, Viinikainen Mika, Viklund Veli-Pekka, Virnes Ari, Virnes Suoma, Virta Kari, Virta Renny, Virta Sami, Virtanen Jukka, Virtanen Olavi, Väisänen Roni, Vänskä Lassi, Väänänen Aaro, Väänänen Ari-Salomon, Väättäinen Juha, Väättäinen Reetta, Väättäinen Tuomas, Yletyinen Martti, Yli-Kauppila Asko, Yliuoma Jarmo, Åberg Niklas, Öst Markus.

TAESTO 7.5.2011

1. **Lapinlahti Linnansalmi**, 75 Armi Riikonen, Minna Riikonen, Juha Koponen, Timo Filipoff, Petri Sallinen ja Eelis Rissanen
2. **Rautalampi Tyyrinvirta**, 74 Jussi Aalto, Risto Kannisto, Hannu Siikavirta, Esko Vesanen, Teuvo Vepsäläinen
3. **Maaninka Patalahti, vanha torni** 70 Riitta Renvall, Pertti Renvall, Marko Kelo, Eetu Kelo ja **Raasion valli** 70 Erkki Björk, Juhani Rissanen ja Markku Ukonen
5. **Maaninka Kinnulanlahti** 67 Jaakko Kettunen, Ilkka Markkanen, Jyrki Uotila
6. **Maaninka Patalahti, Itätorni** 63 Riitta Rajala, Suoma Virnes, Ari Virnes, Jarmo Ukkonen, Marja Majjala, Jorma Kelo
7. **Rautalampi Rastunsuo** 61 Jorma Knuutinen, Risto Palokangas, Kauko Siikström, Ari Tossavainen
8. **Iisalmi Keskimmäinen** 59 Kari Bovellan, Aaro Väänänen, Kalevi Asikainen
9. **Varkaus Ruokojärvi** 58 Hannu Räsänen, Timo Immonen, Liisa Tolvanen ja Teemu Paavola ja **Maaninka Lapinranta lintulava** 58 Sanna Mäkeläinen, Mikko Pärssinen, Johanna Partio
11. **Maaninka Vesajoki** 57 Asta Lähdesmäki, Lassi Lähdesmäki, Pertti Tolvanen
12. **Iisalmi Iso-Lapin torni** 51 Jouko Pulkka, Martti Hujanen, Kyösti Hujanen ja Tarmo Huttunen
13. **Kaavi Luikonniemi, kesämökin laitur** 50 Pertti ja Eini Räsänen

SYKSYN PINNAVIKKO

10.9. - 18.9.2011

Pinnaviikkoa vietettiin nyt aikaisemmin kuin edellisvuosina. Tämä toi lisää mielenkiintoa, kun lintuja oli maisemissa vielä mukavasti ympäri maakuntaa. Viikon mittaan kisassa havaittiin 140 lajia, mikä on komea määrä. Viikon yllättävin laji oli Helena ja Risto Röntgenin Maaningan Lapinrannasta löytämä turturikyöhy. Voitto meni kisan konkareille eli Opelixeille, jotka jättivät edellisvuoden väliin toisaalta Tuusniemen tuho ei ollut puolustamassa edellistä voittoaan.

1. Opelixit (Ilkka Markkanen ja Jaakko Kettunen) 120 lajia (4)
2. Keppijengi (Mikael Rytönen ja Niklas Åberg) 113 lajia (4)
3. Lepinkäiset (Helena & Risto Röntgen) 111 lajia (3)
4. Jokisiat (Ari Tossavainen ja Pekka Savolainen) 85 lajia (1)
5. Koisailijat (Juha Väättäinen ja Pertti Hartikainen) 82 lajia
6. Verkonkokijat (Jyrki & Eeva Uotila) 80 lajia (1)
7. KaMa (Kalle Ruokolainen ja Markku Ukonen) 77 lajia (1)
8. Hyvät eväät (Juha Koponen ja Armi Riikonen) 76 lajia (2)
9. Sunnuntaibongarit (Jarmo Yliluoma ja Aaro Väänänen) 68 lajia

Turturikyöhy oli pinnaviikon yllärlaji. ILKKA MARKKANEN

TAESTON SIIVELLÄ

Kaarina Heiskanen

Olin illalla sopinut kotona, että lähdän ehkä aamulla luontoretkelle, jos siltä tuntuu. Aamuyöllä aikaisin lähdin liikkeelle muiden jäädessä nukkumaan. Upea aamu! Innoissani pyöräilin hiljaisen Tortteen kylän halki kohti läheisiä lintupaikkoja. Kuulin rastaiden, punarinnan ja pajulinnun laulua ja hengitin kevään tuoksua huokaisten haltioissani. Kurjetkin huusivat lähistöllä ja laskin niitä olevan pellolla yhteensä 14. Harmikseni ne lähtivät lentoon, joten jatkoin matkaani Vesajoelle.

Metsästysmajan edustalla oli Taestojoukkue ja Asta pyysi minuakin mukaan heidän porukkaansa. Hämmästyneenä totesin, etten voi olla pitkään, kun aamupäivällä on tulossa vieraita. Astan lisäksi joukkueeseen kuuluivat Lassi ja Pertti, tuore ja nopeaoppinen lintuharrastaja keväiseltä Siilinjärven kansalaisopiston lintukurssilta.

Poikkesin välillä tien toisen puolen kosteikolle katselemaan suokukkoja ja sorsia, mutta palasin takaisin, sillä kello oli vasta 6 ja minulla oli vielä aikaa kuulostella lintuja. Taestossa mukana olo olikin ihan mukavaa, samalla jutusteltiin kaikenlaista.

Reilut 40 lajia he olivat jo havainneet. Ihailin Astan ja miesten sujuvaa havainnointia lintujen tultua näkösaalle. Lähtiesäni klo 7 jälkeen jatkamaan Lapinjärven kiertoa Asta pyysi välittämään terkut Lapinrannan lavan joukkueelle, että he ovat havainneet jo 70 lajia ;-). Lupasin kertoa terveiset.

Pyöräilin lavalle, missä Sanna, Mikko ja Johanna tähyilivät lintuja. Kerroin porukalle Astan terveiset. Hyvin hekin olivat havainneet lintuja, reilut 30 lajia. Sain ihailia kaukoputkella heinätavia ja Mikko löytämään mustavikloa kiikareillani.

Sitten kuulin kimitystä, jota muut eivät vähään aikaan kuulleet. Koetin opastaa suunnan ja äänen parhaani mukaan. Vihdoin muutkin sen kuulivat ja määräys tuli kuin salama kirkkaalta taivaalta - käenpiika! Kuulin myös viherpeipon ja fasaanin, mutta harmikseen muut eivät kuulleet. Toivottavasti kuulivat myöhemmin, sillä lajia ei voitu kirjata havaituksi, ennen kuin vähintään 2 oli sen havainnut. Kun jatkoin Kinnulanlahden tornille, lavan väki lähetti heille terveisinä havainneensa jo 100 lajia...

Polkiessani Lapinjärventietä pelloille levitettiin lietelantaa. Voi sitä katkoa! Tornilla eivät uskoneet lavan terveisiä 100 lintulajista, mutta joukkue oli sielläkin mu-

Nuolihaukka oli mukava yllätys. PETTERI OVASKAINEN

kavalla juttutuulella. Kertoivat naureskellen kerran olleen niin kamalan sian pissan levityksen Taeston aikana tornin ympärillä, että käsin pystyi lemua haromaan. Porukka löysi uuttukyyhkyn ja tarkisti lentävän lokin, olisiko se isolokki? -Ei ollut.

Piipahdin vielä piilolla eli Kiasmalla, missä ei ollut havainnoijia, mutta lokit olivat sitäkin hanakammin pesän rakennuspuuhissa Pieni Lapinjärvellä. Naakka oli pesäpuuhissa rähjäisessä pöntössä piilon edustalla. Kuikuilimme toisiamme ja sain

napattua muutaman kuvankin.

Kun lähdin paluumatkalle, lintutorniin oli tullut mukavasti lisää väkeä. Pyöräilin hyvillä mielin kotiin. Olipa hyvä reissu kaikkineen, johon lemu antoi oman humoristisen mausteensa.

ELOKUUN SADEPÄIVIÄ KEITELEELLÄ

Kuvat ja teksti: Petteri Ovaskainen

Lähdimme tyttöystäväni Sannan ja koiranpentumme Rikin kanssa neljäksi päiväksi sukulaisiin Keiteleelle ja katselemaan ja kuvaamaan lintuja. Epävakaisessa säässä oli turha lähteä kovin pitkälle kameraa ulkoiluttamaan. Onneksi lähistöllä oli vesialueita, joissa tuli käytyä useamman kerran lyhyempien ja pidempien sadekuurojen välillä.

Ensimmäisenä päivänä myöhään illalla näimme Sannan pikkuveljen, Jontun, kanssa tuntemattoman linnun seisomassa kaukana kivellä. Kuvaaminen ei onnistunut hämärässä etenkin 70-300mm f/4-5.6 objektiivilla. Alkoi riipeksiä vettä ja päätimme lähteä sisätiloihin pohtimaan, mikä lintu oli kyseessä. Kävimme porukalla kuvat läpi ja selasimme lintukirjaa: se oli kuin olikin tuumaamamme harmaahaikara.

Aamu koitti ja eihän sitä voinut olla miettimättä harmaahaikaraa, koska olin nähnyt kyseisen lajin aiemmin vain kerran pikaisena ohilientona. Aamupalan jälkeen lähdimme innokkaina katsomaan olisiko haikara vielä paikalla. Siellähän se oli toisella kivellä ja yhtä kaukana kuin illalla. Yritimme päästä lähemmäksi ja lähdimme kulkemaan metsän läpi niemen päähän, josta oli haikaraan noin 20 - 30 metriä. Tämä ei tietenkään onnistunut, vaan haika-

ra huomasi meidät hiippailijat ja lensi pois. Jäimme kuitenkin niemen päähän ihastelemaan maisemia, kunnes yhtäkkiä kaksi rantasipiä äänteli lähellä ja lensivät saman tien läheisille kiville.

Välissämme oli korkeaa heinää, joten kuvat piti ottaa manuaalitarkennuksella. Suojaa ei nähtävästi ollut tarpeeksi ja sipit lähtivät pois samaa reittiä kun olivat tulleetkin. Päivän mittaan tuli kuvailtua muuta luontoa ja illemmalla kävimme taas Jontun kanssa katsastamassa, olisiko haikara paikalla tai muita lajeja nähtävillä.

Haikara oli edelleen samoilla kivillä ja huomasimme myös yksinäisen kuikan lähempänä. Tietysti alkoi taas sataa. Tällä kertaa päätimme jäädä ja jatkaa tarkkailua puiden antamassa suojassa. Kuvat jäivät ottamatta, mutta voi sitä tunnelmaa, kun sai seurata haikaraa ja kuikkaa kiikareilla saateessa ja vielä kauniin sateenkaaren kera.

Kolmas päivä koitti, epävakainen sää jatkui ja kuvaushetkiä oli niukasti. Kennolle tallentui kuvia västäräkistä ja muutamasta korkealla liitelevästä haukasta, joita emme tunnistanee edes kuvista. Aurinko kurkisti pilvien lomasta ja päätin vielä kerran käydä niemessä ja jäädä passiin puiden ja korkean heinikon suojaan. Haikaraa ei näkynyt ja oli hiljaista, napsin testimielessä

Vihdoin sain harmaahaikaran tähtäimeen

lentokuvia lokista ja variksesta.

Huomasin silmäkulmasta, että varis taitaa taas mennä ohi, katsoin tarkemmin ja siinähän se haikara nyt olikin. Muutaman otoksen jälkeen seurailin sen lentoa, kunnes se laskeutui pienenä pisteenä toisiin maisemiin. Oli aika lähteä kahville, kun vettäkin alkoi taas tulla.

Viimeinen päivä koitti ja olimme aikaisempina päivinä kuulleet ja nähneet useamman nuolihaukan muutaman sadan metrin päässä. Päätimme käydä porukalla (koirus mukaan lukien) katsomassa haukkoja ja löysimme hyvän paikan rannalta kaislikon suojasta. Saimme seurata läheltä miten vanhemmat ja nuoremmat yksilöt syöksyivät ottamaan korentoja kiinni veden pinnan tuntumasta. Tätä näytelmää kesti valitettavasti vain puolisen tuntia, kunnes rakas ystävämme sade yllätti metsän takaa tummin pilvin ja oli aika poistua paikalta ja lähteä Kuopiota kohti. Oli ollut oikein mukavaa ja rentouttavaa päästä pois kaupungin hälinästä seuraamaan harmaahaikaraa, rantasipejä, nuolihaukkoja ja muita lintuja, sateesta huolimatta.

VARKAUDEN TALVISET LINTUPAIKAT

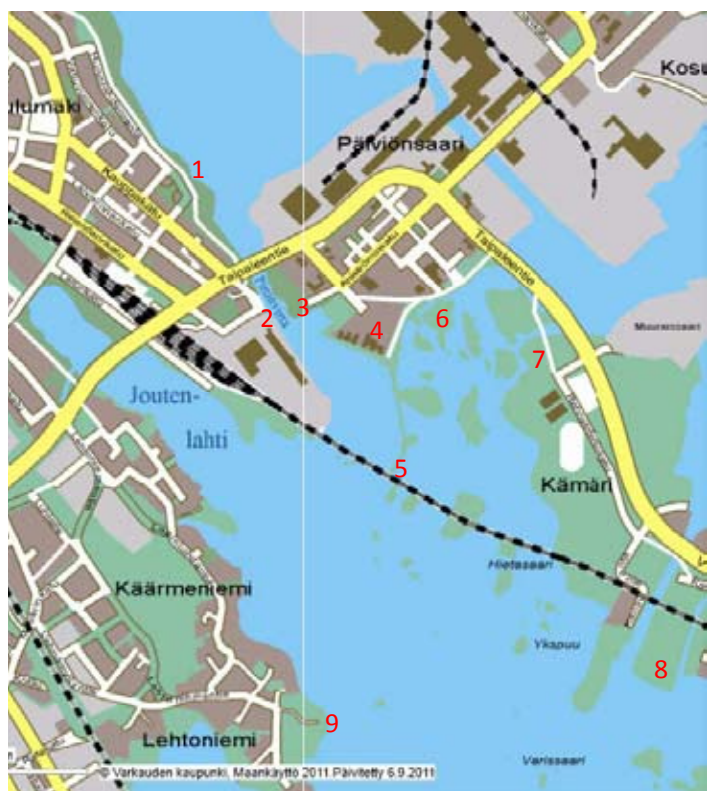
Teksti ja kuvat Liisa Tolvanen

Kämärin pärskeissä näkee melko varmasti koskikaran.

Talven jälkeen Ruokojärven tornin nuotiopaikka kutsuu jälleen makkaran paistoon.

Kaupunkia halkovat virtaavat vesistöt keskittävät talviset linturetket Huruslahden, Pirtinvirran, Ämmänkosken ja Lehtoniemen rannoille sekä Taipaleen kanavan ja Pussilanjoen kanavien suliin. Varkaus tarjoaakin Pohjois-Savossa ainutlaatuiset mahdollisuudet talvehtimaan jääneille vesilinnuille. Isokoskelot, telkät ja sinisorvat ovat vakiokamaa, mutta useana talvena sulassa on sukellettu myös pikku-uikku. Kevään varhaisimmat lokkilinnut löytyvät myös Varkaudesta, joskus jo helmikuun puolella.

Kaupungin keskustassa olevat tarkkailupaikat ovat helposti kaikkien linnuista kiinnostuneiden saavutettavissa. Suluissa olevat numerot viittaavat oheiseen karttaan merkittyihin lintupaikkoihin.

Pirtinvirta ja Tyyskä

Huruslahden rantaan pääsee autolla useasta kohdasta, Honkakaadun päästä tullaan venerantaan, Rajakatu tuo rantatorille (1), ja Haapasalon kadun päästä on hyvät näkymät tehtaan voimakanaan alajuoksulle. Kävelykatu seuraa rantaa ja jatkuu Pirtinvirran ylittävän sillan eteläpuolella Relanderinkadun päähän saakka. Kaupungin ylläpitämä sorsien ruokintapaikka (2) on Pirtinvirran rannalla ravintola Next Stepin ja tehdasalueen välissä. Pirtinniemen alueella liikkuesssa kannattaa tarkastaa ortodoksikirkon vieressä olevan hautausmaan puut ja kuusiaidat. Tällä alueella on talvipinnarallin aikaan tavattu viimeisiä viipylijöitä, punarintoja, kottaraisia, rastaita.

Pirtinvirran rantaan pääsee myös kaupungintalon edestä Ahlströminkadun jatkeelta (3). Kaupungintalon ja virran väliin jää Itsenäisyyden puisto, joka tarjoaa marjansyöjille ruokapaikkoja heikkoinakin marjavuosina.

Wredenkatu jatkuu Navitas -yrityskompleksin parkkipaikalle (4, auto kannattaa jättää sinne) ja sieltä löytyy opasteita talviuintipaikalle. Navitaksen rantaan pääsee talojen välistä. Talviuintipaikan kylttejä seuraten pääsee Tyyskänniemeen (5) johtavan tien alkuun. Niemi jatkuu aina ratapenkalle saakka ja mutta ratapenkalle nousu on kiellettyä.

Ämmänkoski ja Kämärin luontopolku

Ämmänkosken koskikaroja ja valkoselkätikkaa kannattaa tavoitella Navitaksen parkkipaikan itäkulmasta jatkuvan kävelytien varrelta ja poiketa kävelytieltä sillan yli saaren ympäri kiertävälle polulle. Kävelysillan jälkeen on lintujen ja oravien ruokintapaikka (6), jossa on aina jotain mielenkiintoista meneillään.

Ämmänkosken yläjuoksun sulan näkee Valtatie 23 levikkeeltä. Kämärin alueen luontopoluille (7) pääsee Valtatie 23:lta, parkkipaikkoja löytyy urheilukentän alueelta sekä myös Rehnströminkadun Ämmänkosken puoleisesta päästä. Kämärin alueella virtaavaa vettä löytyy useasta kohdasta pienempinä ja isompina koskina ja alueen luonto on tutustumisen arvoinen kaikkina vuodenaikoina.

Kämärin luontopolku jatkuu Taipaleen kanavalle (8), tai jos retkeilijä haluaa siirtyä autolla, niin matkaa jatketaan valtatie 23

kohti itää. Kanava-alueelle pääsee kääntymällä kanavan jälkeisistä liikennevaloista oikealle Kanavakatua takaisin kanavalle. Autotie jatkuu kanavanrantaa seuraten Kanavamuseolle alittaen rautatien. Kävelytie kiertää uuden ja vanhan kanavan väliin jäävän ranta-alueen.

Lehtoniemi ja Ruokojärvi

Alapuolisen vesistön rantaan pääsee parhaiten Lehtoniemestä (9). Lehtoniemen alueelle pääsee kääntymällä VT23:lta 5-tien suunnasta tullessa ensimmäisistä liikennevaloista oikealle. Lehtonientie päättyy ja kääntyy jyrkästi vasemmalle jatkuen Käärmenientienä ja vaihtuu Lapinluhdantieksi. Tie yhtyy monen mutkan jälkeen taas Lehtonientiehen. Autolla pääsee Lehtoniemen rantaan Lehtoniemen tien päästä, muistomerkin vierestä, jatkuvaa tietä pitkin. Tien varrella oleva lehtimetsä on talvisin yksi valkoselkätikkojen suosimista ruokailualueista.

Ruokojärven virtaama on sen verran verikkaista, että vain leutojen talvien aikana virta pysyy sulana. Tornille menevää autotietä ei talvisin aurata, mikä sekin rajoittaa osaa harrastajista suuntaamasta retkiään tornille. Mutta sitten taas kun kevät koittaa, Ruokojärven torni laavuineen on lintuharrastajien toinen koti.

Pussilanjoen kanavan alueelle löytää kun seuraa Kuntorannan kylpylä-hotellin kylttejä. Kanavan alue sulaa keväällä aikaisin ja ainakin harmaalokit löytävät alueelle jo maaliskuussa.

Varkaudessa järjestetään talvisin lintukävelyitä.

Puutossalmen Svedu

Jaakko Kettunen

Jo useana syksynä Puutossalmella syysmuuttoa seuranneita on ilahduttanut ja puhuttanut Sveduksi ristitty kalalokki. Nimensä lokki sai rengastusmaansa mukaan. Svedu on rengastettu Ruotsin Malmössä Skånessa 9.12.1994, jolloin sen ikä oli määriteltä ”ennen vuotta 1993 syntynyt”.

Koska ystävämme kontrolloitiin tänäkin syksynä perinteisellä paikallaan, niin on jo

aihetta koota yhteenveto rengastustoimistolle ilmoitetuista Svedun tapaamisistamme. Kaikki havainnot ovat Puutossalmen lossin W-puolelta, jossa Svedun vakiopäivystyspaikka oli ”vanhan lossin” aikaan vesiliikenteen puna/vihreä-valotolppa ja nykyään viimeisen tievalopylvään valaisinkuoppa.

Svedun rengas on kontrolloitu ainakin nämä kerrat:

19.9.1999 / Kalle Ruokolainen

22.7.2001 / Kalle Ruokolainen

9.10.2005 / Markku Ukkonen

28.9.2007 / Jaakko Kettunen

12.10.2009 / Jaakko Kettunen

24.9.2011 / Jaakko Kettunen

Svedu on siis nyt vähintään 19 vuotta vanha – ja voi viime näkemän perusteella hyvin.

Ukkosen Markun keräämän tiedon mukaan kalalokin ikäennätykset ovat: Suomi 32v7kk, Ruotsi 24v9kk ja Euroopan ennätys 33v8kk (rengastettu Tanskassa). Kuten Markku toteaa, niin vielä on Svedulla sinniteltävää tuonne Ruotsin ennätykseen – olkoonkin, että se voi olla vaikka syntyperäinen Kallaveen poeka / tyttö ?

Puutossalmella muuttoa seuraaville jätänkin pysyvän ”etsintäkuulutuksen” Svedusta – eli kurkatkaapa välillä viimeisen valopylvään kuupan päälle, istuskeleeko siellä rengasjalkainen ystävämme, jonka voi jo melkein tunnistaa sen huudosta, jossa Savon murretta on kuorrutettu riikinruotsin snobismilla. Mikäli vain osa numerosarjaa on luettavissa, niin allekirjoittaneelta saa lisätietoa siitä, onko kyseessä mahdollisesti tarinamme Svedu.

Kiitokset Ruokolaisen Kallelle ja Ukkosen Markulle tausta-aineiston tiedoista.

Uusi lintutorni Lapinlahdelle

Asta Lähdesmäki

Sulkavanjärvi Nerkooniemellä Iisalmen ja Lapinlahden rajalla tunnetaan paitsi talvisesta luhtakanahavainnosta, myös siitä, että se on liki umpeen kasvanut ja että sitä on vaikea havainnoida.

Tilanne on korjautumassa ensi talven aikana. Lapinlahden kunta teki 2002 aloitteen silloiselle Pohjois-Savon ympäristökeskukselle lintuvesien suojeluohjelmaan kuuluvan n. 83 hehtaarin alueen kunnostamisesta. Suojeluohjelma on nyt saatu toteutettua yksityismaiden suojelualueina ja Pohjois-Savon ELY-keskus kunnostaa Sulkavanjärven talvella 2012.

Kunnostuksen päätavoitteena on parantaa alueen nykyistä linnustonsuojellusta arvoa lisäämällä vesilinnuille ja kahlaajille sopivia pesimä- ja ruokailuympäristöjä. Tähän pyritään ruoppaamalla avovesialueita yhtenäiselle kasvillisuuden

Tarkalla silmällä voit erottaa kuvasta luhtakanan. LASSI LÄHDESMÄKI

peittämälle rantaluhdalle ja raivaamalla luhdalle kasvavat lehtipuuesakot. Lisää vesialuetta ruopataan järven pohjoisosaan sekä kaakkoisosaan siten, että rakennetavalta lintutornilta on näköyhteys vanhalle keskuslampareelle. Samalla parannetaan Sulkavanjärven virkistyskäyttömahdollisuuksia, erityisesti lintuharrastuksen edellytyksiä.

Sulkavanjärven poikki kulkevan yksityistien pohjoispuolelle, järven itärannalle rakennetaan lintuhavaintotorni ja parkkipaikka. Tornin rakentamisesta vastaa Lapinlahden kunta ja se tehdään kunnostuksen kanssa yhtä aikaa eli keväällä 2012.

Näin Lapinlahdelle saadaan jo toinen lintutorni siinä kun suuren Kuopion kaupungin ainokainen torni Riistaveden Keskimmäisellä on jo lähellä loppuaan.

LINTUYHDISTYS KUIKKA

LINTUYHDISTYS KUIKKA

Toimialue Pohjois-Savo

c/o Kuopion museo
Kauppakatu 23
70100 KUOPIO
kotisivut: www.lintuyhdistyskuikka.net
e-mail: hallitus@lintuyhdistyskuikka.net

Perustettu 1974, toimii Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen (KLYY ry) lintujaostona.

HALLITUKSEN JÄSENET 2011

PUHEENJOHTAJA	Mikael Rytönen (Kuopio), 050 364 9529, mikael.rytkonen@gmail.com
VARAPUHEENJOHTAJA	Mikko Pärssinen (Kuopio), 040 967 4008, mikko.parsinen123@gmail.com
SIHTEERI	Mervi Lukkarinen (Kuopio), 0400 310 114, mervi.lukkarinen@pp.inet.fi
MUUT JÄSENET	Jussi Koponen (Kuopio), 045 676 5354, koponen.jussi@netti.fi Liisa Tolvanen (Varkaus), 040 586 0790, liisa.tolvanen@kolumbus.fi Jarmo Yliluoma, (Iisalmi), 040 721 2618, jyliluoma@gmail.com Sanna Mäkeläinen (Kuopio), 0400 972 037, sanna.makelainen@helsinki.fi
VARAJÄSEN	Asta Lähdesmäki (Kuopio), 050 562 3935, asta.lahdesmaki@dnainternet.net
ALUEVASTAAVA	Jyrki Uotila (Kuopio), 0400 712 264, jyrkiuotila@luukku.com
AHK	ahk@lintuyhdistyskuikka.net Eelis Rissanen, yhteyshenkilö, 050 569 9091, Pertti Renvall, Mikael Rytönen, Juha Väättäinen, varajäsen Markku Ukkonen
TIEDOTTAJA	Asta Lähdesmäki, astalahdesmaki@gmail.com , 050 562 3935
TALOUDENHOITAJA	Timo Filipoff, 040 553 1682, timo.filipoff@dnainternet.net
TILINTARKASTAJAT	Erkki Björk, 050 341 4794, erkki.bjork@uef.fi Jorma Tuomainen, 050 371 9214
RETKIKUMMIT 2010	Asta Lähdesmäki, asta.lahdesmaki@dnainternet.net , 050 562 3935 Ilkka Markkanen, ilkka.t.markkanen@gmail.com , 044 728 4506 Riitta Rajala, liisa.riitta@gmail.com , 050-3763758, Jyrki Uotila, jyrkiuotila@luukku.com , 0400 712 264 Jarmo Yliluoma, jyliluoma@gmail.com , 040 721 2618 Timo Immonen, timo.immonen@pp7.inet.fi , 0400 371 736 Liisa Tolvanen, liisa.tolvanen@kolumbus.fi , 040 586 0790 Ari Tossavainen, Suonenjoki, 050 583 5408

LIITY JÄSENEKSI:

Jäsenmaksut 2012: varsinaiset jäsenet 24 € , lapset ja nuoret alle 18-v 12 € ja perhejäsenet (ei lehtiä) 5 €. Uusille jäsenille liittymislahjana Kuukkelin kaltaiset -lintuharrastusopas. Liittymiset kotisivujen lomakkeella tai JÄSENSIHTEERI Sanna Mäkeläiselle, 0400 972 037, jasensihiteeri@lintuyhdistyskuikka.net

SIIVEKÄS	Nro 60 - 2011 - 32. vsk
JULKAISIJA	Lintuyhdistys Kuikka
PÄÄTOIMITTAJA	Asta Lähdesmäki, 050 562 3935, astalahdesmaki@gmail.com
Seuraavaan numeroon tulevat jutut lähetetään	Asta Lähdesmäki, astalahdesmaki@gmail.com
KANNEN GRAAFINEN SUUNNITTELU	Juha Koponen
TAITTO	Eero Lähdesmäki, Asta Lähdesmäki, eero.lahdesmaki@gmail.com
TILAAMINEN JA JAKELU	Jaetaan Kuikan jäsenille. Lehteä ilmestyy yksi numero vuodessa. Tilaushinta muille 12 €.
TILAUKSET	Sanna Mäkeläinen, 0400 972 037, sanna.makelainen@helsinki.fi
OSOITTEENMUUTOKSET	Pekka Tenhunen, 017 631 203, 044 289 2220, klyy.tenhunen@mbnet.fi
ILMOITUSHINNAT	
koko takasivu	A 4 300 €, ½ takasivua 150 €
sisäsivut	koko sivu A 4 280 € ½ sivua 184x134 140 € ¼ sivua 103x146 100 €
PAINOS	600 kpl
PAINOPIIKKA	Keuruun Laatupaino KLP Oy
ISSN 0780-7066	
	Takakannen kuva: Viherpeippoja ja urpiaisia. TERO PELKONEN

Ilkka Koivisto
suosittelee

suomalaisia, turvallisia LINNUNRUOKIA!

"Olen ruokkinut lintuja jo useana talvena Lemmikki Oy:n tuotteilla. Sekä linnut että minä olemme havainneet ne erinomaisiksi. Lisäpotkua suositteluuni antaa tuotteiden kotimaisuus". Ilkka Koivisto

Tintti ja Talvilintu
eivät roskaa
ruokintapaikan
ympäristöä!

Eläinruokatehdas
Lemmikki Oy

Jäniksenpolku 33, KUOPIO
Puh. (017) 369 8400
www.elainruoka.com

Lemmikin roskaamattomat, turvalliset
linnunruuat löydät mm. K- ja S-marketeista
sekä tehtaanmyymälästäme Kuopiossa.

ALKUVUODEN 2012 TAPAHTUMAT

22.1. Lintulautamme kotoiset selviytyjät – esitelmä tavallisimmista talvilinearistamme Kuopion museon kokoushuoneessa klo 14. Esitelmä liittyy Markus Varesvuon talviaiheiseen lintukuvanäyttelyyn Selviytyjät, joka avataan museolla 17.1. Tilaisuuden jälkeen on mahdollisuus osallistua opastettuun näyttelykierrokseen. Esitelmä sisältyy museon sisäänpääsymaksuun.

28.–29.1. Pihabongaus kaikilla pihamailla, tarkkaile ja laske lintuja tunnin ajan valitsemanasi päivänä. Katso www.pihabongaus.fi

Kevään lintukurssit aloittelijoille alkavat Kuopion kansalaisopistolla 22.2. ja Soisalo-opistossa Leppävirralla 13.3. Ilmoittautumiset opistoille, tiedustelut opettaja Asta Lähdesmäki, 050 5623935.

Kevätkauden tapahtumakalenteri julkaistaan kotisivuilla tammikuussa, seuraa sivuja!

WWW.LINTUYHDISTYSKUIKKA.NET